ಬೆರಳ್ ಗೆ ಕೊರಳ್

ಕುವೆಂಪು

ಉದಯರವಿ ಪ್ರಕಾಶನ
ವಾಣೀವಿಲಾಸಪುರಂ, ಮೈಸೂರು-೨

ಬೆರಳ್ ಗೆ ಕೊರಳ್

ಕುವೆಂಪು

ಉದಯರವಿ ಪ್ರಕಾಶನ
ವಾಣೀವಿಲಾಸಪುರಂ
ಮೈಸೂರು–೨

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೪೭
ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೫೨
ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೬೧
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೬೫
ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೭೩

ಬೆಲೆ : ೨.೭೫

ಮುದ್ರಕರು :
ವೆಸ್ಲಿ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು

ಶ್ರೀಯುವರಿಗೆ

ಅಂದು ನಿಮ್ಮ ಕ್ಕರೆಯೆಂ ಪರಸಿತೆನ್ನಂ ಮೊದಲ್ :
ಇಂದು ರಾಮಾಯಣಕೆ ತಿರುಗಿ ಆ ಕೊಳಲಿನ ತೊದಲ್
ಕಾವ್ಯಗೈದಿದೆ ಬೃಹದ್‌ಗಾನಮಂ. "ನನ್ನೊಡನೆ ಬಾ ;
ಕನ್ನಡದ ನಾಡನೆಚ್ಚರಿಸುವಾವೇಶಮಂ ತಾ.
ವಾಙ್ಮಯ ತಪೋಬಲದಿ ಜಿಹ್ವಾತಟಿಚ್ಛಕ್ತಿ ತಾಂ
ಹೃದಯ ಗಹ್ವರದಲ್ಲಿ ಚಿಜ್ಜ್ಯೋತಿಃಪ್ರದೀಪಮಂ
ಪೊತ್ತಿಪೋಲ್ ಮಾಳ್ಪಂ, ತವಿಸಿ ತಮಶ್ಶಾಪಮಂ."
—ಇಂತೆನಿತ್ತನಿತೊ ನೀಂ ಪೇಳ್ದಿನ್ನ ಕರೆದೊಡಂ
ನಾಂ ಪೊರಮಟ್ಟೆನಿಲ್ಲೆನ್ನ ಪೊಕ್ಕ ವಲ್ಮೀಕದಿಂ :
"ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಂ ನಿಮಗೆ ; ನನ್ನ ಧರ್ಮಂ ನನಗೆ.
ಪಲವು ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ತೆ ಭಗವದಿಚ್ಛೆಯ ಮನೆಗೆ?
—ಕೈಕೊಂಡ ರಸತಪಸ್ ಸಿದ್ಧಿಯ ಅನಂತರಮೆ
ನೋಳ್ಪೆನ್ ; ಅದಕಿಂ ಮುನ್ನ ಏಳ್ವುದೇಂ ತರಮೆ?"
ಎಂದೆನ್. ಅರಿತವರಲ್ತೆ ಸೊಗಸುತೆಂದಿರಿ "ನಲ್!
ನಿನ್ನಾ ತಪಸ್ಯೆಯಿಂ ನಮಗಕ್ಕೆ ಋದ್ಧಿ! ಗೆಲ್!"
ಆ ಋದ್ಧಿಯ ಸಮುದ್ರದ ತರಂಗವೊಂದೆನಲ್
ನಿಮಗಿದು ನಿವೇದನಂ ಈ "ಬೆರಳ್ ಗೆ ಕೊರಳ್!"

ಬೆರಳ್‌ ಗೆ ಕೊರಳ್‌

ದೃಶ್ಯ ೧

ಗುರು

[ಚುಕ್ಕಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಬಾನೆ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಿಣಿಯಾದ ವ್ಯೋಮದೇವಿ ಭೂಮಿಯ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕರಿಯಿರುಳು ತುದಿಯನೆಯ್ದುತಿದೆ. ಕತ್ತಲೆಯ ದಟ್ಟತರೆ ಬೆಟ್ಟಗಾಡಿನ ಮೇಲೆ ಕವಿದಿದ್ದರೂ ಮೂಡಣದ ನಿಡುದೂರದ ದಿಗಂತ ರೇಖೆಯ ಗುರುತು ಕಾಣುವಂತೆ ಬಾನ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ನಸುಗುವೆಳಗು ಮಲರತೊಡಗಿದೆ. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಉಷಃಕಾಂತಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ, ಕತ್ತಲೆಯ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹುದುಗಿದಂತಿದ್ದ ಕಣಿವೆ ಮಲೆಗಾಡು ಶ್ರೇಣಿ ಶ್ರೇಣಿಯಾಗಿ ಇನಿತಿನಿತೆ ದೃಗ್ಗೋಚರ ವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೆ ಇಮ್ಮೆ ಕೋಳ್ಮಿಗಗಳ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಅಬ್ಬಿ‌ರ್ಯ ದುಮುಕುದನಿ ವಿನಾ ನಿಶ್ಶಬ್ದ ಅಬ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ದನಿಯ ಅಲೆ ಹಕ್ಕಿಗೊರಲಿಂದುಣ್ಮಿ, ಇಂಚರವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ವಿಪಿನ ದೇಶದ ಅನಿಲ ಶರೀರ ಪುಲಕಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕತ್ತಲೆಯ ಬಸಿರ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಲೆಂಬಂತೆ, ಬಹುದೂರದಿಂದ ವೊದಲಾಗಿ ಹತ್ತೆ ಹತ್ತೆ ಬಳಿಸಾರುವಂತೆ, ಗುರುಸ್ತುತಿ ಧೀರವಾಗಿ, ಮಧುರವಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಭಾವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ತರಂಗ ತರಂಗಾಯತವಾಗಿ, ದಿಗಂತದಿಂದ ಒಯ್ಯೊಯ್ಯನೆ ತುಳುಕುವ ಬೆಳಕಿನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂತೆ ಬುಗ್ಗೆ ಬುಗ್ಗೆಯುಕ್ಕಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.

ಓಂ

ಗುರುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಗುರುರ್ವಿಷ್ಣುರ್ಗುರುರ್ದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ |
ಗುರುರೇವ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇ ನಮಃ ||
ಅಜ್ಞಾನತಿಮಿರಾಂಧಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾಂಜನ ಶಲಾಕಯಾ |
ಚಕ್ಷುರುನ್ಮೀಲಿತಂ ಯೇನ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇ ನಮಃ ||
ಅಖಂಡ ಮಂಡಲಾಕಾರಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಯೇನ ಚರಾಚರಂ |
ತತ್ಪದಂ ದರ್ಶಿತಂ ಯೇನ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇ ನಮಃ ||
ಚಿನ್ಮಯಂ ವ್ಯಾಪಿತಂ ಸರ್ವಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಚರಾಚರಂ |
ತತ್ಪದಂ ದರ್ಶಿತಂ ಯೇನ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇ ನಮಃ |

ಅನೇಕ ಜನ್ಮ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತ ಕರ್ಮಬಂಧ ವಿದಾಹಿನೇ |
ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಪ್ರದಾನೇನ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇ ನಮಃ ||
ಮನ್ನಾಥಃ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥೋ ಮದ್ಗುರುಃ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರುಃ |
ಮಮಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಾ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇ ನಮಃ ||
ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಂ ಪರಮಸುಖದಂ ಕೇವಲಂ ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಂ
ದ್ವಂದ್ವಾತೀತಂ ಗಗನಸದೃಶಂ ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾದಿ ಲಕ್ಷ್ಯಂ |
ಏಕಂ ನಿತ್ಯಂ ವಿಮಲಮಚಲಂ ಸರ್ವಧೀ ಸಾಕ್ಷಿಭೂತಂ
ಭಾವಾತೀತಂ ತ್ರಿಗುಣರಹಿತಂ ಸದ್ಗುರುಂ ತಂ ನಮಾಮಿ ||
ನಿತ್ಯಂ ಶುದ್ಧಂ ನಿರಾಕಾರಂ ನಿರಾಭಾಸಂ ನಿರಂಜನಂ |
ನಿತ್ಯಬೋಧಂ ಚಿದಾನಂದಂ ಗುರುಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಮಾಮ್ಯಹಂ ||

ಕ್ರಮೇಣ, ಬೆಳಕು ತುಳುಕಿ, ಪರ್ವತ ವಿಪಿನ ಕಂದರಾಳಿ ಸುಸ್ಪಷ್ಟತರವಾದ ಹಾಗೆಲ್ಲ, ಅಡವಿಯ ತುಂಬು ಮೌನವೆ ಮೊಳೆತು ಕವಲೊಡೆದು ವಿಧವಿಧ ವಿಹಂಗಗಳ ತರತರದ ಮಧುರ ಕೂಜಿತದಿಂದ ನಾದಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಮರದ ಹಸುರುಗಳೂ ಹೂವುಗಳ ಬಿಳಿದು ಹಳದಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಗಳೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿಯ ತಿಮಿರ ಗರ್ಭದಿಂದ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಡಿದಂತೆಯೆ, ಅರುಣತೆ ಮಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಚೀ ದಿಕ್ತಟಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಮಲೆತು ತಲೆಯೆತ್ತಿರುವ ಮಲೆಯ ನೆತ್ತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಗಿಡು ಬಳ್ಳಿಗಳ ಇಡುಕುರೆಡೆಯೆಡೆ ಬೆಳ್ನೊರೆಯ ಚವರವೀಸಿ ಕಲ್ಲರೆಯ ನಡುವೆ ದುಮುಕುತ್ತಿರುವೊಂದಬ್ಬಿಯ ಬಳಿ, ಅದರ ಚರಣಸ್ಥಾನದಂತಿರುವ ಒಂದು ಹಾಸುಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಏಕಲವ್ಯನ ಗಾತ್ರ ಕೊರೆದು ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ ಮೂಡಿ ಕಣ್‌ಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೊದಮೊದಲು ಮಬ್ಬಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ಎದ್ದಿರುವ ಕೋಡುಗಲ್ಲುಗಳೊಡನೆ ತಾನೂ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯಾಕಾರದ ಕಲ್‌ಕೋಡಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಉಷಃಕಾಂತಿ ಅರುಣ ದೀಪ್ತಿಗೆ ತಿರುಗಿದಂತೆಲ್ಲ ಅವನ ಆಕಾರದಿಂದ ರೂಪ ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಥೂಲಕಾಯದ ದೀರ್ಘೋನ್ನತಾಕೃತಿ, ನಸುಗಪ್ಪು, ಆದರೆ ಕಪ್ಪಲ್ಲ, ಮೈಬಣ್ಣ. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಚಿರತೆಯ ಚರ್ಮ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿರುವ ವಿಶಾಲ ವಕ್ಷಸ್ಥಲವು ತುಂಬಿದ ಮೆಯ್ಗೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಗೌರವವನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹುಲಿಯುಗುರುಗಳ ಕೋದ ಕಂಠಾಭರಣವೊಂದು ತುಂಬೆದೆಗೆ ಕಣ್ಣಾಸರಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. ತೋಳ್ಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಕಲ್ಮಣಿಗಳ ತೊಡವುಗಳಿವೆ. ಸರಳು ತುಂಬಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆ ಹೆಗಲತ್ತಣಿಂದ ಹೆಡೆಯೆದ್ದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬೆನ್ಗೆ ಬಿಗಿದ ಸರ್ಪಚರ್ಮಪಟ್ಟಿಕೆ ಅಡ್ಡಡ್ಡವಾಗಿ ಹಾದುಹೋಗಿರುವ ವಕ್ಷದೇಶ, ಹಾವು ಸುತ್ತಿದ ಹುತ್ತದಂತೆ, ಭೀಮ

ಕಾಂತವಾಗಿದೆ. ಏಂದು ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು ಹೆಗಲಮೇಲ್ ಬಿದ್ದು ಬತ್ತಳಿಕೆಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಬೆನ್ನಸೆಗೆ ಹರಿದಿದೆ. ಉದಯಸಮಯದ ಪೂರ್ವಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಡು ಬೆಳ್‌ಮುಗಿಲು ಗೆರೆಹರಡುವಂತೆ ಹಣೆಯ ಮೇಲಣ ವಿಭೂತಿ ಪಟ್ಟೆಪಟ್ಟೆಯಾಗಿದೆ! ಕಣ್ಣು ಕರ್‍ರಗೆ, ಉಜ್ವಲ. ಮೂಗು ನೀಳವಾಗಿ ಗಿಣಿಕೊಕ್ಕಿನಂತೆ ತುಸು ಬಾಗಿದೆ. ತುಪ್ಪುಳ್ ಮೀಸೆ ಬಹು ಮೋಹಕ. ತೆಳ್‌ದುಟಿ ಮೂಗಿನ ನೀಳ್ಪಿಗೂ ಕಣ್ಣಿನ ಉಜ್ವಲತೆಗೂ ಹೊಯ್‌ಕಯ್ ಆಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರದ ರುಚಿಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಎಡಗೈ ಮುಷ್ಟಿ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದ ಬಿಲ್ಲಿನ ತುದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಬಿಲ್ಲಿನ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಊರಿದೆ. ನಾರಿ ಸಡಿಲವಾಗಿದೆ.

ಅವನಿಗೆ ಬೆನ್ನೆಲೆ ನೀರ್‌ಬೀಳ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಡುಬಂಡೆಗಳು ಕೋಡುಕೋಡಾಗಿ ಧೀರಭಂಗಿಯಿಂದ ಕರ್‍ರಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿವೆ. ಗಿಡಬಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಏಕಲವ್ಯನ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ, ಅವನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಮುಟ್ಟ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಅತಿ ಸ್ಥೂಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನರಾಕಾರ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಒಂದು ಬಂಡೆಗೋಡು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ತುಂಬ ಹೂವು, ಎಲೆ, ನವಿಲ್‌ಗರಿ, ಹಕ್ಕಿಯ ಬಣ್ಣಪುಕ್ಕ, ಹಂದಿಯ ಐಕಿಲ್ ಬೆಳ್‌ಕೋರೆ, ಚಿರತೆಯ ಚಿತ್ರಮಯ ಚರ್ಮ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ವಿರಚಿಸಿದ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಮೆರೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ಕಲ್‌ಗೋಡಿನ ಅಗ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣದ ದಪ್ಪಗೆರೆಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಮುಖರೂಪ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಶೈಲವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಲಕ್ಷಣ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಸುಸ್ಪಷ್ಟ. ಅದುವೆ ಏಕಲವ್ಯನು ಗುರುವೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವ ದ್ರೋಣಪ್ರತೀಕ.

ಏಕಲವ್ಯ—(ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವರ್ಣನೆಗೆ ವಿವರವಿವರವಾಗಿ, ಅನುಸಾರವಾಗಿ, ವಾಚಿಕ ಆಂಗಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಅನ್ವಿತವಾಗುವಂತೆ)

ಈಸು ದಿನ ಬದುಕಿದುದಕೀ ಸುದಿನಮನ್ ಕಂಡೆನ್ :
ಇಂದು ಗುರುವೈತಪ್ಪನೆನ್ನೀ ವನಸ್ಥಲಕೆ !
ಪವಿತ್ರತರಮಪ್ಪುದೀ ಕಾಡುಮಲೆ ದಲ್ ದಿಟಂ,
ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಪದ ಧೂಳಿಯಿಂ !
(ಉಷಃಕಾಲದ ದಿಗಂತದ ಕಡೆಗೆ ನಿಡುನೋಡಿ ಉನ್ಮೇಷಿತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ)
ದಿಟಮ್ ಇಂದು ಗುರು ಬರ್ಪುದೆನ್ನೀ ವನಸ್ಥಲಕೆ !
ಕಣ್ ತೆರೆ, ಓ ನಿಮೀಲಿತಾ ಉಷಾಲಲಿತೆ,
ನಿನ್ನಾ ದಿಗಂತ ದೀರ್ಘ ಕಟಾಕ್ಷ ವಿಕ್ಷೇಪದಿಂ
ಸುಪ್ರಸನ್ನತೆಯಕ್ಕೆ ಈ ಗಿರಿಧರಾ ಚೇತನಕೆ.

ಮೂಡಿ ಬಾ, ಓ ನಲ್ ಪಗಲೆ,
ರಶ್ಮಿಸೂತ್ರದ ಕಾಂತಿಧೋತ್ರದಿ ಅಲಂಕರಿಸುತೀ
ವಿಪಿನ ಸುಂದರ ಪರ್ವತಾಂಗಮಂ !

(ತುಸುಪೊತ್ತು ನೀರವವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಪ್ರಸಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಉಕ್ಕುವ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ)

ದಿಟಮ್ ಇಂದು ಗುರು ಬರ್ಪನೆನ್ನೀ ವನಸ್ಥಲಕೆ !
ಕಂದರದೊಳಲೆಯುತಿಹ ಮಂಜು ಮೋಡಂ, ನೋಡ,
ಗುರುವುಟ್ಟ ಧವಳೋತ್ತರೀಯದಂಚಲವೆನಲ್
ಸಂಚಲಿಸುತಿಪ್ಪುದು ಕೆರಳ್ದುತ್ತಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಂ.
ಅಃ ಆಲಿಸಾ ಅಲೆಯುತಿಹ ಪರಪುಟ್ಟನಿಂಚರಂ
ಬೆಳ್ಳಂಗೆಡೆಯುವೀ ಅಬ್ಬಿಯೋಂಕಾರವಂ ಮೀರ್ದು
ಸಾರುತಿಹುದಿಂಗಿತದಿ ಗುರುದೇವನಾಗಮನಮಂ !
ದುಮುಕುವೀ ಅಬ್ಬಿಮೊರೆಯಂ ಶ್ರುತಿಯವೋಲಾಶ್ರಯಿಸಿ
ತಾನತಾನದಿ ಗಾನಗೈಯುತಿದೆ ಕಾಜಾಣವದೊ
ಸುಸ್ವನದಿ, ಕೇಳ್, ಸುಖಾಗಮನ ಸಂಗೀತಮಂ !

(ಮತ್ತೆ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಆಲಿ ನಟ್ಟು ನೋಡಿ)

ಅಲರಿವ್, ಎಲೆ ಸಸ್ಯ ಸೋದರರಿರಾ,
ಪುಷ್ಪಮಂಯಮುಪ್ಪವೋಲ್ ಗುರು ಬರ್ಪ ಗಿರಿಪಥಂ.
ಮೂಡಿ ಬರ್ಪೀ ಮುಂಬಿಸಿಲ ಹೊಂಬಣ್ಣದೊಳ್
ಮಿರುಮಿರುಗುವಿರ್ಬನಿಯ ತಳಿರ ತೋರಣಗಟ್ಟಿ
ಮಂದ್ಗುರುಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತಂಗೆಯ್ಯಿಂ, ಓ ತರುಗಳಿರ.

(ತನ್ನ ಹಿಂಬದಿಯಿರುವ ಜಲಪಾತದ ಕಡೆ ನೋಡಿ, ಕಣ್ ನಟ್ಟು, ಭಾವಾವೇಗದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಕೈಮುಗಿದು)

ದಿಟಂ, ದಲ್ ! ಇಂದು ಗುರು ಬಂದಿಪ್ಪನಾಗಳೆಯೆಂ
ನನ್ನೀ ಮನಃಸ್ಥಲಕೆ ! ಗಿರಿಜಾತೆ, ಮನೋಲ್ಲಾಸೆ,
ಹೇ ಮಧುರೆ, ದುಮುದುಮುಕಿ ಮುತ್ತೆರಚಿ ನಲಿವ,
ಓ ಲಾಸ್ಯಮಯಿ, ನಿರ್ಝರಿಣಿ, ನಿನಗಿದೊ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಗಿರಿ ಶಿವ ಜಟಾಜೂಟದಿ ಜಗುಳ್ದಿಳಿವ ಗಂಗೆ,
ಶೈಲ ಶಂಕರನಂಕವನಲಂಕರಿಪ
ಅರಣ್ಯ ಪಾರ್ವತಿಯ ತಂಗೆ,
ನನ್ನ ಕಿವಿಗಿಂದಾವ ಮಂತ್ರವನಿಂತು ಘೋಷಿಸುವೆ?
ಕಾಲ ಗಹ್ವರ ಗುಹ್ಯ ಗರ್ಭದೊಳ್
ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿರುವಾವ ವಿಧಿಯುಂ ಮೊರೆದು ಕರೆದು
ಜಾಗ್ರತಂಗೊಳಿಸುತಿಹೆ? ಪುಟ್ಟಿದಂದಿಂ ತೊಟ್ಟು
ನಿನ್ನ ಜೋಗುಳವೆನ್ನ ತೊಟ್ಟಿಲಂ ತೂಗಿರ್ಪುದಾದೊಡಂ
ನಿನ್ನ ನೀರ್ಗೊರಳಿಂದು ಬೇರೆಯೆಂಬಂದದಿಂ
ಹೃದಯಮಸ್ಥಿರಮಾಗೆ ಸಾರುತಿಹುದಾದೇಶಮಂ.
ಪೋದ ಜನ್ಮದ ಮೊರೆಯೊ? ಬರ್ಪ ಪುಟ್ಟಿನ ಕರೆಯೊ?
ಮೇಣ್, ಮುಂದಿರ್ಪ ಬಾಳಂ ಮುನ್ನೊರೆವ
ತೊರೆಯ ಮರೆಯಾಂತುಲಿವ ಬಿದಿಯ ನಾಲಗೆಯೊ?

(ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಡುಸುಯ್ದು ಚಿಂತಾಮುದ್ರೆಯಿಂದ)

ಪೋದಿರುಳ್ ಅದೆಂತಪ್ಪ ಕನಸು ಕಂಡೆನ್ !

(ತುಸು ಹೊತ್ತು ಭಾವಿಸುತ್ತ ನಿಂತು ಚಿಂತಾ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ)

ದುಃಸ್ವಪ್ನಮಾದೊಡಂ ದಿವ್ಯಂ ದಿಟಂ !
ಇಂತಪ್ಪ ಶುಭದಿನಕೆ ಅದೆಂತಪ್ಪ ನಾಂದಿಯೊ !—
ಅದಂತಿರ್ಕೆ !—
ಶುಭಂ ಬಪ್ಪ ರೀತಿಯುಂ ತರಿಸಲಲ್ ನಾಮಾರ್?
ದೈವಮೆ ಸಮರ್ಥಂ ! ಮಾಣ್, ಮನಮೆ, ಮಾಣ್ !

(ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮರುಕೊಳಿಸಿದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ)

ಕಾಣ್, ಕಾಣ್, ಏನ್ ಚೆಲ್ವು ಮೂಡುತಿಹುದೀ
ಜೆಳ್ಳಂಗೆಡೆವ ನೀರ್‌ಬೀಳದೊಳ್ !
ನೇಸರ್ ಕದಿರ್‌ಚವರಿ ತಾನ್ ಕುಂಚಮಂ ಬೀಸಲ್ಕೆ
ಅದೇನ್ ಮಾಯೆ ! ಅದೊ ಕಾಣ್, ಪವಾಡಮೆ ದಿಟಂ
ಈ ಬಣ್ಣಂಗುಣಿವ ಕಾಮುಧನುಗಳ್ !

(ತನ್ನ ಧನುರ್ದಂಡವನೆತ್ತಿ ನೀರಾಟವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆರೊ ಕೂಗುವ ಸದ್ದು ನೀರ್ಮೊರೆಗೂಡಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸದ ಏಕಲವ್ಯ ನೀರಾಡುತ್ತಲೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕರೆ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟತರವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಬಚ್ಚಾ ! ಓ ಬಚ್ಚಾ !' ಎಂಬ ದನಿಗೆ ಏಕಲವ್ಯ ತಟಕ್ಕನೆ ನಿಮಿರಿ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಾನೆ.)

ಆರೊ ಕೂಗುವರಲ್ತೆ? ಈ ಅಬ್ಬಿಯಬ್ಬರವೊ
ಪುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆಯುಮಂ ನುಂಗಿ ನೊಣೆದಪುದು !

(ಮತ್ತೆ "ಓ ಬಚ್ಚೂ ! ಬಚ್ಚೂ ಓ !" ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ)

ಓವೊ, ಅಬ್ಬೆ ಇರಲ್ವೇಳ್ಕುಂ ! (ನಗೆಗೂಡಿ)
ಅಬ್ಬಿಯುಂ ಮೀರಲ್ಕೆ ಸೆಣಸಿದಪಳಲ್ತೆ ! (ಚಿಂತಿಸಿ)
ಆರಸಿ ಬಂದಪಳೆನಗೆ ಬೆಳಗಿನುಣಿಸಂ ಕುಡಲ್ :
ಇರುಳ ಕರ್ಪಳಿವ ಮುನ್ನಮೆಯೆ ಮುಂಬೊಳ್ತಿನೊಳೆ
ಅಬ್ಬೆಗೊರೆಯದೆ ಬಂದೆನೀಯೆಡೆಗೆ.
ಗುರುವಿನಾಗಮನದೊಂದು ಉತ್ಸಾಹದೊಳ್ ಕೊಚ್ಚಿ,
ವಿನಯಮುಮಂ ಮರೆತು !

(ಮತ್ತೆ ಕರೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕಲವ್ಯ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮರಹಸುರು ತುಂಬಿ ಏರಿದ ಮಲೆಯ ಓರೆಯ ಕಡೆಗೆ, ಕರೆ ಕೇಳಿಬಂದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಣ್ಣಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗೆ ಅರಳುತ್ತದೆ, ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಉಲ್ಲಾಸಕೆ.)

ಅಕ್ಕೊ, ಅಲ್ಲೆ ಬರುತಿರ್ಪಳಬ್ಬೆ !
ಏರಲಾರದೆ ಕೋಡುಗಲ್ಲೇರುತಿರ್ಪಳ್ !
ಬಟ್ಟೆದಪ್ಪುವಳೇನೊ ಈ ಕಲ್ಮರಗಳಿರ್ಕಟ್ಟಿನೊಳ್ !

(ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ "ಅಬ್ಬೇ !" ಎಂದು ಕೂಗಿ ತಾಯಿಯ ಗಮನವನ್ನು ತಾನಿರುವೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಾನಿರುವ ಜಲಪಾತದ ದಿಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ದಾರಿ ತೋರುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಇತ್ತಲಿತ್ತಲ್, ಅಬ್ಬೆ,
ಆ ತಾರಿಮರನೆಡೆವಿಡಿದು ಬಾ !

(ಹಾಗೆಯೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ತಾಯಿ ಸರಿದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಕಣ್ಮರೆಯಾದುದನು ಕಂಡು, ತುಂಟಗಣ್ಣು ಮಾಡಿ, ವಿನೋದವನ್ನು ನೆನೆದು ನಕ್ಕು)

ಇನ್ನೆಗಂ, ಒರ್ಮೆಯಾದೊಡಂ,
ಎನಿತೊ ಸೊಳ್ ಬಾ ಎಂದು ಪೀಡಿಸಿದೊಡಂ,
ಅಬ್ಬೆ ಇಲ್ಲಿಗೈತಂದುದಿಲ್ಲ.
ಇಂದಚ್ಚರಿಯನೊಂದನೊಡ್ಡುವೆನ್.
ಬಿನದಂ ಬಡಿಸಿ ನಗಿಸುವೆನ್ !

(ಜಲಪಾತದ ಹಿಂಗಡೆಗೆ ನೀರಧಾರೆಯ ಬೆನ್ಗೆ ಮುಳುಗಿ ಹೋದನೆಂಬಂತೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಏಕಲವ್ಯನ ತಾಯಿ ಹೊಂಬಾಳೆಯಲ್ಲ ಉಣಿಸುಹೊತ್ತು ಏದುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಏಕಲವ್ಯನು ನಿಂತಿದ್ದ ಹಾಸುಬಂಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ನಡುವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದೆ. ಮಲೆಯರ ಉಡುಗೆ ಬಿಗಿದುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ತೊಡುಗೆ ಇಲ್ಲ. ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ, ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಅಬ್ಬೆ—ಬಚ್ಚಾ ! ಏ ಬಚ್ಚಾ ! (ಸುತ್ತಲೂ ಹುಡುಕುನೋಡಿ)
ಈ ಎಡೆಯೆ ಇರ್ದವನ್ ಮತ್ತೆತ್ತಲೆಯ್ದಿದನ್ ?
ಕೂಳ್‌ವೊತ್ತು ಉಣಿಸನೀಯಲ್ಕರಸಿ ಸಾಕಾಯ್ತು !
ಉಂಡ ಮೇಲಾದಡಂ ಪೋಗಲಾಗದೆ ಅಡವಿಗೆ ?
ಕಾಡೇನ್ ಮಂಜೆ ? ಬಿಸಿಲೇರ್ದೊಡಳಿವುದಕೆ ?
ನಿಚ್ಚಮುಂ ಇವನದು ಇದೊಂದು ಪಾಡು !
ಕಾಡು ! ಕಾಡು ! ಕಾಡು !
ಬೈಗು ಬೆಳಗೂ ಕಾಡು !
ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಕಾಡು !

(ತೆಕ್ಕನೆ ಏಕಲವ್ಯನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದ ದ್ರೋಣಪ್ರತೀಕವನ್ನು ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಕಣ್‌ನಟ್ಟು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಅಚ್ಚರಿ ಬಿನದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಮುಗುಳುನಗುತ್ತಾ ತಲೆಯೊಲೆಯುತ್ತಾ)

ಇರ್ದೇನ್ ಗೊಂಬೆಯಾಟಮೊ, ನನ್ನಣುಗಂಗೆ !
ಈ ಅಡವಿಯೊಳಗೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೊಡಲ್ಲಿ
ಇವನ ಈ ಗೊಂಬೆಗಳ್ ! (ಒಂದು ತೆರನಾದ ನಿರ್ವೇಗದಿಂದ)
ಹ್ಞ ! ಅಣುಗನಲ್ತೆ, ಆಡಲಿ !
ಪಿಂತಿಲ್ಲ. ಮುಂತಿಲ್ಲ. ಬೆನ್ನಿಲ್ಲ. ಬಸಿರಿಲ್ಲ:
ಒರ್ವನೊಂಟಿಗನಲ್ತೆ ? ಬೇಸರ್ ಕಳೆವುದೆಂತು ?

ಮಿಗಗಳ್, ಪಕ್ಕಿಗಳ್, ಮರಗಳ್, ಕಲ್ಗಳ್,
ತಿಂಗಳ್, ನೇಸರ್, ಉದಯಾಸ್ತಂಗಳ್,
ತೊರೆಗಳ್,—(ಜಲಪಾತವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ)
ಮೇಣಿಂತಪ್ಪ ನೀರ್‌ಬೀಳಗಳ್?
ಇವೆ ಅಲ್ತೆ ಒಡವುಟ್ಟುಗಳ್ ಮೇಣ್ ಒಡನಾಡಿಗಳ್!

(ಜಲಪಾತದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಏಕಲವ್ಯ "ಅಬ್ಬೇ!" ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಬ್ಬೆ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ)

ಇದೇನ್ ಬಚ್ಚನೊ? ಅಬ್ಬಿಯಾ ಪರೇತಮೊ?
ಆರ್ ಕರೆದವರ್!

(ತಾಯಿ ದಿಗ್‌ಭ್ರಾಂತೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಜಲಪಾತದ ನೀರ್‌ತೆರೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹಹ್ಹಹ್ಹ ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು ನಗುತ್ತ ಏಕಲವ್ಯನು ತಾಯಿಡೆಗೆ ನೆಗೆದೋಡಿ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಅಬ್ಬೆ—(ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಹುಸಿಮುನಿಸಿನಿಂದ)
ಚಿಃ! ನಿನಗಿದೇನ್ ಬಿನದವೊ ನನ್ನೊಡನೆ, ಬಚ್ಚು?
ಮಿಾಸೆ ಮೊಳೆದೋರ್ದಡಂ ನಿನಗಣುಗು ಬಿಡದು.

ಏಕಲವ್ಯ—(ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತ)
ಅಬ್ಬೆ, ನೀನಿದಿರ್ ನಿಂದಿರಲ್
ಗಡ್ಡ ನರೆತೊಡಂ ಅಣುಗೆ ನಾನ್!
ಏನ್ ಪುಕ್ಕೊ ನಿನಗೆ? ದೆಯ್ಯಮೆಂದಳ್ಕಿದೆಯಾ?

ಅಬ್ಬೆ—(ಬೆರಗಾಗಿ ಒಂದಿನಿತೂ ಒದ್ದೆಯಾಗದ ಮಗನ ಮೆಯ್ಯನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ)—
ನೀರೊಳ್ ಅದೆಂತಿರ್ದೆಯೊ?
ಮಂಳುಗಿಯುಂ ಮೆಯ್ ತೊಯ್ದುದಿಲ್ಲ!

ಏಕಲವ್ಯ—(ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ)—ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ, ಅಬ್ಬೆ: ಜಲಸ್ತಂಭಮೆಂಬರ್!

ಅಬ್ಬೆ—ಮೊನ್ನೆ ಆ ಮಡುವಿನೊಳ್ ಅಡಿ ಜಗುಳ್ದುರುಳ್ದು
ತೊಪ್ಪನೆಯೆ ತೊಯ್ದು ನಡುಂನಡುಗುತ್ತೆಯ್ತಂದೆ!

ಏಕಲವ್ಯ—(ಹಾಸ್ಯ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ)—
ನಿನ್ನೆ ತಾನಾದುದೀ ಸಿದ್ಧಿ, ಅಬ್ಬೆ!

(ತಾಯಿ ಬಿಕ್ಕಿಸವಡುತ್ತಿರಲು ಏಕಲವ್ಯನು ಜಲಪಾತದ ಕಡೆ ಕೈದೋರಿ)

ನಿನಗೇಂ ಮಂಕೆ, ಅಬ್ಬೆ ?
ನಾನೇನಂ ಪೇಳ್ದೊಡಂ ನಂಬಿ ಬೆರಗಪ್ಪೆ.
ಒಂದಿನಿತೂ ಬಿನದಮನರಿಯಲಾರೆ !

ಅಬ್ಬೆ—(ದುಃಖಧ್ವನಿಯಿಂದ)—ಪಿಂತೆ ಪೋದುದಾ ಪೊಳ್ತು, ಬಚ್ಚು.
ನಿನ್ನಯ್ಯಂಗೆ ಉಸಿರ್ ನಿಂದಂದೆ
ನನ್ನನಿತುಂ ಬಿನದಮುಂ ಆ ಬೆಂಬಳಿಯೆ ನಡೆದತ್ತು !
ಮತ್ತೆ ನಾನ್ ಬಿನದಮನರಿವುದೆಂತು ?—
ಇನ್ ನಂಬುಗೆಯ ಮಾತು ?
ನಿನ್ನಂ ಮೇಣ್ ನಿನ್ನೆಂಬುದನ್ ನಾನ್ ನಂಬದಂದು
ದೆಸೆಗೆಟ್ಟೆನೆಂದೆ ತಿಳಿ.

ಏಕಲವ್ಯ—(ತನಗಿಂತಲೂ ಕುಳ್ಳಾಗಿ ಕೃಶಳಾಗಿದ್ದ ತಾಯನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ತಬ್ಬಿ)—
ಅಳಲದಿರ್, ಅಬ್ಬೆ !
ವಿನೋದಂ ವಿಷಾದಮಂ ಬಗೆಗೆ ತಂದುದು,
ನನ್ನದಪರಾಧಮಾಯ್ತು.—
ಕಾಣ್, ಅಬ್ಬೆ; ಅಲ್ಲಿ ಆ ನೀರ್ ಬೀಳುವಾಚೆ
ನೀರ್ ಕೊರೆದ ಕಲ್‌ಪೊಟರೆಯಿರ್ಕುಂ.
ನೀನಾದೊಡಂ ಅಲ್ಲಿ ತೊಯ್ಯದೆಯೆ ಇರಲ್ ಬರ್ಪುದು.
ಬಿಸಿಲಳುರೆ ಎನಿತ್ತೆನಿತೂ ಬೇಸಗೆಯ ಪಗಲೊಳ್
ನಾನಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕು ಹಿಮಗುಹೆಯ ತಣ್ಪನನುಭವಿಸುವೆನ್.
ನೀರೀಂಟಲೈತರ್ಪ ಕಾಳ್ಮಿಗಗಳನ್
ಮರೆಯಿಂ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಲ್ ಸೊಗಸುದಾಣಂ !

ಅಬ್ಬೆ—(ತಾನು ತಂದ ಹೊಂಬಾಳೆಯನ್ನು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಾ)
ಏನ್ ಮಿಗಮೊ ? ಏನ್ ಖಗಮೊ ? ಏನ್ ಗಿರಿಯೊ ? ಏನ್ ದರಿಯೊ !
ಪಸಿವು ನೀರಳ್ಕೆಗಳಂ ಮರೆಯಿಪ್ಪವೋಲ್ ಮಾಳ್ಪ
ಆ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ ದಿಟಂ ಸಂಕೃತಿಗಳ್ !
ನನ್ನನುಂ ಮರೆವವೊಲ್ ಮಾಳ್ಪುವೆಂಬುದೆ ನನಗೆ ಶಂಕೆ !

ಏಕಲವ್ಯ—(**ಮಾತೃಪ್ರೇಮಾತಿಶಯದಿಂದ**)
ಅಬ್ಬೆ ! ಅಬ್ಬೆ ! ಚುಚ್ಚುನುಡಿ ನುಡಿಯದಿರ್ !
ನನ್ನ ಬರ್ದುಕೆಲ್ಲಮಂ ನೀನೆ ತುಂಬಿರ್ಪೆಯಯ್:
ನೀನ್ ಎರ್ದೆಯ ತುಂಬಿರಲ್ ಬಾಳ್ ತುಂಬುವುದು ನನಗೆ.
ಇಲ್ಲದಿರೆ ಬರಿದಪ್ಪ ಬಾಳ್ ಬರಿಯ ಗಾಳ್ !
ನಿನ್ನೊಲ್ಮೆ ಬಾಳ್ಗೆ ಬೆಳಕಾಗಿರಲ್
ಖಗಂ ಮಿಗಂ, ಗಿರಿ ದರಿ, ಬಾನ್ ಕಾನ್,
ಎಲ್ಲವುಂ ಸವಿ;
ನೀನಿಲ್ಲದಂದವೆಲ್ಲಂ ಕತ್ತಲೆಯ ಸೊನ್ನೆಗವಿ !

ಅಬ್ಬೆ—(**ಮುದ್ದು ಸೂಸೆ ಮೊಗನೋಡಿ**)
ಮತ್ತೆ, ನೀನಿಂದೇಕೆ ಬೆಳಗಪ್ಪ ಮುನ್ನಮೆಯೆ
ನನಗೆ ಪೇಳದೆಯೆ ಪೊರಮಟ್ಟುದಯ್ ಬನಕೆ?
ಪೊಳ್ತರೆಯ ತಣ್ಗೊಳುಮಂ ಪಣ್‌ಜೇನ್ಗಳಂ
ಪೊಂಬಾಳೆಯೊಳ್ ಪೊತ್ತು ಕರೆದಲೆದು ದಣಿದೆನಲ್ತೆ?
ಬಾ ಕೊಳ್, ಕುಳಿತು ಉಣ್;
ಇದೆಕೊ ಜೇನ್, ಇದೆಕೊ ಪಣ್.

(**ಹೊಂಬಾಳೆಯನ್ನು ಅಣಿಮಾಡಿಡುತ್ತಾಳೆ**)

ಏಕಲವ್ಯ—(**ಮೊಗವರಳಿ ಅಣಿಯಾದ ಉಣಿಸಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ**)
ಅಬ್ಬೆ, ನಿನ್ನಕ್ಕರೆಯೆ ಮೆಯ್ವೆತ್ತವೋಲ್
ಇರ್ಪುದೀ ಜೇನ್ !
ಪಣ್ಗೆ ತಾಯ್ತನದ ಪಡಿಮೆಯೆ ದಿಟಂ
ತನಿರಸಂ ತುಂಬಿ ತುಳ್ಕುತಿರ್ಪೀ ಇನಿವಣ್ !

ಅಬ್ಬೆ—ಇರ್ಕೆ. ಸಾಲ್ಗುಂ ಬಣ್ಣನೆ. ಬಾ. ಉಣ್.
ಪೊಡೆ ತಣಿವುದೇನ್ ತಣಿಯಲ್ಕೆ ಕಣ್?

ಏಕಲವ್ಯ—ಇಂದೊಂದು ನೋಂಪಿಯನ್ ನೋಂತಿಹೆನ್:
ನೋಂಪಿ ಮುಗಿದಿಂಬಳಿಯೆ, ಅಬ್ಬೆ. ಉಣ್ಬೆನ್.

ಅಬ್ಬೆ—ಪಾರ್ವರಾ ಪಾಡು. ಬಿಯದರ್ಗದೇಂ ನೋಂಪಿ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಬಿಯದರೇಂ? ಪಾರ್ವರೇಂ? ನೋಂಪಿಗೆರಡುಂಟೆ?

ಅಬ್ಬೆ—(ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ) ಆವುದೊ ಬಯಕೆ? ಚೆಲ್ವ ಪೆಣ್?
ಏಕಲವ್ಯ—ನನಗೇವುದಾ ಚಿಂತೆ! ಪೆಣ್ ಪಾಡು ನಿನಗಲ್ತೆ?
ಅಬ್ಬೆ—ಮತ್ತದೇನ್, ಬಲ್ ಬೇಂಟೆ ಕೈಗೂಡಲೆಂದೆ?
ಏಕಲವ್ಯ—ಆ ಅಂಬೆಗಾಲಿಕ್ಕುವುದನೆಂದೊ ನಾನ್ ಪಿಂತಿಕ್ಕಿದೆನ್.
ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದಾ ಬಿಜ್ಜೆ ಕರತಲಾಮಲಕಂ.
ಪುಲಿಯೊ? ಸಿಂಹಮೊ? ಫಣಿಯೊ? ಪೇರಾನೆಯೊ?
ಬಳಿಯೊ? ಗೆಂಟರೊ? ಕಾಣ್ಗೆ ಮೇಣ್ ಕಾಣದಿರ್ಕೆ
ಕಣ್‌ಬೊಲದೊಳಿರ್ಕೆ ಮೇಣ್ ಪೊರಗಿರ್ಕೆ
ಹೆದೆಯನೇರಿಸಿ ಬಿಲ್ಗೆ ಬಾಣಮಂ ಪೂಡಿ,
ನೆನೆದು ಗುರುದೇವನಂ, ಬಿಟ್ಟೆನೆನೆ
ತಪ್ಪದೆಂದರಿ ನಾನಿಟ್ಟ ಗುರಿ!
ಮೊನ್ನೆ ನಿನಗಾನ್ ಪೇಳ್ದೆನಲ್ತೆ ನಡೆದೊಂದು ಕತೆಯಂ.
ಅಬ್ಬೆ—ಅದಾವ ಕತೆ?
ಎನಿತೆನಿತೊ ಪೇಳ್ವೆ ನೀನೆನಗೆ ಕತೆಗಳಂ.
ಏಕಲವ್ಯ—ಕಟ್ಟುಕತೆಯಲ್ತು. ನಡೆದ ಕತೆ.
ಪೇಳ್ದೆನಿಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ,
ನನಗೆ ಮೇಣಾ ಅರ್ಜುನಗೆ ನಡೆದ ಕಲಹಮಂ.
ಅಬ್ಬೆ—ಏನ್ ಕಲಹಮ್? ಆರ್ ಅವನ್? ಏಕೆ?
ಏಕಲವ್ಯ—ಬಲ್ ಸೊಗಸದನ್ ನಿನಗೆ ಪೇಳ್ವೆನೆಂದಿರ್ದೆನ್.
ಬಾ ಇಲ್ಲಿ; ಈ ಅರೆಯ ಮೇಲ್ ಕುಳ್ತು ಕೇಳ್.

(ಬಳಿಯಿದ್ದ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತಾನು ಇದಿರಿಗೆ ನಿಂತು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.)

ಬಲ್ ಸೊಗಸು ಆ ಕತೆ, ಅಬ್ಬೆ!
ಅಬ್ಬೆ—ಕಂಡು ನಿನ್ನುತ್ಸಾಹಮಂ ಈ ನೀರ್‌ಬೀಳಮೇ
ನಾಣ್ಚಿ ಬೆಳ್ಳಂಗೆಡೆಯುತಿದೆ. ಪೇಳ್, ಬಚ್ಚು. ಪೇಳ್:
ನಿನ್ನ ದನಿಗೇಳ್ವುದೆಯೆ ನನಗೆ ಹಬ್ಬಮೆನೆ,
ಆ ದನಿಗೆ ನಲ್‌ಗತೆಯು ಸವಿ ಸೆರೆಯೆ ಕಿವಿಗೆ ಜೇನ್!
ಏಕಲವ್ಯ—ಬಲ್ ಸೊಗಸು, ಅಬ್ಬೆ! ಬಲ್ ಸೊಗಸು, ಕೇಳ್.

ಆ ಕತೆಗೆ ನಾಯಕಂ ನಾನೆ, ಕವಿಯುಂ ನಾನೆ!
ನೆನಹಿಪ್ಪುದೇನ್ ನಿನಗೆ?
ಅಂದು ಪೊಳ್ತರೆ,
ಪುತ್ತೊಳಿರ್ದಾ ತುಡುವೆ ಜೇನಂ ಕಿಳ್ತು
ತುಪ್ಪಮಂ ತಂದಿತ್ತೆಸಲ್ತೆ ಆ ಪೊಳ್ತರೆ—

(ತಲೆಯೆತ್ತಿ ದೂರನೋಡಿ ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತೋರ್‌ಬೆರಳುಮಾಡಿ)

ನೋಡಲ್ಲಿ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಮಿರ್ದುದ ಮೆರೆದಿದೆ ಕೋಡು.
ಆ ಮಲೆಯ ತಲೆಗೆ ಪೋದೆನ್.
ನಟ್ಟ ನಡುಗಾಡಿನೊಳ್ ಗೂಡುಗೆಯ್ದು
ಮೊಟ್ಟೆಯಿಟ್ಟಿರ್ದೊಂದು ನವಿಲಿರ್ಕೆದಾಣಮಂ
ನೋಳ್ಪೆನೆಂಬಾತುರದಿ ಓಡಿ ನಡೆದೆನ್,
ಕಾಲ್ಗೆ ಗರಿಮೂಡಿತೆಂಬಂತೆವೋಲ್.
ಪೋಗಿ ನೋಳ್ಪೆನ್: ನೋಳ್ಪುದೇನನ್?
ಮೊಟ್ಟೆಯಂ ತಿನಲೆಂದು ಬಂದಿರ್ದ ಪಾವೊಡನೆ
ಬಲ್‌ಗಾಳೆಗಂಗೊಡುತ್ತಿರ್ದುದಂ ಕಂಡೆನಾ ನವಿಲನ್.
ಸರಳೆಚ್ಚು ಫಣಿಯನಾಯೆಡೆಯೆ ಕೊಂದು,
ನವಿಲಬ್ಬೆಯಂ ಸಂತಯ್ಸಿ ರಕ್ಷೆಯನಿತ್ತು,
ಮೊಟ್ಟೆಮೇಲದನ್ ಕಾವ್ ಕೂರುವೊಲ್ ಮಾಡಿ.
ಬಿನದಕ್ಕೆ ಪೆರ್ಮರವನೊಂದನ್ ನೆತ್ತಿಗೇರ್ದು,
ಕಣ್ಬೊಲದ ದೃಶ್ಯವೈಶಾಲ್ಯಮಂ ನೋಳ್ಪ
ಪ್ರಕೃತಿ ಭೋಗದೊಳಾಸಕ್ತನಾಗಿರ್ದೆನ್.
ಇರಲಿರಲ್,
ದೂರದಿಂ ಕಿವಿಗೆವಂದುದು ಬೇಂಟೆಯಬ್ಬರಂ.
ಕೇಳುತಿರೆ ಪತ್ತೆಸಾರ್ದುದಾ ತುಮುಲರಾವಂ.
ಮುನಿಸುರಿದಂದೆನಗೆ:
ನನ್ನ ರಕ್ಷೆಯಿಾ ಆರಣ್ಯ ಸೀಮೆಯಂ
ಮುಂತ್ತಿದವರಂ ಸೊರ್ಕಿಳಿಸಿ ಪಿಂತೆಳ್ಪಿದಪೆನೆಂದು
ರೋಷದಿಂ ತರಿಸಂದು, ಮರದಿಂದಿಳಿದು,

ಬಿಲ್ಲಕೊಪ್ಪಿಗೆ ಹೆದೆಯನೇರಿಸುತ್ತಿರೆಯಿರೆ
ತೆಕ್ಕನೆಯೆ ಕಿವಿಗೆ ಕಿಕ್ಕಿರಿಯಿರಿದುದೊಂದಾರ್ಭಟಂ
ಹೂಂಕರಿಸುವೆಕ್ಕಲನ !
ಮಲೆಯೆ ಗುಡುಗಿತ್ತು; ಕಾಡೆ ನಡುಗಿತ್ತು;
ಪೂಡಿದೆನ್ ಕೂಡೆ ಸರಳನ್ ಹೆದೆಗೆ !
ಹೂಂಕೃತಿಯು ಕೇಳ್ದು ಗುರಿಯಿಟ್ಟೆನ್, ಎಚ್ಚೆನ್ !

ಅಬ್ಬೆ—(ಮಗನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ತಬ್ಬುವಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ)
ಅಬ್ಬ ! ನೀನಿರ್ದೆಡೆಗೆ ನುರ್ಗಿದುದೆ ಆ ಎಕ್ಕಲಂ ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಅಲ್ತಲ್ತು, ಕಣ್ಬೊಲಂ ಮೀರ್ದಿರ್ದುದಾ ಕಾಳ್ಮೃಗಂ,
ದೂರದೊಳ್ ಪೇರಡವಿ ಪೊಡೆಯೊಳ್,

ಅಬ್ಬೆ—ಮತ್ತೆ ? ಗುರಿಗಂಡುದೆಂತು ನೀನ್ ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಶಬ್ದವೇಧಿ ಎಂಬ ಬಿಜ್ಜೆಯಿಂದಬ್ಬೆ !

ಅಬ್ಬೆ—ಅಂತೆನಲ್ ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಗುರಿ ಕಣ್ಗೆ ಕಾಣದಿರ್ದೊಡಂ
ಎಚ್ಚಂಬು ತಗುಳ್ದುದು ಗುರಿಗಮೋಘಂ,
ಅದೊಂದತೀಂದ್ರಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ.

ಅಬ್ಬೆ—(ಬೆರಗಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನೋಡಿ)
ನೀನೆಂತು ಕಲಿತಯ್, ಬಚ್ಚು, ಅಂತಪ್ಪ ಬಿಜ್ಜೆಯಂ ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂ.

ಅಬ್ಬೆ—ಆರ್ ಆ ಗುರು ?

ಏಕಲವ್ಯ—(ದ್ರೋಣನ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಶಿಲಾಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ)
ಆ ಪೂಜ್ಯನ್ !

ಅಬ್ಬೆ—ಕಲ್‌ಗೊಂಬೆಯುದು ಕಲಿಪುದೆಂತಯ್ ?
ಅದೇನ್ ದೇವರೆ ?

ಏಕಲವ್ಯ—ದೇವರೆ ದಿಟಂ !

ಅಬ್ಬೆ—ಆವ ದೇವರೊ ?
ನಮಗಿರ್ಪುದೊಂದೆ: ಬೇಂಟೆ ದೇವರ್ !
ನೀನಾಡುವಾ ಗೊಂಬೆ ಬೇಂಟೆ ದೇವರೇನ್ ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಅಲ್ತಲ್ತು. ಗುರುದೇವನ್.

ಅಬ್ಬೆ—ಅದಾವುದಾ ಪೊಸದೇವರ್? ಪುಟ್ಟಿದುದೊ?
ಬೇಂಟೆ ದೇವರ ಮರಿಯೊ?

ಏಕಲವ್ಯ—(ನಗುತ್ತ)
ಮರಿಯಿಕ್ಕಲೇಂ ನೀನ್ ಸಾಕುವಾ ಕೋಳಿಯೋ?

ಅಬ್ಬೆ—ಇರ್ಪೊರ್ವ ದೇವರ್ ಮರಿಯಿಕ್ಕದಿರೆ
ಮತ್ತೆಂತು ಬರ್ಕುಮಾ ಪೊಸತು ದೇವರ್?

ಏಕಲವ್ಯ—ಕಾಡೊಳಿರ್ಪೀ ನಮ್ಮ ಬೇಂಟೆ ದೇವರೆ ದೇವರ್;
ಇನ್ನಿಲ್ಲಮೆಂದರಿತೆಯೇನ್?
ಎನಿತೆನಿತೊ ದೇವರ್ಕಳಿರ್ಪರ್ ಆ ನಾಡಿನೊಳ್.

ಅಬ್ಬೆ—ಅವರೊಳೊಂದೋ ಈ ಕಲ್ ಗೊಂಬೆ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಅಂತಪ್ಪ ದೇವರಲ್ತು. ಈತನ್ ಗುರು.
ಉಣ್ಬನ್. ಉಸಿರ್ವನ್, ನಮ್ಮಂತೆ ಬದುರ್ಕಿರ್ಪನ್.
ಹಸ್ತಿಪುರ ರಾಜಧಾನಿಯೊಳೀತನಿರ್ಪನ್.
ಅರಸುಮಕ್ಕಳ್ಗಿವನೆ ಗುರುಡಿಯಾಚಾರ್ಯನ್.
ಬಿಲ್ಲೋಜನ್. ಪಾರ್ವರೊಳ್ ಪಾರ್ವನ್.
ದ್ವಿಜವರೇಣ್ಯನ್, ಗಣ್ಯನ್, ಅಗ್ರಗಣ್ಯನ್.
ದ್ರೋಣನೆಂಬುದು ಪೆಸರ್.
ಪರಮಗುರು ನನಗೆ; ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದೆನಗೆ
ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆ ದೊರಕೊಂಡುದಿನ್ನೆಣೆಯೆ ಇಲ್ಲದೊಲ್.
ನೀನ್ ಕಾಣ್ಬುದೀ ವಿಗ್ರಹಂ ದ್ರೋಣಂಗೆ ಪ್ರತಿಮೆ.

ಅಬ್ಬೆ—ಅಯ್ಯೊ ನಾನೆಂತಪ್ಪ ಬೆಪ್ಪು!
ನಿನ್ನಣುಗುತನದಾಟಕ್ಕೆ ಸಮೆದೊಂದು
ಕಲ್ ಗೊಂಬೆಯೆಂದಿರ್ದೆನ್! ತಪ್ಪಾಯ್ತು!

(ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುವಂತೆ ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಾಳೆ)

ಏಕಲವ್ಯ—ಅಬ್ಬೆ, ನೀನರಿಯೆ ಆ ಗುರು ಮಹಿಮೆಯನ್:
ತಿಳಿದವನ್, ಅಳ್ಕರೆಯುಳ್ಳವನ್. ತಿಳಿಗೊಂಡವನ್.
ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಯೆಂಬರ್, ಸಮದರ್ಶಿಯೆಂಬರ್,
ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾದೇವನೆಂಬರ್.
ಅಂದು. ನನ್ನಯ್ಯನಿರ್ದಂದು. ಕೇಳ್ದೆನವನಿಂ

ದ್ರೋಣ ಮಹಿಮೆಯುಂ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮುಂ.
ನಾನುಮಾ ಗುರುವಿನಡೆಗೆಯ್ದಿ ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆಯನ್
ಕಲ್ತು ಬರ್ಪೆನ್ ಎಂದು ಬೇಡಿದೆನ್.
ಅಯ್ಯನೆಂದನ್: "ಅವರ್ ಪಾರ್ವರ್.
ಬಿಯದರ್ಗೆ ಒವಜಾಗೆಯ್ಯಲ್ಕೆ ಒಪ್ಪರ್.
ನಿನ್ನನ್ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು ನೂಂಕುವರ್."
ನಾನೆಂದನ್: "ನಿನ್ನ ಕಾಲ್ವಿಡಿವೆನಯ್ಯ,
ಕಳಿಪು ನನ್ನನ್.
ಎಂತಾದೊಡಂ ಗುರುಮನವನೊಲಿಸಿ
ಕಲ್ತು ಬರ್ಪೆನ್."
ಅಯ್ಯನ್ ಎನ್ನಾಸೆಯುರಿಯನ್ ಕಂಡು ಕನಿಕರಿಸಿ
ಪೋಗಿ ಬಾ ಎಂದೊಪ್ಪಿ ಪರಸಿದನ್.
ನಾನ್ ಪೋದೆನ್.
ಅರಸರೂರೊಳ್ ಕಾಡಂಗೆನಗೆ ಕಣ್‌ಗೆಟ್ಟವೋಲಾಯ್ತು.
ನನ್ನ ಸೈಪೆನಲೆ ವೇಳ್ಕುಂ:
ಗುರುಪುತ್ರನ್, ಸನ್ನೋರಗೆಯಾತನ್,
ನನ್ನೊಳ್ ನೇಹಮುಕ್ಕಿ ತನ್ನಯ್ಯಂಗೆ ಕಾಣಿಸಿದನ್.
ಅಬ್ಬೆ! ಏನ್ ತೇಜಮಾ ಆಚಾರ್ಯನದು!
ತಳತಳಿಪ ಆಯುಧಾಗಾರಮಂ ಪೊಕ್ಕವೋಲಾಯ್ತು
ನನಗಾತನಂ ಕಂಡು!
ನಾಣ್ಚಿ ಬೆದರುತ್ತಿರ್ಪೆನ್ನಂ ಅಳ್ಕರಿಂ ನುಡಿಸಿದನ್.
ತೊದಲ್ ಒರೆದು ಪೇಳ್ದೆನ್ ಎನ್ನೆರ್ದೆಯ ಪೇರಾಸೆಯುಂ.
ನಾನ್ ಶೂದ್ರನೆಂಬುದನರಿತೊಡಂ—
ನಮ್ಮನಾ ಪಾರ್ವರ್ ಶೂದ್ರರೆಂದಾಡುವರ್—
ಪೂಜ್ಯನ್ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.
ಮುಡಿಯಿಂದಮಡಿವರೆಗೆ ನನ್ನಂ ನೋಡಿ
ಮಗನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಪೇಳ್ದನ್;
"ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ನಮ್ಮ ಜಟ್ಟಿರೊಳಿವನುಮೊರ್ವನ್;
ನಿನ್ನ ನೇರ್ಗಿರಿಯನೆಂದೀತನನ್ ಕಾಣ್."

ಕೇಳ್ದುದನ್, ನನಗೆ ಮೂಡಿದ ಕೋಡು
ಸಗ್ಗದೈರಾವತದ ದಂತಮಂ ಸೆಣಸಿ
ತಿವಿದುದಲ್ತೆ?—ಆದೊಡೇನ್?—
ಅರಸುಂ ಮಕ್ಕಳ ಅಸೂಯೆ ಅಡ್ಡವಂದುದು ನನಗೆ.
ಪಾಂಡವರೊಳೊರ್ವನಾ ಬಿಂಕಗುಳಿ ಅರ್ಜುನನ್
ನನ್ನ ಬಿಲ್ಲೇಳ್ಗೆಯಂ ಕಂಡು ಕರುಬಿದನ್.
ಶೂದ್ರನೊಡನೆಮಗೆ ಸಮಚರ್ಯೆ ಸಲ್ಲದೆಂದಾಡಿ
ಸೆಡೆತನ್, ಮುನಿದನ್; ಕೀಳವೋಲಾಡಿದನ್.
ಆಚಾರ್ಯನೆಂದನ್ "ಶೂದ್ರನಾದೊಡಮೇನ್?
ಸಮರ್ಥನ್, ವಿನಯಶಾಲಿ. ಕಲ್ತ ಮೇಲಿಂ ಬಳಿಂ
ನಿಮಗೆ ಸಲ್ವನ್, ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯೊಳೆ ನಿಲ್ವನ್.
ಬಲ್ಲಿದನ್ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಸಗೆ ಬಲ್ಲಿದರ್ ನೀಮಲ್ತೆ?"
ದ್ರೋಣನುಪದೇಶಮಂ ಕಡೆಗಣ್ಚಿದರ್.
ಪೊರಗಟ್ಟಿದರ್ ನನ್ನನ್.
ಕಣ್ಬನಿದುಂಬಿದೆನ್ನಂ ನೋಡಿ ಕರುಣೆ ಗುರು
ಕೈವಿಡಿದು ತಲೆದಡವಿ ಸಂತಯ್ಸಿ ಪೇಳ್ದನ್:
'ಏಕಲವ್ಯ'—ಅವನಿತ್ತುದೆಯೆ ಆ ಪೆಸರ್:
ಬಚ್ಚನೆಂದೊಡೆ ನಗುವರೆಂದು
ಬೇರೊಂದು ಪೆಸರನಿಟ್ಟನ್.—
ಪೇಳ್ದನ್ ಗುರು "ಏಕಲವ್ಯ. ಅಳಲದಿರ್,
ಆಸೆಗೆಡದಿರ್. ನೀನೆಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಾಳಾಗಿರು.
ಈ ಗರುಡಿಗೆನ್ನ ಸೇವೆಗೈತರುತೆ
ದೂರದಿಂ ಕಂಡು ಕಲಿ, ಕಲ್ವನಿತಂ.
ಮತ್ತುಳಿದುದಂ ಮನೆಯೊಳೆಯೆ ಕಲಿಯುವನಿತಂ
ಕಲಿಪೆನಶ್ವತ್ಥಾಮನೊಡನೆ."
ಕೇಳ್ದು, ಧೈರ್ಯಂ ಮೊಳೆತುದೆನಗೆ;
ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಕಾಲ್ವಿಡಿದು ಪೊಡಮಟ್ಟೆನ್.
ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನ್ ಗುರು—
ಕಲಿಸಿದನ್ ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆಯೊಡನೆ ಸಕ್ಕದಕ್ಕರ ಬಿಜ್ಜೆಯಂ.

ನಿಚ್ಚಮುಂ ನಾಂ ಪಾಡುವಾ ಕಬ್ಬಂಗಳಂ
ಕೇಳ್ದಿರ್ಪೆಯಲ್ತೆ? ಅವೆಲ್ಲಂ ಸಕ್ಕದಂ.
ಕಲ್ಪಿ ಪೂರೈಸುವನಿತರೊಳೆ ನನ್ನಯ್ಯನ್
ಬಗ್ಗನಿಂದೇರುಗೊಂಡಾ ಸುದ್ದಿಯುಂ ತಂದನ್
ನೀನಟ್ಟಿದಾ ಆಳ್.
ಬಿಲ್ಲೋಜನಾಣೆಯುಂ ಮೇಣ್ ಪರಕೆಯುಂ ಪಡೆದು
ಮರಳಿ ಬೇಗಂ ಬಪ್ಪೆನೆಂದಾಡಿ,
ಓಡೋಡಿ ಬಂದೆನ್ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ—
ಅಯ್ಯೊ, ಮಡಿದನಯ್ಯನ್ ಪುಣ್ಣೊಗ್ಗತುರ್ಪ!—
ನಿನ್ನೊರ್ವಳನೆ ಬಿಟ್ಟು ನಾನೆಂತು ಮರಳ್ವೆನ್?

(ಅಬ್ಬೆ ಕಣ್ಣೀರೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಏಕಲವ್ಯನೂ ಮೂಗೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಇಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂದೆನ್.
ಈ ಗುರುಪ್ರತಿಮೆಯುನೆ ದ್ರೋಣಂಗೆತ್ತು
ಮುಂಬರಿಸಿದೆನ್ ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆಯಭ್ಯಾಸಮಂ.
ಅಬ್ಬೆ, ಸೋಜಿಗವನೇನೆಂಬೆ!
ಎಚ್ಚರ್ತ ಪೊಳ್ತು ನನಗರಿಯದಭ್ಯಾಸಮಂ
ಕನಸಿನೊಳ್ ಬಂದು ಬೋಧಿಸಿದನಾ ದಿವ್ಯಗುರು!
ಎಂತೆಂತಪ್ಪ ಬಿಜ್ಜೆಗಳೊ ಕೈಸಾರ್ದುವೆನಗೆ!
ಶಬ್ದವೇಧಿಯುಮದರೊಳೊಂದು.

ಅಬ್ಬೆ—(ಮೆಚ್ಚಿ) ಅರಿತೆನ್, ಈಗಳರಿತೆನ್. ಆ ಪಂದಿ ಬಿಳ್ದುದೊ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಕೆಡೆದುರುಳ್ದುದು: ಆಲಿಸಬ್ಬೆ, ಮುನ್ನಡೆದುದಂ.
ಕೆಡದೊರಲುತಿರ್ದೆಕ್ಕಲನ ದಿಕ್ಕರಿತು ನುಗ್ಗಿ
ಓಡಿದೆನ್ ಪಳುವದೊಳ್. ನೋಡಿದೆನ್:
ಕಂಡೆನೊಂದಚ್ಚರಿಯ ನೋಟಮನ್.
ಒರ್ವನ್ ತರುಣನ್ ರಾಜಪುರುಷನ್
ಆಜಾನುಬಾಹು, ತೇಜಸ್ವಿ,
ಬಿಳ್ದಾ ಪೆರ್ಬಂದಿಯ ಬಳಿಯೆ,
ಮಿಗದ ಬಿಸುನೆತ್ತರ್ ತೊಯ್ದ ನೆಲದೊಳ್ ನಿಂದು.

ಪೊರಳ್ವ ಪಂದಿಯ ಬರಿಯೊಳ್ ನಟ್ಟುದಂ
ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟಾ ಬಾಣಮುಂ,
ನಟ್ಟಾಲಿಯಾಗಿ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರ್ದನ್ !
ನಾನ್ ಬಳಿ ಸಾರಲ್, ಪಳುವನಾಲಿಸಿ,
ಶಿರವನುನ್ನತಮೆತ್ತಿ ನನ್ನನ್ ನೋಡಿದನ್.
ಮುಗುಳ್‌ನಗೆಯ ತೆರೆಯೊಂದು ಮೊಗದೊಳಲೆಯಲೆಯಾಗಿ
ಸುಳಿಯುತಿರೆ ಕೇಳ್ದನ್: "ವನಚರ,
ಆರ್ ಎಚ್ಚರೀ ವರಾಹಮನ್ ?"
ಪೇಳ್ದೆನ್: "ನಾಗರಿಕ, ಓದಿ ತಿಳಿ;
ಕಲಿಪುದಾ ಬಾಣಾಕ್ಷರಂ !"
ಮೊಗಂ ಕೆಂಪೇರ್ದುದಾತಂಗೆ.
ನಟ್ಟು ನೋಡಿದನೆನ್ನ ಮೊಗಮುಂ;
ನಾನುಂ ನೋಡಿದೆನ್.
ನೋಡಿ, ಕುರುಪುವಿಡಿದೆನ್ ಆತನನ್ !

ಅಬ್ಬೆ—ಆರ್ ಅವನ್ ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಮುನ್ನಮಾನ್ ನಿನಗೆ ಪೇಳ್ದಾ ಅರ್ಜುನನ್.
ಪಾಂಡುಪುತ್ರನ್,
ಗುರುದ್ರೋಣಂಗೆ ನಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯನ್:
ಕಿರಾತನೆಂದೆನ್ನನ್ ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿಯಾಗಲೊಲ್ಲದೆ
ಅಸೂಯೆಯಿಂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಾತನ್ !

ಅಬ್ಬೆ—(**ಕೆರಳ್ದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ**) ಮುಂದೆ ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಪುಸಿನಗೆ ನಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಕೇಳ್ದನ್: "ಆರೊ ನೀನ್ ?"
ನುಡಿದೆನ್: "ನೀನೆ ಸಂಬೋಧಿಸಿದವೊಲ್ ವನಚರನ್ !"
ನಸುಕೆರಳ್ದೆಂದನ್: "ನಾಲಗೆಯ ನೆರಂ ಬೇಕೆ ?
ನಿನ್ನಿರ್ಕೆಯೆ ಪೇಳ್ಪುದದನ್,
ನಿನ್ನ ಕೈರಾತ್ಯಮುಂ !
ನಾನ್ ಕೇಳ್ದುದು ನಿನ್ನ ಪೆಸರನ್;
ಅನಾಮನೇನ್ ನೀನ್ ?"
ಮಾರ್ನುಡಿದೆನ್ "ವನಚರರ್ ಅನಸೂಯಾಶೀಲರ್,

ಅರಿಯರ್ ಪೆಸರಂ ಮೆರೆವ ಅಹಂಕಾರಮಂ.
ಪೆಸರಾಸೆ, ಅದೊಂದು ನಾಗರಿಕರ್ಗೆ ವಿಾಸಲಾಗಿರ್ಪ
ಮನೋಜಾಡ್ಯಂ ಕಣಾ !
ಮೊದಲ್ ಪೇಳ್ ನಿನ್ನ ಪೆರ್ಮೆಯಾ ಪೆಸರಂ."
"ಕಾಡವಂಗೇಂ ಬಿಂಕಂ !" ಎಂದುಕೊಂಡನ್;
ಮತ್ತೆಂದನ್ "ನಾವಾರೆಂದಿರ್ಪೆ? ಆಳ್ವವರ್ ! ನೀನಾಳ್ !"
ಮಾರ್ನುಡಿದೆನ್ ಬಿಂಕಕ್ಕೆ ಬಿಂಕವೊಡ್ಡಿ
"ನನ್ನಯ್ಯನಿಂದೆನಗೆ ಬಂದಡವಿ ಈ ಪೊಡವಿ.
ನನ್ನಯ್ಯನಾದಿಂ ಬಳಿಂ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೊಡೆಯನ್.
ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆಯೆ ನನ್ನಡವಿಯುಂ ಪೊಕ್ಕು
ರಕ್ಷಿಯ ಮೃಗಂಗಳಂ ಬೇಂಟೆಯಾಡುವ ನೀನ್
ಕೊಳ್ಳೆಗಾರನ್, ಕಳ್ಳನ್, ದಂಡನಾರ್ಹನ್ !
ನಿನ್ನ ಊರತ್ತಣ್ಗೆಯಿರ್ಕೆ ನಿನ್ನಾಳ್ವ ಬಿಂಕಂ.
ನಾನೆಚ್ಚುದೀ ವರಾಹನನ್ ಉಳಿದು
ಕ್ಷೇಮದಿಂ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗೀ ಅಡವಿಯುಂ !"
ಕಿಲಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕನಾತನ್, ಲಘುವೆಣಿಸಿ ನಾನೆಂದುದನ್.
ಕೇಳ್ದನ್: "ನೀನೆಚ್ಚುದೆಂತೊ, ಬಿಯದ?
ನಾನಿಲ್ಲಿಗೈತಂದ ವೇಳೆಯೊಳ್
ನೀನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಕಣ್ಗೊಳದೊಳಿರ್ದುದಿಲ್ಲ.
ಹೂಂಕಾರಮಂ ಕೇಳ್ದು ಗುರಿಯೆಚ್ಚೆಯೋ?"
ಹಾಸ್ಯಕಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗೇಳ್ದನ್. ನಾನೆಂದೆನ್:
"ದಿಟವೊರೆದೆಯುಯ್ !
ನಿನಗೆಂತೊ ತಿಳಿದುದಾ ನನ್ನ ಬಿಲ್ಜಾಣ್ಮೆ?"
ನಕ್ಕಾಡಿದನ್: "ಓವೊ ನೀನ್ ಬಲ್ಜಾಣನ್?
ಶಬ್ದವೇಧೀ ವಿದ್ಯೆ ನಿನಗೆ ಅಂಗಯ್ ನೆಲ್ಲಿಯಲ್ತೆ?"
ಉತ್ತರಂಗೊಟ್ಟೆನ್: "ನೀಂ ದಲ್ ಸತ್ಯವಾಕ್ ಕಣಾ !
ಕರತಲಾಮಲಕಮಾ ಬಿಜ್ಜೆ ನನಗೆ !"
ಕಿಚ್ಚು ಕೆರಳ್ದೆಂದನ್: "ಪುಸಿಯದಿರ್. ಕಾಡ !
ಜಗತ್ರಯದೊಳೊರ್ವನಿರ್ಪನ್.

ಅವನರಿವನಾ ವಿದ್ಯೆಯುಂ."
ಎಂದೆನ್: "ನನಗರಿಯುದಾ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯು ಪೆರ್ಮೆ.
ಆದೊಡಂ, ನೀನ್ ಪೇಳ್ದುದದು ನನ್ನಿಯಪ್ಪೊಡೆ,
ನಿನ್ನಿದಿರೆ ನಿಂದಿರ್ಪನಾ ನೀನ್ ಬಣ್ಣಿಪಾತನ್ !"
ಕನಲ್ದೆಂದನ್ ಕೂಗಿ: "ನೀನವನಲ್ತೊ ! ನಾನ್ ಬಲ್ಲೆನ್ !"
ನಾನ್ ಚುಚ್ಚಿದೆನ್: "ಎಂತು ಬಲ್ಲಯ್ ?
ಸರ್ವಜ್ಞನೋ ನೀನ್ ?"
ಏದುತೆಂದನ್: "ಎಂತೆನೆ . . . . ಎಂತೆನೆ . . . . ಕೇಳ್ . . . .
ನಾನೆ ಅವನ್ ! ಕೇಳ್ದರಿಯೆಯಾ ನೀನ್
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ವೀರನನ್ ಅರ್ಜುನ ನಾಮನನ್ ?"
ಸಕ್ಕ ಬೆರಗಂ ನಟಿಸಿ ಕೇಳ್ದೆನ್: "ಅವನಾರ್ ?"
ಅವನೆಂದನ್: "ಅಜ್ಞಾತ ನೀನ್; ವನಚರನ್:
ನಿನಗಿರ್ಪುದೆಂತಾ ಜ್ಞಾನಮ್ ? ಕೇಳ್, ತಿಳಿ;
ಅರ್ಜುನನ್ ಪಾಂಡುಪುತ್ರನ್ ?"
ಎಂದೆನ್: "ಆರ್ ಅವನ್ ಆ ಪಾಂಡು ?"
ಧಿಃಕರಿಸಿ ನುಡಿದನ್: "ರಾಜೇಂದ್ರನ್ !"
ನಾನುಂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತೆಂದೆನ್: "ಅಲ್ಪಖ್ಯಾತರಾ
ಸಂಬಂಧಮಂ ಪೇಳ್ದೇನ್ ಪ್ರಯೋಜನಂ ?
ನಿನಗೆ ಸಂಬಂಧರೊಳರೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತರೊರ್ವರುಂ ?
ತನ್ನ ಪೆಸರಂ ಪೇಳ್ವೆ:
ತನ್ನ ಮೆಯ್ಯಂ ಪೆತ್ತವರ ಪೆಸರ್ವೇಳ್ವೆ !
ನಿನಗಿಲ್ತೆ ಆತ್ಮಮಂ ಕೊಟ್ಟವರ್ ?
ಬಿಜ್ಜೆಗಲಿಸಿದವರ್ ?
ಎಲವೊ ಗರ್ಜಿನ, ಕೇಳ್,
ನಿನಗೊಂದು ನಯಮಂ ಕಲಿಪನೀ ವನಚರನ್."
ತನ್ನ ಪೆಸರಂ ತಪ್ಪು ವೇಳ್ದುದಕೆ
ಅಹಂಕಾರಂ ಪೊತ್ತಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನ್:
"ಗರ್ಜಿನ ಎಂದಲ್ತೊ ! ಅರ್ಜುನ ಎಂದೊರೆ. ಅನಾಗರಿಕ !"
"ಅಕ್ಕಕ್ಕೆ ! ಅರ್ಜುನ. ಕೇಳ್" ಎಂದೆನ್

“ ನನಗುಮಿಂತಪ್ಪುದೊ ನಿನಗಿರ್ಪವೊಲ್ ಒರ್ಪೆಸರ್.
ಆದಡದು ಅಹಂಕಾರಮಂ ಮೆರೆಯಲ್ಕಲ್ತು,
ವಿನಯಮಂ ನಿವೇದಿಸಲ್ಕಿರ್ಪುದು.”
ಎನುತೆತ್ತೊಡನೆ ಪಂದಿಯುಂ ನಟ್ಟಿರ್ದ ಬಾಣಮಂ
ಕಿಳ್ತೆನ್; ನೆತ್ತರ್ ಕೀಸಿ ತಳಿಗೊರಸಿದೆನ್;
ನೀಡಿದೆನವನ ಕಯ್ಗೆ.
ಕೊಳ್ಳಲೊಲ್ಲದೆಯೆ ಮಲೆತಿರ್ದವಂಗೆಂದೆನ್:
“ ಅಣ್ಣ, ಓದಿದನ್.
ಓದುವುದೆ ಪೂಜೆಯಪ್ಪುದು ನಿನಗೆ !
ಪುಣ್ಯಮಂ ಪೊತ್ತು ತಂದಪುದಾ ಪೆಸರ್ !
ನಿನಗೆ ಬೇಡದ ಕಾಡ ಬೇಡನನ್ ನನ್ನನ್
ನಿನಗೆ ತಮ್ಮನಂ ಮಾಳ್ಪುದಯ್ !
ಓದು, ಅಣ್ಣ.”
ನನ್ನ ವಿನಯದಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕೊಳಗಾಗಿ
ಬಾಣಮಂ ಕೈಗಾಂತು, ಕಣ್ಮುಂದೆ ಪಿಡಿದು,
ನೋಡ ತೊಡಗಿದನ್. ಇರಲಿರಲ್,
ಕಣ್ ಅರಳ್ದುದು. ಮಲರ್ದುದು ಮೊಗಮೊಳೊರ್ ಬೆರಗು.
ಮುತ್ತಮೊಯ್ಯನೆ ನಡುವೆ ಪೆಡೆಯಿಕ್ಕಿತೊರ್ ಕೊರಗು !
ತಲೆಯೆತ್ತದೆಯೆ ಕೇಳ್ದನ್:
“ ಇದೆಯೆ ನಿನ್ನಾ ಪೆಸರ್ !”
“ ಓದಣ್ಣ, ಏನೆಂದಿದೆ ? ” ನಗುತೆಂದೆನಾನ್.
“ ಇದೆನಗುಂ ಪೆಸರಕ್ಕುಂ” ಎಂದನವನ್
ಕೇಳ್ದೆನ್: “ ಅರ್ಜುನ ಎಂದಿದೆಯೆ ? ”
ಪೇಳ್ದನ್: “ ದ್ರೋಣ ಶಿಷ್ಯನ್ ಎಂದಿದೆ ! ”
ಕೇಳ್ದೆನ್: “ ನೀನೇನ್ ನನ್ನ ಗುರುದೇವಂಗೆ ಶಿಷ್ಯನೊ ? ”
“ ಶಿಷ್ಯನ್ ? ಮೆಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯನ್ ! ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮನ್ ! ”
ಎನುತೆ ಮಲೆತು ನಿಮಿರ್ದಂಗೆ ನಾನೆಂದೆನ್:
“ ಆ ಗರ್ವಮೆನತಲ್ತು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರ !
ಆಚಾರ್ಯನೆನಿತೊ ಶಿಷ್ಯರೊಳ್ ಆನುಂ ಒರ್ವನ್:

ಭಕ್ತಿಯೊಳ್ ಮತ್ತಾರ್ಗಂ ದ್ವಿತೀಯನಲ್ತು!"
ಕೇಳ್ದನ್: "ನೀನೆಂತೊ ಗುರು ದ್ರೋಣಂಗೆ ಶಿಷ್ಯನ್?"
"ನೀನೆಂತೋ ಅಂತೇ!" ಮಾರ್ನುಡಿದೆನ್.
ಮತ್ತೆಂದನ್: "ಕುರುಪಾವುದೋ ಪೇಳ್ ಅದರ್ಕೆ?"
ಪೇಳ್ದೆನ್: "ಈ ಬಾಣಮೆ ಪೇಳದೆ?
ತಾನೆ ಪೇಳದೆ ಶಬ್ದವೇಧೀ ವಿದ್ಯೆ?"
ಅಸೂಯೆಯಿಂದೆಂದನ್:
"ಭಾಷೆಯಿತ್ತಿಹನೆನಗೆ ಗುರು.
ನನಗಲ್ಲದನ್ಯರ್ಗೆ ದೊರೆಕೊಳ್ಳದಾ ವಿದ್ಯೆ!"
ನಗುತ್ತೆಂದೆನ್: "ಅದೊಂದಯೆ ಅಲ್ತು.
ಆಚಾರ್ಯ ಕೃಪೆಯಿಂ ಮೇಣೆನ್ನ ಗುರುಭಕ್ತಿಯಿಂ
ನಿಖಿಲಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆಗಳ್ ಕೈಸೇರ್ದುವೆನಗೆ!"
ಅಬ್ಬೆ, ಮುಂತೇನ್ ನಡೆಯುತಿರ್ದುದೊ ಅರಿಯೆನ್.
ಅನಿತರೊಳ್ ಬಂದುದಲ್ಲಿಗೆ ಅವನ ಪರಿವಾರಂ.
ಅಚ್ಚರಿಯೊಳಚ್ಚರಿ! ಕಂಡೆನಶ್ವತ್ಥಾಮನಂ,
ಬೇಂಟೆಪಡೆಯೊಡನೆ ಬಿನದವಂದಿರ್ದನಂ.
ಓಡಿ ಬಂದೆನ್ನನಪ್ಪಿದನ್;
ಪರಿಚಯವನೊರೆದನರ್ಜುನಂಗೆ;
ಪೇಳ್ದನಾ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ.
ನಾನುಂ ಪೇಳ್ದೆನೆನ್ನ ಕಥೆಯಂ.
ಕೇಳ್ದದನ್ ಮೂಗುವೆರಗಾದರನಿಬರುಂ.
ಮೇಲೆಮೇಲರ್ಜುನನ್ ನಗುತ್ತೆನ್ನನಭಿನಂದಿಸಿದನ್;
ಆದೊಡಂ ಒಳಗೊಳಗೇಗುತಿರ್ದುದು ಅಸೂಯಾಗ್ನಿ!

ಅಬ್ಬೆ—ಕಾಡವರೊಡನೆ ಮಚ್ಚರಮೆ ನಾಡವರ್ಗೆ?
ಅರಸು ಮಕ್ಕಳ್ ಗೊಡವೆ ನಮಗೇಕೆ?
ಮಾಣ್, ಬಚ್ಚು, ಮಚ್ಚರಮಂ.
ಅವರ ನಾಡವರ ಪಾಡು: ನಮಗಿರ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕಾಡು.

ಏಕಲವ್ಯ—ಅವರ್ಗೆತ್ತಣಿಂದಂ ಪೇಳ್ ಅಂತಪ್ಪ ತೃಪ್ತಿ?
ತಮಗೆ ಬಾಯ್ಕೇಳವೇಳ್ಕುಮೆಂಬರ್

ಕಾಡುನಾಡೆಲ್ಲಮುಂ. (ಸಲ್ಪ ರೋಷವುಕ್ಕಿ)
ನನ್ನಡವಿ ಗೊಡೆವೆಗವರ್ ಬರದಿರ್ಕೆ.
ಬಂದೊಡಕ್ಕುಂ ತಕ್ಕ ಶಾಸನಂ!—

(ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸುತ್ತಲೂ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಅರಣ್ಯ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳ ವನ್ಯವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಜಿಂಕೆಮರಿಯೊಂದು ಆಡುತ್ತ ಬಂದು ಹೊಂಬಾಳೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣ್ಣನ್ನೂ ಜೇನನ್ನೂ ಫಳಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು)

ಅಕ್ಕೊ, ಅಬ್ಬೆ! ನೀನೆನಗೆ ತಂದುದಾ ಎಡೆ
ನೈವೇದ್ಯಮಾಯಿತ್ತು, ಕಾಣ್, ಬೇಂಟೆದೇವರ್ಗೆ!

ಅಬ್ಬೆ—(ನೋಡಿ)
ಕಂಡೆಯಾ;—ನಾನೆನಿತ್ತಟ್ಟಿದೊಡಂ
ಬಿಡದೆ ಬೆಂಬಳಿವಿಡಿದು ಪುಡುಕಿ ಬಂದುದಲ್ತೆ!
ಛೀ ಕಳ್ಳಮರಿ!
ಒರ್ದಿನಂ ತೋಳನುಣಿಸಪ್ಪೆ ನೀನ್
ಇಂತಲೆಯೆ ಕಾಡನ್!

(ಮಿಗದ ಮರಿಯಿಂದ ಹೊಂಬಾಳೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.)

ಏಕಲವ್ಯ—(ಮೋರೆಯೆತ್ತಿ ಹೊಂಬಾಳೆಯನ್ನೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ ಮರಿಯನ್ನು ಬಾಚಿ ಎತ್ತಿ ಮುಂಡಾಡುತ್ತಾ)

ತೋಳನೆ?
ತೋಳನೆಲ್ಲಿರ್ಕ್ಕುಮ್ ಈ ನನ್ನ ಮಲೆಯೊಳ್?
(ಕಲ್ಲಮೇಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ)
ಈ ಬಿಲ್ಲ ಸಿಂಜಿನಿಯ ಟಂಕೃತಿಗೆ ಬೆಬ್ಬಳಸಿ
ಕೊಲ್ಮಿಗಗಳಿತ್ತಣ್ಗೆ ಸುಳಿಯವಬ್ಬೆ!
(ಮಿಗಮರಿಯನ್ನು ಮುಂಡಾಡುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ)
ಮುದ್ದು, ಮನಂ ಬಂದತ್ತ ನೀನ್ ಅಲೆ!
ನಿನ್ನ ಮೈಗಾವಲಲ್ತೆ ನಾನ್!

ಅಬ್ಬೆ—ಬಚ್ಚು, ಈಗಳೇನ್ ನೀನುಣ್ಬೆಯೋ.........

ಏಕಲವ್ಯ—(ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿ) ಆಗಳೆಯು ಪೇಳ್ದೆನಲ್ತೆ?

ನೋಂಪಿ ಮುಗಿದಿಂ ಬಳಿಯೆ ಉಣ್ಬೆನೆಂದು !
ಇಂದು (ದ್ರೋಣನ ಪ್ರತೀಕವನ್ನು ತೋರಿಸಿ)
ಆ ಗುರು ನನ್ನನ್ ಅನುಗ್ರಹಿಸೆ ಬಂದಪನ್.

ಅಬ್ಬೆ—ಆರ್ ಪೇಳ್ದರ್ ನಿನಗದನ್?

ಏಕಲವ್ಯ—ಮಿತ್ರನಾ ಗುರುಪುತ್ರನಟ್ಟಿದ್ದೋರ್ವನ್ ಓಲೆಕಾರನ್.

ಅಬ್ಬೆ—(ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಬಂದಪನೆ ಗುರು? ಏಕೆ ಬಂದಪನ್?

ಏಕಲವ್ಯ—ಮತ್ತೇಕೆ? ಶಿಷ್ಯನಂ ಪರಸಲ್ಕೆ!

ಅಬ್ಬೆ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿ ಹಿಗ್ಗಿ) ವೇಣ್ . . . .

(ಮಗನಕಡೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಏಕಲವ್ಯ—(ಅಕ್ಕರೆಯ ತೋಳ್ಸೆರೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒದ್ದಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮರಿಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು, ಅದು ಚಂಗನೆ ನೆಗೆದು ಓಡಿಹೋಗುವುದನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತಾ)
ವೇಣ್?

ಅಬ್ಬೆ—(ಹುಬ್ಬು ಸುಕ್ಕಾಗುವಂತೆ ಚಿಂತಾಮಗ್ನಳಾಗುತ್ತಾ)
ನಿನ್ನ ಬಿಲ್‌ಜಾಣ್ಮೆಯಂ ಕೇಳ್ದು
ಅರಸರ್ಗೆ ಕೆಳೆಯು ನೆರವಾಗಲೆಂ
ಬಳಿಯನಟ್ಟುವರೊ?

ಏಕಲವ್ಯ—(ಹಾಸ್ಯದಿಂದ)
ಅಬ್ಬೆ, ನಿನ್ನಳ್ಕರೂಹೆ
ದಬ್ಬೆಯೊಳ್ ಕಬ್ಬಂ ಕಾಣ್ಬ ಕಬ್ಬಿಗಂಗಂ
ಅಬ್ಬಬ್ಬಮಕ್ಕುಂ!

ಅಬ್ಬೆ—(ಮಗನ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಾಣ್ಚಿ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ)
ನೀನಾ ದೊರೆಗಳೂರ್ಗೆ ತೆರಳಲ್
ಈ ಕಾಡೊಳ್ ನಾನೆಂತೊರ್ವಳಿರ್ಪೆನ್? (ಸುಯ್ವಳ್)

(ಕಾಡಿನ ಕಣಿವೆಯ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಹಳೆಯ ಸದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕಲವ್ಯನು ಉಕ್ಕಿದುತ್ಸಾಹಸದಿಂದ ನೆಗೆದು ನಿಂತು ತನ್ನ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುರುಳಿಗೊಂಬನ್ನು ತೆಗೆದು

ಬಾಯ್ಗಿಟ್ಟು ಕಾಡೆಲ್ಲ ತುಂಬುವಂತೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ತುತ್ತೂರಿಯೂದುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಕಹಳೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತದೆ.)

ಅಬ್ಬೆ—(**ಬೆಚ್ಚಿ** ನಿಂತು **ಬೆರಗಾಗಿ**) ಏನದು, ಬಚ್ಚ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಏನಿಲ್ಲ, ಅಬ್ಬೆ, ಬೆದರದಿರ್.
ನಾನಾಜ್ಞೆಯಿತ್ತಂತೆ ಗುರುವಿನಾಗಮನಮಂ
ಸಾರುತಿದೆ ನಮ್ಮ ಕಾವಲ್‌ಕಹಳೆ? ನೀನ್ ನಡೆ ನಮ್ಮರವೀಡಿಂಗೆ.
ಅಣಿಗೆಯ್ ಪಣ್‌ಪಲಂಗಳ ಪಾರ್ವರುಣಿಸಂ.
ನಾನ್ ಬಿಲ್ಲೋಜನನ್ ಕಂಡಿದಿರ್‌ಗೊಂಡು
ಪೊಡೆವಟ್ಟು ಕರೆದು ತರ್ಪೆನ್.

ಅಬ್ಬೆ—(**ಮಗನ ವೇಷಭೂಷಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕೈದೋರುತ್ತಾ**)
ನೀನಿಂತೆ ಪೋಗಿ ಕಾಣ್ಬುದೇನ್?
ಬಿಯದರೊಡೆಯಂಗೆ ತಗುವುಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಯನಾಂತು
ಪೋಪುದೊಳಿತಲ್ತೆ?
ರಾಜಗುರುಗಾ ಮರ್ಯಾದೆವೇಳ್ಕುಂ.

ಏಕಲವ್ಯ—ಅಂತಪ್ಪ ಹಮ್ಮುಬಿಮ್ಮಿನ ಬೆಳ್ಪಲ್ತು
ನನ್ನ ಬಿಲ್ಲೋವಜನ್, ಅಬ್ಬೆ.
ಅಲ್ಲದೆಯೆ, ನೀನ್ ಪೇಳ್ವ ನಮ್ಮುಡುಗೆತೊಡುಗೆಗಳ್,—
ಕವಡೆ, ಗರಿ, ಪಲ್, ಉಗುರ್ ತೊವಲ್‌ಗಳ್,—
ಸೇರಪವರಾ ನಾಗರಿಕ ರುಚಿಗೆ! (**ಮತ್ತೆ ಕಹಳೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ**)
ತಳುವದಿರ್, ನಡೆ ಬೇಗಂ, ಅಬ್ಬೆ!

(**ಅಬ್ಬೆ ಹೊಂಬಾಳೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ**)

ಏಕಲವ್ಯ—(ಏರುತ್ತಿರುವ **ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹಣೆಗೆ ಕೈಮರೆಮಾಡಿ ದೂರ ಹಬ್ಬಿರುವ ಕಣಿವೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಪ್ರಸಾರಮಾಡಿ**)

ಓ ಅತ್ತಣಿಂದೈತರ್ಪುದಾ ಕಹಳೆ ದನಿ.
ಧನ್ಯನಾನಿಂದು ಧನ್ಯಂ ದಿಟಂ!
ಗುರುಚರಣ ಧೂಳಿಯಿಂ ಧನ್ಯಮಾಯೆನ್ನಡವಿಪೊಡವಿ!

ಗುರುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಗುರುರ್ವಿಷ್ಣುರ್ಗುರುರ್ದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ
ಗುರುರೇವ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇ ನಮಃ ॥

(ಆಘೋಷಿಸುತ್ತಾ ದ್ರೋಣಪ್ರತೀಕಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘದಂಡಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಮರದ ಹೂ ಉದುರುತ್ತವೆ. ಜಲಪಾತದ ನೀರು ತುಂತುರು ತುಂತುರೆದ್ದು ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೊರೆ ಹಕ್ಕಿಗಳುಲಿಯೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಓಂಕಾರಲಯವಾಗುತ್ತದೆ.)

ದೃಶ್ಯ ೨

ಕರ್ಮ

[ಅಲೆ ಏರಿ ಅಲೆ ಇಳಿವ ಕಾಡುಮಲೆ. ಕಡಿದಾಗಿ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಗಿರಿಶ್ರೇಣಿ ಅವಿಶ್ರಾಂತವೆಂಬಂತೆ ದಿಗಂತಗಾಮಿಯಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಾಹ್ನದ ತರುಣಾತಪವು ತರಂಗಿತ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಪರ್ಣಾರ್ಣವದ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿದೆ, ಪನಿ ತಳ್ತ ಮರದಲೆಯ ತಳಿರರಾಶಿ ಮಿರುಮಿರುಗುವಂತೆ. ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಳುಬೆಳೆದು ಮುಳ್ಳುಬಳ್ಳಿ ಪಿಣಿಲಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡ ಒಂದು ಕಂದರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಕಲವ್ಯನಷ್ಟೆ ತರುಣ. ಮಲ್ಲಗಚ್ಚೆ ಬಿಗಿದು ಬೇಂಟೆಗಾರರ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು; ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಬತ್ತಳಿಕೆ. ಬಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಶ್ರಮದಿಂದ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸೊಂಟದೆತ್ತರಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಹಳು. ಮರಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡುನಡುವೆ ತೂರಿಬಂದ ಬಿಸಿಲ ಕೋಲುಗಳು ಅವನ ಮೆಯ್ಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಹಾಗೆಲ್ಲ ಆಯುಧಕಾಂತಿ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ.]

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ ಬೀಸಿ)

ಅಬ್ಬ ಎಂತಪ್ಪ ಪೇರಡವಿ ಇದು!
ಬಟ್ಟೆದೋರದೀ ಮುಳ್‌ಪಳುವದೊಳ್ ನುಗ್ಗಿ ನುಗ್ಗಿ
ಪರಿದು ಚೂರಾದುದುಟ್ಟುದೆಲ್ಲಂ. (ಮೇಲೆ ನೋಡಿ)
ಏನ್ ಮರಗಳಿವು, ಬಾನ್ ಮುಟ್ಟುತಿವೆ;
ಭೀಮ ವೃಕ್ಷಂಗಳ್! (ಹಿಂತಿರುಗಿನೋಡಿ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.)
ಆರ್ಯ, ಇತ್ತಲ್, ಇತ್ತಲ್; ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಮ್;
ಆ ವೇತ್ರಪುಂಜದ ದಕ್ಷಿಣಕೆ.
ಅಲ್ತಲ್ತು, ಅತ್ತಲಲ್ತು; ಅತ್ತ ಕೊರಕಲ್!
ಹ್ಹಾ! ಅಪು ದಪ್ಪುದು! ಅದೇ ಬಟ್ಟೆ! ಬನ್ನಿಮ್!

(ಆ ಕಡೆಯೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣನು ಪೊದೆಗಳ ನಡುವೆ ತೂರಿ ತೂರಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎತ್ತರದ ಆಳು. ಚಿಂತಾಗಂಭೀರವಾದ ಮುಖಮುದ್ರೆ. ತಲೆಯುಡೆಯಿಂದ ಕೂದಲು ಇಳಿಯುಬಿದ್ದಿದೆ. ಕಬಚ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಮಲ್ಲಗಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ಉತ್ತರೀಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಂದ ಹಾದಿಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿ ತೋರು ತ್ತಾನೆ.)

ದ್ರೋಣ—(ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು, ಮಗನ ಕಡೆ ನಸುನಗೆಮೊಗವಾಗಿ ನೋಡಿ)

ಬಟ್ಟೆಯಿರದೆಡೆ ಬಟ್ಟೆಯರಸುತಿರ್ಪೆಯ್, ವತ್ಸ !
ಪುಟ್ಟುಗುಣಮದು ನಿನಗೆ. ಚಿಹ್ನೆಯಾವುದುಮಿಲ್ಲಿ
ತೋರದಯ್ ನರ ಚರಣ ಸಂಚಾರದಾ !

(ಮೇಲೆ ನೋಡಿ, ಕಿಲಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕು)

ಬಿಸಿಲುಮಡಿಯಿಡಲಳ್ಕುತಿರ್ಪುದೀ ಪಳುವೆಡೆಯ
ಕಾಳ್ಗತ್ತಲೆಯ ಮುಳ್ಮನದ ಮುನಿಸಿಗಂಜಿ !
ಏನ್ ಬಿದಿರ ಮೆಳೆಗಳ್ !
ಏನುಗ್ರ ಕಂಟಕದ ವೇತ್ರ ಪುಂಜಗಳ್ !
ಏನ್ ತುರುಚೆಪಳು ! ಕಾಲೂದುತಿರ್ಕುಂ !
ಸರುವಿನೆಡೆ ನೀರ್ ತಣ್ಪಲೊಳ್ ಜಿಗಣೆಗಳ್.
ಪತ್ತಿ ಪೀರ್ವುವು—ನೆತ್ತರುಣಿಗಳ್ !
ಎಂತುಂ ನಲ್‌ಬಟ್ಟೆಗೆಳೆತಂದೆ ನೀನೆನ್ನನ್ !

(ಬಗ್ಗಿ ಕಾಲಿಂದೇನನೊ ತೆಗೆದೆಸೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು)

ಪರಿವಾರಮಂ ಕರೆತರ್ಪೆಮೆಂದೊಡೆ
ಬೇಡಮೆಂದವರನಾ ಮಲೆಯಂಚಿನೊಳೆ ತೊರೆದೆ !
ಈಗಳ್ ಬಟ್ಟೆಗೆಟ್ಟುಂ
ಬಟ್ಟೆಯಿರದೆಡೆ ಬಟ್ಟೆಯರಸುತಿರ್ಪೆಯ್:
ಪುಟ್ಟೊಡನೆ ಬಂದುದಲ್ತೆ ನಿನಗೀ ವಕ್ರವರ್ತ್ಮಂ !

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ನಸುನಗುತ್ತಾ)

ಆರ್ಯ, ಇದೇನ್ ಹಸ್ತಿನಪುರದ ಉದ್ಯಾನದೊಂದು
ಬಹಿರ್ವಲಯಂಗೆತ್ತಿರೇನ್? ಇದು, ಅಡವಿ !
ಪರಿವಾರಮಂ ಕರೆತಂದ ಮಾತ್ರದಿಂ
ನಿಮಗೆ ಪಾದವೇದಿಕೆಯಾಗೆ ಅಡವಿಗೇಂ
ಬೈತಲೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಂ ತೆಗೆಯುತಿರ್ದಪರೆ ಅವರ್?

ನೀಮಿಲ್ಲಿರಿಮ್;
ಪಳು ಸುತ್ತಿದೀ ಬಂಡೆಯಗ್ರದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಮ್.
ಮುನ್ನಡೆದು ನೇರ್ವಟ್ಟೆಯುರಿತಾನ್ ಮರಳ್ದಪೆನ್,
ಬೇಗಮೈತರ್ಪೆನ್ !(ಹಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು ನಿಂತು)
ಕೋಲ್ಮಿಗಳಿರ್ಪುವು; ಈ ಖಡುಗಮಿಲ್ಲಿರ್ಕೆ !

(ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬಂಡೆಯಮೇಲೆ ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.)

ದ್ರೋಣ—(ಮುನ್ನಡೆದು ಕತ್ತಿಯಿದ್ದ ಬಂಡೆಯ ನೆತ್ತಿಯನ್ನಡರಿ ಕುಳಿತು ಚಿಂತಾ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಸುಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.)
ಎನಿತು ತಣ್ಪಿರ್ಪುದೀ ಅಡವಿಯೆರ್ದೆಯೊಳ್ !
ಕಾಡಾದೊಡಂ ನೂರುಮಡಿ ಲೇಸು
ಕರುಬು ಕಿಚ್ಚುರಿವ ಆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗಿಂ.
ಧರ್ಮಸಂಕಟದೊಂದು ಚಿಂತಾಗ್ನಿಯಿಂದಳುರ್ವ
ನನ್ನೀ ಮನಕ್ಕೀ ವಿವಿಕ್ತದೇಶಂ
ವರ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ ಶಾಂತಿಪೀಯೂಷಮಂ.

(ತುಸುಹೊತ್ತು ಅರೆಗಣ್ಣಾಗಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ)
ಅರಸುಮಕ್ಕಳ್ಗೊಜುಗೆಯ್ವುದುಂ, ಮೇಣ್,
ಪಿಡಿಮದ್ದನರೆವುದುಂ ಎರಡುಮೊಂದೆ !
ಸೋಲ್ತುದೆನ್ನೀ ಜೀವಮಾ ಕೌರವರ ಪಾಂಡವರ
ದಾಯಾದಿ ಮಚ್ಚರದ ಬೇಗೆಯೊಳ್ ಬೆಂದು—
(ಏನನ್ನೊ ಆಲೋಚಿಸಿ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ)
ಈ ಅಹಂಕಾರಮೆಯೆ ಮೂಲಮನಿತರ್ಕಂ.
ಅಲ್ಲದಿರೆ ನಾನೇತಕಾ ಅರ್ಜುನಗೆ ಗುರುವಾಗಿ,
ದ್ರುಪದನಂ ಗೆಲ್ದು ತಂದೆನ್ನಡಿಗೆ ಕೆಡೆವವೊಲ್
ಮಾಡಿ, ನನ್ನೆರ್ದೆಯ ಬಿಂಕವ ದೆವ್ವಕೆಡೆಯಿತ್ತು.
ಸವ್ಯಸಾಚಿಯ ಹಂಗಿಗೊಳಗಾಗುತಿರ್ದೆನ್ ?
ಲೋಕತ್ರಯಂಗಳೊಳ್ ನಿನ್ನಂ ಮಾರ್ದರಿಲ್ಲಮೆನೆ
ನಿನಗೆ ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆಯಂ ಕಲಿಪೆನೆಂದಾಡುತಿರ್ದೆನ್ ?
ಈಗಳೋ ಪಿಡಿದಿರ್ಪುದಾತಂಗೆ ಕೇಸ್ಮಿಸಸಿ:

ಪೆಸರ್ ! ಪೆಸರ್ ! ಪೆಸರ್ !
ತನ್ನೊಂದು ಪಿರಿಯ ಪೆಸರ್,
ಇನ್ನಿಲ್ಲವೆಣೆ ತನಗೆ ಎಂಬಾ ಪೆಸರ್
ತನ್ನದಾಗಲ್ ವೇಳ್ಕುವೆಂಬುದಾತಂಗೆ ಪೈತ್ಯಂ !
ಏನಹಂಕಾರವೋ ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮಕ್ಕಳ್ಗೆ !
ಪೆಸರ ಬಿಂಕಂ ! ರಕ್ತ ಪಂಕಂ !
ಸೆಣಸುವಂಕಂ ! ಲೋಕಕಾಂತಂಕಂ !—
ಪೆಸರಂತೆ ಪೆಸರ್ ? ಕೆಸರ್ ! ನೆತ್ತರ್ಗೆಸರ್ !

(ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಣ್‍ಮುಚ್ಚಿ ಸುಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಮುಖ ಸುಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕಣ್ದೆರೆದು)

ಬಿಂಕಕ್ಕೆ ಡೊಳ್ಳೀವುದದು ವಿದ್ಯೆಯೆ ? ಅವಿದ್ಯೆ !
ತವಿಪುದಾವುದೊ ಅಹಂಕಾರಮಂ ಅದು ವಿದ್ಯೆ ;
ಮಿಕ್ಕುದೆಲ್ಲಂ ಅವಿದ್ಯೆ !
ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬಾ ಪೆಸರ ಮರೆಯೊಳಾನ್
ಅವಿದ್ಯೆಯಂ ಪೋಷಿಸುವ ಗುರುವಾದೆನಲ್ತೆ !
ಮತ್ತೇನ್ ? ಅಹಂಕಾರದೊಂದು ಛದ್ಮನೆಯಲ್ತೆ
ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬಾ ಪೆಸರ ಪೆಸರಾಸೆ ?
ಪೆಸರಂತೆ ಪೆಸರ್ ? ಏನವಿದ್ಯೆಯೊ ನಮಗೆ ?
ಈ ಜನ್ಮದೊಳ್ ಈ ಪೆಸರ್ ;
ಮರುವುಟ್ಟೊಳಿನ್ನೊಂದು ಪೆಸರ್.
ಭರತಖಂಡದೊಳಿಂದು ದ್ರೋಣನ್ !
ಬರ್ಪ ಜನ್ಮದೊಳಾವ ದೇಶದೊಳ್ ಅದಾವ ಪೆಸರೊ ?
ಕೆನ್ನೀರ ನೀರ್ವೊಯ್ಯುದು ಸಾಕಿ ಸಲಹುವೆವಲ್ತೆ
ಈ ಪುಸಿಯ ಪೆಸರೆಂಬ ಕನಸು ಮರಮಂ ?
ನಾನುಮಾ ಕೆಸರೊಳಳ್ದುವೆನಲ್ತೆ ಇಂದು !—
ಮಾತೃಸೇವೆಯೊಳಿರ್ಪನ್,
ತಂದೆಯಿಲ್ಲದ ತಬ್ಬಲಿ ;
ಆ ಕಾಡ ಬೇಡರ ಹುಡುಗನನ್ ಬೆರಳ್‍ಕೊಯ್ದು,

ಆ ರಕ್ತಪಂಕದೊಳಿವನ ಕೀರ್ತಿಪಂಕೇಜಮಂ
ಮರೆಯುವೇಳ್ಕಂತೆ!
'ಪೋಗು, ನೀನೆಯೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಂಗೆಯ್ದು ಗೆಲ್;
ಅವನೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿ ಅವನನ್ ಕೊಲ್!'
ಎಂದೊಡದು ತನಗೆ ಪಳಿಯಂತೆ!
ಯಃಕಶ್ಚಿತನ್ ಆ ವ್ಯಾಧಬಾಲಕನೊರ್ವನನ್
ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಕ್ಕೆಂತು ಕರೆದಪನ್, ಪಾಪ,
ಈ ಪಾರ್ಥಿವ ಕುಲೋದ್ಭವನ್, ಪಾರ್ಥನ್?

(ವಿಡಂಬನದ ನಗೆ ಬೀರಿ)

ಏನ್ ಬಿಮ್ಮೊ? ಹಮ್ಮಿಗೊರ್ ಕೋರೆ ತಾನ್!

(ಕೊಂಬಿನ ದನಿ ಮಲೆಗಾಡು ಮರುದನಿಗೊಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ ದ್ರೋಣನು ಜಾಗ್ರತನಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆಲಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಏನಿದೀ ತೂರ್ಯರಾವಂ,
ಅನುರಣಿತವಾಗುತಿದೆ ಗಿರಿಗಹ್ವರ ಗುಹಾಕಂಠದಿಂ!
ಎತ್ತಲಲೆದನೊ ವತ್ಸನ್?
ಬಟ್ಟೆದಪ್ಪಿದನೊ? ಮೇಣ್ ಪುಸಿವಟ್ಟೆವಿಡಿದನೊ?

(ತುಸುಹೊತ್ತು ಕೆಮ್ಮಸಿದ್ದು ಕಾಡಿನ ನೀರವತೆಯನ್ನೂ ನಿರ್ಜನತೆಯನ್ನೂ ಬೃಹತ್ತನ್ನೂ ಮನಂಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸಂವೀಕ್ಷಿಸಿ)

ಆಃ ದಿಟಂ ಭೀಮಕಾಂತಮಿಾ ಕಾಂತಾರಂ!
ಸಿಂಹಭವ್ಯಂ! ವ್ಯಾಘ್ರಸುಂದರಂ! ಹರಿಣಚಾರು!
ಫಣಿಭೈರವಂ! ಶಶಲಲಿತಂ! ಪಕ್ಷಿಮಧುರಂ!
ಏಂ ರುದ್ರ ರಮಣೀಯಮಿಾ ರುಂದ್ರಾಟವಿ!

(ಕೊಂಬಿನ ಕೂಗು. ಪರೆಯ ದನಿ, ಆಳ್ಗಳ ಗೆಲ್ಲುಲಿ—ಮಲೆಯ ನೆತ್ತಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ದ್ರೋಣನು ತುಸು ಮೊಗವೆತ್ತಿ ನಿಂತು ಕುತೂಹಲ ನಯನನಾಗಿ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಶೀಘ್ರಗತಿಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಅದೇನ್, ವತ್ಸ, ಕಹಳೆ ಕೂಗುತಿದೆ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ನಿಡಿದಾಗಿ ಉಸಿರೆಳೆದು ಬಿಡುತ್ತಾ)
ಆ ಕೇಳ್ದುದದು ಏಕಲವ್ಯನ ಕಾವಲ್‌ಕಹಳೆ !
ಸಾರುತಿದೆ ನಾವ್ ಬಂದುದನ್ !
ದ್ರೋಣ—ಎಂತರಿತರಾಮ್ ಬಂದುದನ್ !
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಮರಮರನ ಏರಿರ್ಪರವನ ಕಾವಲಾಳ್ !
ಪಳುವದೊಳ್ ಬಟ್ಟೆಯರಸುತ್ತಾನ್ ಸಾಗುತ್ತಿರಲ್
"ನಿಲ್ ! ಮುಂಬರಿಯದಿರ್ !"
ಎಂದೊರಲ್ದುದೊರ್ ಕೊರಲ್.
ಅಳ್ಕಿಗಲ್ತಚ್ಚರಿಗೆ ನಿಂದು ಸುತ್ತುಂ ನೋಡಿದೆನ್ !
ಕಂಡೆನಿಲ್ಲಾರುಮನ್ ! ದನಿಗೆ ಸೋಜಿಗವಡುತೆ
ಒಂದೆರಳ್ ಪಜ್ಜೆ ಪರಿದುದೆ ತಡಂ, ಮತ್ತೆ,
"ನಿಲ್ ! ಮುಂಬರಿಯದಿರ್ ! ಪರಿಯೆ ಪೆಣನಪ್ಪೆ ನೀನ್ !"
ಎಂದಾಣೆಯಿತ್ತುದಾ ಬನಗೊರಲ್.
ಬಿಲ್ಗೆ ಬಾಣಂ ಪೂಡಿ ಸೆಣಸಲಣಿಯಾಗಿ ನಿಂದೆನ್.
ನಾಂ ನಿಂದ ಬಳಿಯ ಪೆರ್ಮರನ ತಲೆಯೊಲೆದ ಸದ್ದಾಯ್ತು.
ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿ ಕಂಡೆನ್, ಒರ್ವನಂ ಬಿಯದ ಬೀರನಂ.
ನೋಡುತಿರೆ ಮರನೆತ್ತಿಯಿಂದೆ ಚಣದೊಳಿಳಿದನ್,
ಕಿಳ್ಗೆ ನೆಗೆದನ್; ಬಳಿಸಾರ್ದನ್;
'ಆರ್ ನೀಮ್? ಕೆಳೆಯೊ, ಪಗೆಯೊ?' ಎನುತ್ತಾರ್ದನ್.
ನಗುತೆ ಮಾರ್ನುಡಿದೆನ್ "ಕೆಳೆಗೆ ಕೆಳೆ; ಪಗೆಗೆ ಪಗೆ!"
ಸಂತೋಷದಲೆಯನೊಂದನ್ ಮೊಗದಿ ಸುಳಿಸಿ ಕೇಳ್ದನ್:
'ಆನೆವೂರಿಂ ಬರ್ಪ ಬಿಲ್ಲೊವಜರೇಂ?'
ಮೊದಲೆನಗೆ ತಿಳಿಯದಿರ್ದೊಡಮೊಡನೆ ಅರಿತೆನ್
ಆನೆವೂರ್ ಎಮ್ಮ ಹಸ್ತಿನಪುರಕೆ ಕಾಡುವೆಸರೆಂದು !
'ನಾನವರ ಕಡೆಯವನ್' ಎಂದೆನ್.
ಕೈಮುಗಿಯುತೆಂದನ್ "ಬನ್ನಿಂ, ಒಳ್ವಟ್ಟೆಗುಯ್ದಪೆನ್.
ನಮ್ಮೊಡೆಯನಾಣೆಯಾಗಿರ್ಪುದೆಮಗೆ
ತಮ್ಮಡಿಯನ್ ಕಂಡೊಡನೆ ಕರೆತರ್ಪುದೆಂದು."
ನಾನೆಂದೆನ್: "ಬಿಲ್ಲೋಜರಿಲ್ಲಿಲ್ಲಯ್.

ಕೆಳಗೆ ಕಣಿವೆಯೊಳಿರ್ಪರ್.
ಪಳುವಟ್ಟೆ ತಪ್ಪಿದುದು. ನಾನವರನ್ ಒರ್ಕಡೆ
ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಬಟ್ಟೆಯರಿಯಲ್ಕೆಂದು ಬಂದೆನ್."—
ಒಡನೆ ಸೊಂಟದೊಳಿರ್ದ ಕೊಂಬನ್ ಬಾಯ್ಗಿಟ್ಟು
ಬನಮದಿರೆ ಊದಿದನ್.
ಬೆಸಲೆಯಾದುವೊ ಮರಮರದ ಗಬ್ಬಂಗಳೆನಲ್
ಮೂಡಿ ಬಂದರ್ ಪಡೆಪಡೆಯ ವೇಡರ್.
ಬೆಸಸಿದನ್ ದಂಡಿಗೆಯನೊಂದನ್ ತರಲ್ಕೆ,
ನಮ್ಮನದರೊಳ್ ಪೊತ್ತು ಮಲೆನೆತ್ತಿಗುಯ್ಯಲ್.
ಅವರತ್ತವೋದರ್; ನಾನಿತ್ತವಂದೆನ್.

ದ್ರೋಣ—ನೀನವರ್ಗೀ ತಾಣಮಿರ್ಪೆಡೆಯನ್ ಪೇಳ್ದೆಯೇನ್?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಪೇಳ್ದೆನ್.

ದ್ರೋಣ—ಅಂತಪ್ಪೊಡಿನ್ ನೀನ್ ಪಿಂತಿರುಂಗು
ನಮ್ಮವರ್ ಬೀಡುವಿಟ್ಟೆಡೆಗೆ.
ನಾನೊರ್ವನೆಯೆ ಪೋದಪೆನ್,

(ಪ್ರಶ್ನದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದವನನ್ನು ನೋಡಿ)

ಏಕಾಂತವೊಂದಿರ್ಪುದಾ ಏಕಲವ್ಯನ ಕೂಡೆ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ತಂದೆಯ ಮೊಗದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಸಂಧಿಸದೆ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡುವ ನಿಮಿತ್ತ ವಂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದ್ರೋಣನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹನಿಯಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು)

ಆರ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಏಕಾಂತಕಾನ್ ಭಂಗಮನ್ ತಾರೆನ್.
ಒಡವಂದೊಡಂ ದೂರಮಿರ್ಪೆನ್.

ದ್ರೋಣ—(ಅಸಹನೆಯಿಂದ)

ಒಡನೆ ವಂದೇನ್ ಮಾಳ್ಪಯ್!
ನಡೆವುದನ್ ತಡೆವೆಯೇನ್? ಮೇಣ್
ನೀನೆನಗೆ ಮೆಯ್‌ಗಾವಲೇನ್?
ನನ್ನ ಸಾನ್ ರಕ್ಷಿಸಲ್ ಬಲ್ಲೆನಯ್!

(ಮೊಗದಿರುಹಿ ಕಹಳೆ ಕೇಳಿಸಿದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ತನ್ನೊಳಗೆ)
ಇದೇನಾರ್ಯನೀ ವರ್ತನಂ?
ಅಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರ್ಪನ್!
ಆವುದೊ ಗುಹ್ಯಸಂಕಟಂ ಕೊರೆಯುತಿಹುದೊಳಗಂ!
ಪೇಳಲೊಲ್ಲನ್, ವಂಚಿಸುತ್ತಿರ್ಪನೆನ್ನನ್.
ಈ ಪಯಣಮಂ ಬೆಸಸಿದಾಗಳೆ ನನಗೆ
ಪುಟ್ಟಿದುದು ಶಂಕೆ! ಆವುದೊ ಅಮಂಗಳಕೆ
ಕೈಕೊಂಡನೀ ವನಯಾತ್ರೆಯಂ!
ಎಂತಾದೊಡಂ ತಿಳಿವೆನ್;
ಏನಾನುಮಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದೆಯೆ ಮಾಣೆನ್!

(ತಂದೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿ)

ಆರ್ಯ, ನಿಮ್ಮನ್ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಕಾನೆನಿತು ಬಲ್ಲಿದನ್!
ರಕ್ಷಿಸಲ್ಕಲ್ತು, ಸೇವಿಸಲ್ಕೈತರ್ಪೆನ್.

ದ್ರೋಣ—(ಮಗನ ಕಡೆ ನೋಡದೆ, ದಿಟ್ಟದನಿಯಿಂದ)
ಕೈಂಕರ್ಯಕಿರ್ಪನಾ ಏಕಲವ್ಯನ್;
ನಡೆ ನೀನ್ ಪಿಂತಿರುಗಿ ಬೀಡಿಂಗೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಏಕೆ ಅಸ್ಥಿರರಾಗಿ ತೋರ್ಪಿರಿ, ಆರ್ಯ?
ದೇಹಮಸ್ವಸ್ಥಮೋ? (ತುಸು ತಡೆದು)
ಮೇಣ್ ಮನಮೊ?

ದ್ರೋಣ—(ಮುನಿದಂತೆ)
ವತ್ಸ, ನಿನಗೆ ಲೇಸಾಗುವಾಸೆಯಿರ್ಪೊಡೆ
ನನ್ನನೊರ್ವನೆಯೆ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಮುನಿಯದಿರಿ, ಆರ್ಯ!
ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪೋದಪೆನ್. ಆದೊಡಂ
ನಾನ್ ಗೆಯ್ದ ತಪ್ಪೇನ್ ಅದನ್ ತಿಳಿದೆ ಪೋದಪೆನ್.

ದ್ರೋಣ—(ಮಗನನ್ನು ದುರುದುರು ನೋಡುತ್ತಾ)
ನಿನ್ನದೇನ್ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.
ಮನದೊಂದು ತಂಮುಲಮೆಯೆ ಕಾರಣಂ.

ಆ ವ್ಯಾಧಿಗೀಗಳ್ ನಿರ್ಜನತೆ ಭೇಷಜಂ;
ನಿಶ್ಶಬ್ದಮೇ ತಾಂ ಪಥ್ಯಂ !

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಕ್ಷಮಿಸಿಮಾರ್ಯ. ನಾನ್ ಪೆರನಲ್ಲನ್ ನಿಮಂಗೆ.
ಮೊನ್ನೆಯಿಂದಾವುದೋ ಗೂಢಶೋಕಂ
ಕೊರೆಯುತಿರ್ಪುದು ನಿಮ್ಮ ಜೀವಮಂ.
ಕಂಡೆನಾದೊಡಂ ಅರಿತೆನಿಲ್ಲ.
ದಿಟಂ ಪೇಳಿಂ; ಕಾಲ್ವಿಡಿದು ಬೇಡುವೆನ್:
ಆವುದೊ ಅಮಂಗಳಕೆ ಕೈಕೊಂಡಿರೀ ಪಯಣಮಂ !

ದ್ರೋಣ—(**ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು**) ನೀನೆಂದುದಹುದಾದೊಡಂ....
ಅನಿವಾರ್ಯಮದುಂ, ವತ್ಸ !

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(**ಉದ್ವೇಗದಿಂದ**)
ಏನದುಂ, ಆರ್ಯ, ಪೇಳಿಮ್.
ದಿಟಮಪ್ಪವೋಲ್ ತೋರ್ಪುದೆನ್ನಾಶಂಕೆ:
ಆ ಅರ್ಜುನನೊ ಅದಕೆ ಕಾರಣಂ?

ದ್ರೋಣ—(**ಉದಾಸೀನವಾಣಿಯಿಂದ ಆದರೂ ದೃಢವಾಗಿ**)
ವಿಧಿ, ಕಾರಣಂ !
ಅಂದು ಆ ಅರ್ಜುನನ ಕೈಯಿಂದಮಾ ದ್ರುಪದನಂ
ಭಂಗಿಸಿದ ಕತದಿಂದಮಾತಂಗೆ ನಾನಿಂದು
ಋಣಿಯಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡೆನೀ ಹೇಯಕಾರ್ಯಮಂ !
ನನ್ನಹಂಕಾರದಾ ಫಲಮೆ ಮರಿಯಿಕ್ಕಿದುದು
ಪಾರ್ಥನ ಅಹಂಕಾರದೀ ಕ್ರೂರ ಈರ್ಷ್ಯೆಯಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(**ಉಗ್ರನಾಗಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವಿರಳವಿರಳವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ**)
ಕರುಬಿದನೊ ಏಕಲವ್ಯಂಗೆ ಆ ಕೀಳಿರ್ದೆಯುನ್?

ದ್ರೋಣ—(**ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು**)
ದ್ರುಪದನಂ ಗೆಲ್ದೆನ್ನ ಬಿಂಕಕ್ಕೆ ಬೇಳ್ವೆಯಂ
ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸಂತೋಷ ಸಮಯದೊಳ್ ಪೇಳ್ದೆನ್ !
"ಅರ್ಜುನ, ನಿನಗಿದೊ ಮೆಚ್ಚಿ ಪೂಣ್ದಪೆನ್:
ಜಗತ್ತ್ರಯದಿ ನಿನಗೆಣೆಗಳಿಲ್ಲದೊಲ್

ನಿನಗೆನ್ನ ಬಿಲ್‌ಕಲ್ಪಿಯಂ ದಾನವೀವೆನ್!
ನಿನ್ನ ಪೆಸರಂ ಗಗನಕೆತ್ತುವೆನ್; ಮೇಣ್ ಅದನ್
ದಿಕ್ಕರಿಲಲಾಟದೊಳ್ ರಕ್ತಾಕ್ಷರದಿ ಕೆತ್ತುವೆನ್;
ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣಂಗಿನ್ನಿಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯನ್,
ನಿನ್ನಂ ಮಿಾರ್ವ ಶಿಷ್ಯನ್,
ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿಯೆ ಕಿರೀಟಮೆನೆ ಕಿರೀಟಿ ಎನಿಪೆನ್!"
ಅಂದಾಂ ಪೇಳ್ದುದನ್ ಆದನೆ ಬಲ್ವಿಡಿವಿಡಿದು
ಆ ಬೇಡರಣುಗಂಗೆ ಕರುಬಿದನ್,
ಒಲ್ಲದೆನ್ನನ್ ಈ ಪೊಲ್ಲಗೆಯ್ಮೆಗೆ ತರುಬಿದನ್.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ಸುಯ್ದು)
ಈಗಳೇನ್ ಮಾಳ್ಪಿರಾ ಬೇಡರಣುಗಂಗೆ?

ದ್ರೋಣ—(ಬಾನೆಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ)
ಏನಾನುಮೊಂದನ್: ಪೂಣ್ಕೆ ನಿಲ್ವಂತೆ, ಮೇಣ್
ಅರ್ಜುನನ ಮಚ್ಚರಾಗ್ನಿಗೆ ಬೇಳ್ವೆ ಸಲ್ವಂತೆ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ದೃಢಧ್ವನಿಯಿಂದ)
ಪೇಳಿಮೇನ್ ಮಾಳ್ಪಿರೆಂಬುದಂ.
ಅಲ್ಲದಿರೆ ಬರ್ಪೆನಾನ್ ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬಳಿಯೆ.

ದ್ರೋಣ—(ಕನಲ್ದು)ಬಂದೇನ್ ಮಾಳ್ಪಯ್?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ದೃಢನಾಗಿ) ತಡೆವೆನನ್ಯಾಯಮಂ!

ದ್ರೋಣ—ದ್ರೋಣನ್ ತಾನೆ ತಡೆಯಲಾರದುದನ್
ಎಂತು ತಡೆವನ್, ಪೇಳ್, ದ್ರೋಣಾತ್ಮಜನ್?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—(ಕುಪಿತನಾಗಿ)
ಆ ಅರಸು ಮಕ್ಕಳ ಕೂಳ್ಗೆ ಆಳಾಗಿ
ಬಾಳ್‌ಗೋಣನೊಡ್ಡುತಿರ್ಪಿರಿ ನರಕನಕ್ರದ ಬಾಯ್ಗೆ!

ದ್ರೋಣ—(ಗಂಭೀರ ವಾಣಿಯಿಂದ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ)
ಬರಿಯ ಜೋಳದ ಪಾಳಿಯಲ್ತು, ವತ್ಸ.
ಕೂಳ್‌ಮಿಣಿಯ ಪಿಡಿದಿರ್ಪುದಾ ಬಿದಿಯ ಕಯ್!

ನೂಂಕುತಿಹುದನಿಬರಂ ತನ್ನ ಲೀಲಾರ್ಥಂ.
ಅಂತಲ್ಲದಿರೆ, ನಮ್ಮನೆತ್ತಣಿಂದಲೊ ಕರೆದು
ಒಯ್ದು ತಂದೀ ನೃಪಾಲರೂಳಿಗಕೆ ತಳ್ಳುತಿರ್ದುದೆ
ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾರೂಪದೆಮ್ಮ ಕರ್ಮಪಾಶಂ?
ವತ್ಸ, ಉಬ್ಬೆಗಂಗೊಳ್ಳದಿರ್ ನೀನ್;
ದೈವವೊಂದೊಳ್ವಟ್ಟೆಯಂ ಸೂಚಿಸಿರ್ಪುದು ನನಗೆ.
ಆ ದೈವಮುಂ ನೆಮ್ಮಿ ಕೆಲಸಮಾಳ್ಪೆನ್,
ತಣಿಯುವಂತರ್ಜುನಂ,
ಸಲ್ವಂತೆ ನಾನಿತ್ತ ವಚನಂ, ಮೇಣ್
ಏಕಲವ್ಯಂಗೊದಗದೊಲ್ ಆವುದುಂ ಪೆರ್ಕೇಡು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಕರ್ಣಂಗೆ ಪರಶುರಾಮುಂ ಗೆಯ್ದವೋಲ್ . . . .

ದ್ರೋಣ—ಛಿಃ ಛಿಃ ಅಂತಲ್ತು ನನ್ನ ಬಗೆ!
ಆದೊಡಂ ನೀಂ ಪರಶುರಾಮುನಂ ತೆಗಳದಿರ್.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಮತ್ತೇನ್? ಪೊಗಳವೇಳ್ಕುಮೊ?

ದ್ರೋಣ—ನೀನಿನ್ನುಂ ಕಿರಿಯನ್, ಅಜ್ಞನ್.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಸೇವಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಶಾಪಮಂ
ಕೊಟ್ಟಾ ಕೊಡಲಿಗೊರವಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನ್!

ದ್ರೋಣ—ಮುಂದಪ್ಪುದಂ ಯೋಗದೃಷ್ಟಿಯೊಳರಿತು
ಚರಿಸುವಾತನ್ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನೆ ವಲಂ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಏನ್ ಯೋಗವೊ! ಏನ್ ದೃಷ್ಟಿಯೊ?
ನಿಮ್ಮನ್ನರಪ್ಪ ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗಮಚಿಂತ್ಯಂ!

ದ್ರೋಣ—ವತ್ಸ, ಕಲಿ ಕೈದುವಂ ಸಮೆಯುವೇಳ್ಕುಂ ದಿಟಂ.
ಸಮೆದ ಮಾತ್ರದಿ ಸಮೆದ ಕೈದುಗಳನೆಲ್ಲಮುಂ.
ಸಮಯದೌಚಿತ್ಯಮಂ ಪಾತ್ರದೌಚಿತ್ಯಮಂ
ಹಿತಾಹಿತೌಚಿತ್ಯಮಂ ಮತ್ತೆ ದೈವೇಚ್ಛೆಯಂ
ತಿಳಿಯದೆಯೆ, ತೂಗದೆಯೆ, ಬಗೆಗೊಳ್ಳದೆಯೆ,
ಪೊಳೆವ ಕೈದುವ ನಿಶಿತಕಾಂತಿಗೆ ಮನಂಸೋಲ್ತು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ ವೇಳ್ಕುಮೆಂಬುದು ಮರುಳ್ತನಂ.

ಕಬ್ಬಿಗಂ ತನ್ನೊಳಿರ್ಪುಪಮೆಗಳನೆಲ್ಲಮಂ
ಒಂದೆ ಕಬ್ಬದೊಳೊರ್ಮೆಯೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್
ಬೆಳ್ತನಂ; ಕಬ್ಬಂ ಕೆಡುಗುಮಲ್ತೆ !
ಕೈದುವಂ ಸಮೆಯುವಾತಂಗೆ ಅದನ್ ಮುರಿಯಲುಂ,
ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಗುವವೋಲದರ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನಿನಿತು
ಸಂಯಮಿಸಿ ದಿವ್ಯಲೀಲಾ ನಿಯಮಕನುಗೊಳಿಸಲುಂ,
ಅನಿವಾರ್ಯಮಾದೊಡಾ ಕೈದುವಂ
ಮುಂದೆ ಬರ್ಪೊಂದನ್ಯ ರಣಲೀಲೆಗೋಸುಗಂ
ಒರೆಗಿಕ್ಕಿ ಬದಿಗಿರಿಸಲುಂ, ತಿಳಿಯವೇಳ್ಕುಂ.
(ಇಬ್ಬರೂ ತುಸುಹೊತ್ತು ನೀರವವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ)
ಚಿಂತಿಸದಿರ್, ವತ್ಸ,
ನಿನ್ನ ಕೆಳೆಯಂಗಾ ಏಕಲವ್ಯಂಗಿನಿತು ಪೆರ್ಕೇಡಡಸದೊಲ್
ಸಲಿಸಿ ಬರ್ಪೆನಾ ಬೀಭತ್ಸುವಿಂಗಿತ್ತ ವಚನಮನ್.
ನೀನ್ ಮರಳ್ ಬೀಡಿಂಗೆ.
ನೀನ್ ಬಂದೊಡೆನ್ನೊಡನೆ, ಕೇಳ್,
ಇರ್ಮಡಿಸುಗುಂ ನನ್ನ ಧರ್ಮಸಂಕಟಂ !

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಅರ್ಜುನಂಗಿತ್ತಂತೆ ನನಗೀಗಳಿತ್ತಿಹಿರಿ
ಭಾಷೆಯಂ, ಏಕಲವ್ಯಂಗಾವುದುಂ ಕೇಡಾಗದೊಲ್.

ದ್ರೋಣ—(ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ) ಪೆರ್ ಕೇಡಡಸದೊಲ್.
(ಗೆಲ್ಲುಲಿ ಕೊಂಬಿನ ಕೂಗುವೆರಸಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ)
ಅವರ್ಕೈತರ್ಪ ಮುನ್ನಮೆಯೆ ನೀನ್ ಪೋಪುದೊಳಿತು.
ಕಂಡಮೇಲ್ ಮರಳಲೀಯನ್ ನಿನ್ನನ್ ಏಕಲವ್ಯನ್.
(ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಕಾಲೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)
ಮಾಳ್ಪುದನ್ ಮಾಳ್ಪೆನ್ ! ತಾನ್ ಅಪ್ಪುದಕ್ಕೆ !
ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಸರ್ವಶಕ್ತಂ ಆ ದೈವಮಿರ್ಕುಂ !

(ಜನರ ಗೆಲ್ಲುಲಿ ಬಳಿಸಾರುತ್ತದೆ. "ಗೆಲ್ ನಮ್ಮೊಡೆಯಾ!" "ನಲ್ ನಮ್ಮ ರಸಾ!" "ಗೆಲ್ ಹೋ ! ನಲ್ ಹೋ !" ಎಂಬ ಘೋಷಗಳು ಬರುವತ್ತಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.)

ದೃಶ್ಯ ೩

ಯಜ್ಞ

(ಮೊದಲನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೆ ಜಲಪಾತ, ಬಂಡೆಗಳು, ಶಿಲಾವೇದಿಕೆ, ದ್ರೋಣ ಪ್ರತೀಕ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಳಿ ಹೊತ್ತು. ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಗಂತಕ್ಕೆ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ನಿಲ್ ಬಂಡೆಗಳ ನೆಳಲುಗಳು ಮೂಡಲಿಗೆ ನೀಳ್ದುಬಿದ್ದಿವೆ. ದ್ರೋಣ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಇದಿರಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣನು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಹೂಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಹಾರ ನೇಲುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಪ್ರತೀಕವನ್ನು ನಿಡು ಹೊತ್ತು ನಿಟ್ಟಿಸಿ, ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತಲೆದೂಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಕೊರಳೆತ್ತಿ ದೂರನೋಡಿ ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ದ್ರೋಣ—ಧನ್ಯನ್ ನೀನ್, ಏಕಲವ್ಯ, ಧನ್ಯನೆ ದಿಟಂ.
ಎನಿತೆನಿತೊ ಬಾಲರ್ಕಳನ್ ನಾನ್ ಕಂಡಿಹೆನ್,
ಕಲಿಸಿಹೆನ್. ಕಾಣೆನಾನ್ ಶ್ರದ್ಧೆಯೊಳ್ ನಿನಗೆಣೆಯನ್
ಇನ್ನೆವರಮ್. ಎನ್ನ ಹಿರಿಮೆಯನೆನಗೆ ತೋರಿದಯ್;
ಗುರುಕೃಪಾ ಮಹಿಮೆಯಂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾರಿದಯ್.
ನೀನು ಗುರುವೆಂದೊಲಿದೆ ನನಗೆ ಗುರುತನವಿತ್ತೆ.
ಮೇಣ್, ಗುರುವಾದೆ. (ದೂರ ಏಕಲವ್ಯ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು)
ಅದೊ, ಪರ್ವತಾರಣ್ಯಚೇತನವೆ
ಮೆಯ್ಗೊಂಡು ಬರ್ಪಂತೆ ಬರ್ಪನಾ ಏಕಲವ್ಯನ್,
ಗಾತ್ರ ಭವ್ಯನ್ ! ದಿವ್ಯಮವನಾ ಪಿಡಿದ ಚಾಪಂ,
ಉಪಾಸನಾ ಶಕ್ತಿರೂಪಂ ! ಆಃ ಏನ್ ವಿನಯಶಾಲಿ !
ಅದೆಂತೆನ್ನನಾದರಿಸಿದನ್ ! ಅದೆಂತೆರಗಿ
ಪೂಜೆಗೈದನ್ ! ನನ್ನೆರ್ದೆಯ ಕಳ್ತಲೆಯ ಗವಿಯಂ
ದುರಭಿಸಂಧಿಯ ಪಾಪ ಘೂಕಾಕ್ಷಿ ತಾನ್
ಅವನೆರ್ದೆಯ ಸರಳಗೌರವ ದೀಪ್ತಿಗಳ್ಕಿ
ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿದುದು, ನಾಣ್ಚಿ ಕುಗ್ಗಿದೋಲ್. ಆ ನಾಗರಿಕ
ನೃಪಕುಮಾರರ ವಿನಯಮೇಗಳುಂ ಫಲವಾದಿ.

ಕಾಣೆನಾನ್ ಇಂತಪ್ಪ ನಿಷ್ಕಾಮಮುಂ ಭಕ್ತಿಯಂ.
ಅವನಾ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೊ, ಶರಧಿಯೊಲ್ ಅಮೇಯಮಪರಿಧಿ.
ಅಂದವನ್ ಬಂದಂದು ನಾನಿತ್ತುದಾದೊಡಮೇನ್?
ಅಲ್ಪಂ! ಆ ಅಲ್ಪದಿಂದೆಂತಪ್ಪ ಭೂಮಮಂ
ಸಾಧಿಸಿರ್ಪನ್!—ಸವ್ಯಸಾಚಿಯ ಕರುಬು ಬರಿಯ
ಕರುಬಲ್ತು: ಭಯಮದಕೆ ಹೃದಯಕಾರಣಮಪ್ಪೊಡಂ
ಸಕಾರಣಂ!

(ಏಕಲವ್ಯನು ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ ತುಂಬಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆ ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿದೆ.)

ಏಕಲವ್ಯ—(ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಆಚಾರ್ಯ, ತಂದೆನಿದೊ ಚಾಪಮನ್:
ಏನ್ ಬೆಸಸು ತೋರ್ದಪೆನ್.

ದ್ರೋಣ— ತೋರ್, ವತ್ಸ. ಕಣ್ತಣಿಯೆ
ಕಾಣ್ಬೆನಾ ನಿನ್ನ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಬಿಲ್ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್.

ಏಕಲವ್ಯ—ನೀನ್ ಕೊಟ್ಟುದಾ ಜಾಣ್ಮೆ! ನನ್ನದೆಂತಕ್ಕುಮ್?

ದ್ರೋಣ—ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುವಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮೆ
ಜಗದ್ಗುರು, ಏಕಲವ್ಯ. ಬೇರೆ ಗುರುವುಂಟೆ?
ನರಗುರು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರನ್.

ಏಕಲವ್ಯ—(ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನೋಡುತ್ತಾ) ಅಂತಪ್ಪೊಡಾ
ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿ ಪರಿಯಲ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಪ್ಪಾತನುಂ
ಪೂಜ್ಯನ್, ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರನುಂ.—ಪೂಜ್ಯ,
ಪೇಳ್, ಒದಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೀರ್ ಪರಿದುಬರ್ಕುಮೆ
ನಾವ್ ಕರೆವ ತಾಣಕ್ಕೆ?—ಬೆಸಸು, ತೋರ್ಪೆನಾನ್
ನೀನ್ ಕಲಿಸಿದಾ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್!

ದ್ರೋಣ—(ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾಗಿ, ಏನನ್ನೊ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಮೇಲೆನೋಡಿ)
ಕಾಣ್ಬುದೇನಾ ಗಗನ ಪಕ್ಷಿ?

ಏಕಲವ್ಯ—(ದಿಟ್ಟಿಸಿ) ಮುಗಿಲಾಚೆ ಮರೆವೋದುದಾ ಚುಕ್ಕಿ!

ದ್ರೋಣ—ಮರೆಯಾದೊಡೇನ್ ಕಣ್ಗೆ? ಕಿವಿಮರೆಯೆ ಕೇಳ್ವ ಉಲಿ?

ಏಕಲವ್ಯ—(ಆಲಿಸಿ) ಅಃ ಎನಿತು ಸವಿ! ಅದನೆಂಬರ್ ಪೊಂಗುಳಿ.

ಎಳವೆಯಿಂದಾ ದನಿಯನೆನಿತೊ ಸೂಳ್ ಕೇಳಿಹೆನ್:
ಅಬ್ಬೆಯಾ ತೋಳ್‌ತೊಟ್ಟಿಲೊಳ್ ಪಟ್ಟು ಕೇಳಿಹೆನ್;
ಅಯ್ಯನೊಡನಾಂ ತಿಪ್ಪತಿಪ್ಪಂ ಪಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು
ಮಲೆತಲೆಯನಲೆವಂದು ನವಿರ್‌ನಿಮಿರಿ ಕೇಳಿಹೆನ್;
ಮತ್ತೆನಿತೊ ಸೂಳ್ ಅದಕೆ ಮಾರುಲಿಯ ಕೊಡುವಂತೆ
ಕರೆದು ಕರೆದಣಕಿಸಿಹೆನ್ ಆನ್ ಅದನ್! ಆದೊಡಂ
ಆಲಿಸುವೆನೇಗಳುಂ ಅದುವೆ ಮೊದಲೆಂಬವೋಲ್.

ದ್ರೋಣ—(ಬಾನೆಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ) ಎಚ್ಚು ಕೆಡವದನ್.

ಏಕಲವ್ಯ—(ಬೆಚ್ಚಿ ಹಿಂಜರಿದು)ಆಗದಾಗದು, ಆರ್ಯ!

ದ್ರೋಣ—ಕಾಣದಿರ್ದೊಡಮೇನ್? ಕೇಳ್ವುದದರಾ ಕೊರಳ್.
ಶಬ್ದವೇಧಿಯನರಿವೆಯಲ್ತೆ? ನೋಳ್ಪಮ್.

ಏಕಲವ್ಯ—ಇದೇನಿದಾರ್ಯ? ಅರಿಯದನೊಲ್ ಆಡುಂತಿರ್ಪಯ್!

ದ್ರೋಣ—(ಮರೆನಗೆ ನಗುತ್ತಾ)
ನೋಳ್ಪಮ್ ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಂ;
ಇಸು, ಏಕಲವ್ಯ,

ಏಕಲವ್ಯ—ಅಪರಾಧಮಿಲ್ಲದಾ ಸಾಧುವಂ ಕೊಲಲ್ಕಲ್ತು,
ಆಚಾರ್ಯ, ಆ ವಿದ್ಯೆಯುಂ ನೀನಿತ್ತುದೆನಗೆ.
ಮುನಿಗುಂ ಮಂತ್ರಾಧಿದೇವತೆ; ಮೇಣ್,
ದಿವ್ಯ ವಿದ್ಯಾ ಬಲದಿ ಪಾಪಕಾರ್ಯವನೆಸಗೆ
ಧರ್ಮಂ ಋತಚ್ಯುತನೆನಗೆ ತಾನುಗ್ರಮಕ್ಕುಂ; ಮೇಣ್,
ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿ ತಾನೊಡನೆ ತಿರೋಹಿತಮಕ್ಕುಂ; ಮೇಣ್,
ಆತ್ಮ ಹಾನಿಯಿಂ ಸರ್ವನಾಶಮಕ್ಕುಂ.—
ತಾಮದನೆಲ್ಲಮಂ ಬಲ್ಲಿರಾದೊಡಂ,
ನನಗಿದು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ತೆ, ಈಪೊಳ್ತು!

ದ್ರೋಣ—(ತಕ್ಷಣ ಮುಂಬರಿದು ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ)
ಪುಣ್ಯವಂತನ್ ನೀನ್, ಏಕಲವ್ಯ!
ಬದುರ್ಕಿದಯ್,
ನೀನ್ ಬದುರ್ಕಿ ನನ್ನನುಂ ಬದುರ್ಕಿಸಿದಯ್!—

ನಿನಗಲ್ತಿದು ಪರೀಕ್ಷೆ, ನನಗುಂ ಕಣಾ!
ವತ್ಸ, ನೀನೆಂತರಿವಯ್
ನನಗಾಗುತಿರ್ಪಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯಂ?
ನಿನಗೆಂತುಸಿರ್ವೆನ್ ಅದನ್? (ನಿಡುಸುಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.)

ಏಕಲವ್ಯ—ಗುರುವಿಗಿನ್ನಾವುದೊ ಪರೀಕ್ಷೆ? ಶಿಷ್ಯಾಭ್ಯುದಯಮಲ್ತೆ?

ದ್ರೋಣ—ಶಿಷ್ಯರಿರ್ವರ್ ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳ್ ಪುರುಡಿಸಲ್?
ಒರ್ವನೇಳ್ಗೆಗೆ ಮತ್ತದೊರ್ವನ್ ಕರುಬಲ್?

ಏಕಲವ್ಯ—ಛೀಃ ಕರುಬೆ ಕಿಳ್ತನಂ! ಅದರೊಳುಂ
ಗುರುವದೊರ್ವಂಗಿರ್ವರುಂ ಶಿಷ್ಯರೆನೆ
ಅವರ್ ಸೋದರರ್.
ಸೋದರನ್ ಸೊದರನ ಏಳ್ಗೆಗೆ ನಲಿಯುವೇಳ್ಕುಂ.—
ಅವನೇಳ್ಗೆ ಇವನೇಳ್ಗೆಯಲ್ತೆ?
ಅವನ ಬಲಮಿವನ ಬಲಮಲ್ತೆ?
ಅವನ ಉನ್ನತಿ ತನಗುಮುನ್ನತಿಯಲ್ತೆ?

ದ್ರೋಣ—ಅಂತಪ್ಪ ಶಿಷ್ಯನಂ ಪಡೆದ ಗುರು ಸುಕೃತಿ ದಲ್!
ಆ ಸುಕೃತಮೆನ್ನದಲ್ತು!

(ಸುಯ್ದು ಅಂತಸ್ಸಂಕಟವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಏಕಲವ್ಯ—ಆಚಾರ್ಯನಿಂತಪ್ಪ ಸಂಕಟಕೆ
ನಾನಾಗದಿರ್ಕೆ ಕಾರಣಂ.

ದ್ರೋಣ—(ಅಧೋವದನನಾಗಿ)
ನೀನಲ್ತು; ನಿನ್ನಿಂದಮಾ ಕಾರಣಂ!

ಏಕಲವ್ಯ—ಆಚಾರ್ಯ, ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ:
ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಿನಿತ್ತಾದೊಡಂ ತಾವಿರದು
ಅಂತಪ್ಪ ಕರುಬೆಂಬ ಪೇಸಿಂಗೆ.

ದ್ರೋಣ—ಬಲ್ಲೆನ್, ವತ್ಸ; ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಈ ಸಂಕಟಂ.

ಏಕಲವ್ಯ—ಅದಕೆ ಪರಿಹಾರಮೆನ್ನಧೀನಮಿರ್ಪೊಡೆ
ಸಮರ್ಪಿಸುವೆನೆನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ನಿನ್ನಡಿಗೆ,
ಗುರುದೇವ. ಮೇಣ್ . . .

ದ್ರೋಣ—ನಿನ್ನಧೀನಮೆ ಇರ್ಪುದಾದೊಡಂ . . .

(ಮಾತು ಪೂರೈಸದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದೂರಗತ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.)

ಏಕಲವ್ಯ–(ದೃಢವಾಣಿಯಿಂದ)

ಸಮರ್ಪಿಸಿದೆನೆನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ನಿನ್ನಡಿಗೆ.

ಆವುದಾದೊಡಮದನ್ ಬೆಸಸು ನೀನ್, ಆಚಾರ್ಯ.

ದ್ರೋಣ–(ಮುನಿದು ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ)

ಕಟುಕನಂ ಬೆಂಬಳಿವಿಡಿದು ಪೋಪ ಕುರಿಯಂತೆ

ನಡೆಯದಿರ್, ಏಕಲವ್ಯ.

ಏಕಲವ್ಯ–(ನಗುತ್ತ) ನೀನ್ ಕಟುಕನುಮಲ್ತು, ನಾನ್ ಕುರಿಯುಮಲ್ತು,

ಆಚಾರ್ಯ.

ದ್ರೋಣ–(ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾ ಮುನಿದು)

ನೀನ್ ಕುರಿಯಹುದೊ ಅಲ್ತೊ?

ನಾನಂತುಂ ಕಟುಕನ್ ದಿಟಂ!

ನಂಬಿದವನಂ ಕೊರಲ್ ಕೊರೆವ ಕಜ್ಜಮಂ

ಕೈಕೊಂಡು ಬಂದೆನ್.

ಏಕಲವ್ಯ–ಆ ಹೊಣೆ ಅದೇನಿರ್ಪೊಡಂ ನಿನ್ನದಾರ್‍ಯ.

ನೀನೀವ ಪೊರೆಯಂ ಪೊರುವುದೆನಗೆ ಕಾರ್‍ಯ!

ದ್ರೋಣ–ನೀನಂದು ಆ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಂಗೆ

ಶಬ್ದವೇಧೀ ವಿದ್ಯೆಯಂ ಮೆರೆದು

ಸಿಲ್ಕಿಸಿದೆ ನನ್ನನೀ ಧರ್ಮಸಂಕಟಕೆ.

ಏಕಲವ್ಯ–ಕರುಬಿದನೆ ನನಗೆ ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ತಮನ್?

ದ್ರೋಣ–ನಾನವಂಗೊಂದು ಸಮಯದೊಳಿತ್ತ ವಚನಂ

ಭಂಗವಡೆದತ್ತು ನಿನ್ನತ್ತಣಿಂ!

ಏಕಲವ್ಯ–(ಬೆಚ್ಚಿ)ನಾನರಿಯೆನಂತಪ್ಪ ಪಾಪಮಂ.

ದ್ರೋಣ–ನೀನರಿಯೆಯಾದೊಡಂ ನನಗಾಯ್ತು ವಚನಭಂಗಂ.

ಏಕಲವ್ಯ–ವಚನಮೇನ್? ಭಂಗಮೇನ್? ಬೆಸಸು ಪರಿಹಾರಮನ್,

ಪರಿಹಾರಮಿರ್ಪೊಡೆ: ಅದಿಲ್ಲದಿರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮನ್!

ದ್ರೋಣ–ಲೋಕತ್ರಯಂಗಳೊಳ್ ನಿನಗೆ ಸಮನಿಲ್ಲದೊಲ್

ನಿನಗಾಂ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯಂ ಕಲಿಪೆನೆಂಬುದು

ಅರ್ಜುನಂಗಾನಿತ್ತ ವಚನಂ.

ನಾನೆ ಗುರುವೆಂದೆನಗೆ ಶಿಷ್ಯತ್ವಮಂ ನೀನೊಪ್ಪಿ,
ಅರ್ಜುನಂ ಕರುಬುವೊಲ್ ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆಯಂ ಮೆರೆದ
ನಿನ್ನಿಂದೆ ಸಂಭವಿಸಿದತ್ತಾ ವಚನಭಂಗಂ.
ನಾನಿತ್ತ ವಚನಕ್ಕೆ ಭಂಗಮೈತರದಂತೆ, ಮೇಣ್
ಅರ್ಜುನನ ಅದ್ವಿತೀಯತೆ ಲೋಕತ್ರಯಕೆ ನಿಲ್ವಂತೆ
ನೀನಿನಿತು ಶಕ್ತಿಯಂ ತ್ಯಾಗಮಾಳ್ಪುದೆ ಅದಕ್ಕೆ
ತಗುವ ಪರಿಹಾರಮ್. ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯೆ ಗೆತ್ತದಂ
ನಾಂ ಕೇಳ್ವುದಂ ಕುಡುವುದೆಯೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮ್ !—
ಬಾಯಿ ತೆರೆದಾಡುವೀ ಕ್ಲೇಶಮಂ ತಪ್ಪಿಸಲ್
ಪರಿಕಿಸುವ ನೆವದಿಂದೆ ನಾಂ ಬೆಸಸಿದೆನ್ ನಿನಗೆ,
ಇಸಲ್ಕಾ ವಿಯದ್‌ವಿಹಾರಿಯಂ ಪಕ್ಷಿಯಂ !
ನೀನೆಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ಒಪ್ಪಿ, ಎಚ್ಚರ್ ಮರೆದು,
ಬಿಜ್ಜೆಯಂ ಮೆರೆವ ಪೆರ್ಮೆಗೆ ಧರ್ಮಮಂ ತೊರೆದು
ತಪ್ಪಿ ನಡೆದಿರ್ದೆಯಾದೊಡೆ ಸುಲಭದಿಂದೆನಗೆ
ಲಭಿಸುತಿರ್ದತ್ತು ನನ್ನಾಶೆ. ಆ ಕೈತವಕೆ
ಪೊರಗುಳಿದು ನೀನೆನ್ನನುಂ ಕಿತವತ್ವದಿಂ
ಪಾರುಗಾಣಿಸಿ ಪೊರೆದೆ.

ಏಕಲವ್ಯ— ಮುಂತೆನಗೆ ಬಟ್ಟೆಯೇನ್ ?
ಬೆಸಸು, ಆಚಾರ್ಯ. ಇತ್ತ ಗುರುವಿಂಗೀವುದೇನ್
ತ್ಯಾಗಮೆ ? ಪರಮ ಸಂಪದಮದುವೆ ಪುರುಷಾರ್ಥ
ಸಾಧನಂ ! ನಿನ್ನಿಂದೆ ಕಲ್ತೆನಧ್ಯಾತ್ಮಮಂ.
ಪಡೆವುದೆಲ್ಲಂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಲ್ತೆ, ಆರ್ಯ ? ಮೇಣ್,
ಪೂರ್ಣಮಂ ಕೊಡದೆ ಪಡೆದಪೆವೆಂತು ಪೂರ್ಣಮಂ ?
ಬೇಳ್ಪೆಯೇನ್ ವೇಳ್ಕುಮಾ ದಕ್ಷಿಣೆಯನೊರೆ, ತೊರೆದು
ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಮಂ.

ದ್ರೋಣ— ನಾಣ್ಚುತಿಹುದಾಡಲಾ ಅಲ್ಪಮಂ
ಈ ಜಿಹ್ವೆ.

ಏಕಲವ್ಯ— ನನ್ನ ಗುರುವಿನ ಜಿಹ್ವೆಯಾಡಿದುದೆ
ಗುರುವಕ್ಕುಂ; ಆಗದಲ್ಪಂ ಅದೆಂದಿಗುಂ.

ದ್ರೋಣ—ಅದು ದಿಟಮೆ. ಅಲ್ಪಮಲ್ತಾನ್ ಕೇಳ್ವ ದಕ್ಷಿಣೆ.
ಏಕಲವ್ಯ—ಏಕಲವ್ಯನ ಕೊಡುವ ಕಾಣ್ಕೆಗಲ್ಪತ್ವಮೊದಗದಿರ್ಕೆ.
ದ್ರೋಣ—ನಾನ್ ಕೇಳ್ವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಮಿಗಿಲ್ ನಿನಗೆ ಹರಣಕಿಂ.
ಏಕಲವ್ಯ—ಧರ್ಮಮೊ? ಸತ್ಯಮೊ? ಪೌರುಷಮೊ?
ಪ್ರಾಣಕಿಂ ಮಿಗಿಲಾವುದಿನ್!
ದ್ರೋಣ—(ತುಸು ತಡೆದು) ಬೆರಳ್! ಪೆರ್‌ಬೆರಳ್!
ಏಕಲವ್ಯ—(ಚಕಿತನಾಗಿ) ಆ್ಞ?
ದ್ರೋಣ—(ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತಾನೆ) ದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣದ ಪೆರ್ ಬೆರಳ್!
ನಿನ್ನ ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆಗುಸಿರಪ್ಪ ಆ ಪೆರ್ ಬೆರಳ್!
ಬಾಣಮಂ ಪಿಡಿದು ಸಿಂಜಿನಿಗುಯ್ವ ಪೆರ್ ಬೆರಳ್!—
ಕೆಮ್ಮನಿರ್ದಪೆ ಏಕೆ? ದುಮ್ಮಾನಮೋ, ವತ್ಸ?
ಏಕಲವ್ಯ—(ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿ) ದುಮ್ಮಾನಮಲ್ತು, ಆಚಾರ್ಯ,
ಪೋದಿರುಳ್ ಕಂಡ ಕನಸೊಂದಂ ನೆನೆಯುತಿರ್ದೆ.
ಕೇಳ್, ಆರ್ಯ: ಸರ್ವಮುಂ ನಿನಗಾಂ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್
ಮನದಂದೆನೀ ಬೆರಳ್ ಅದೇನ್ ಪಿರಿದಲ್ತು,
ಪೆರ್‌ಬೆರಳ್ ತಾನಾದೊಡಂ!—(ನಸುನಗುತ್ತಾನೆ)
ಅರ್ಜುನಂ
ತೃಪ್ತನಪ್ಪನೆ, ಆರ್ಯ, ನನ್ನ ಬೆರಳೊಂದರಿಂ?—
ಪೋದಿರುಳ್ ಕಂಡೆ ಕನಸಿನೊಳೊರ್ವ ನೀಲಾಂಗನಂ.
ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿದೆರಡು ಸರ್ಪಗಳವನ ತೋಳುಗಳ್!
ಕೇಳ್ದನಾತನ್ ತನಗೆ ಕೊರಳೆ ಬಲಿವೇಳ್ಕೆಂದು.
ಕೊಳ್ಕೆಂದೆ ನಾನ್! ಕೊರಳನೆಯೆ ಬಲಿಯಿತ್ತವನ್
ಬೆರಳೊಂದನೀಯಲಂಜುವನೆ? ತೃಣಕೆಣೆಯಲ್ತೆ?
ದ್ರೋಣ—ಕೊಟ್ಟ ಮಾತದು ಸಲ್ವುದೆನ್ನಾಸೆ;
ಒಲಿದ ನಿನ್ನಂ ಕೊರಳ್ ಕುಯ್ಯುವುದಲ್ತು!—(ಚಿಂತಿಸಿ)
ಜೀವಿಗಳ ಕರ್ಮ ಜಟಿಲತೆ, ಏಕಲವ್ಯ, ಈ
ಕುಟಿಲ ಕಾರ್ಯಂಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ ನಿಯೋಜಿಪುದು
ದೇವನಿಚ್ಛೆಯು ದಿವ್ಯಲೀಲಾ ಪ್ರಯೋಜನಕೆ.—
ಪೋದಿರುಳ್ ನೀನ್ ಕಂಡುದೇನ್ ಆ ಕನಸು? ಪೇಳ್.

ಏಕಲವ್ಯ—ಸಿದ್ದೆಯೊಳಲೆಯುತಿರ್ದೆ ಕನಸಿನೊರ್ ಕಾಡಿನೊಳ್.
ಕೇಳ್ದುದೊಂದೇಣನ ಕೊರಲ್. ಓಡಿದೆನ್, ಕಂಡೆನ್,
ಆಕ್ರಮಿಸಲಿರ್ದ ಪುಲಿಯಂ. ಕಿಳ್ತ ಕತ್ತಿಯಂ
ಪಿಡಿದು ಮೇಲ್ವಾಯ್ದೆನ್. ಬಣ್ಣದ ಬುಗ್ಗೆ ನೆಗೆವೋಲ್
ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಬಂದಪ್ಪಿತಾ ಬಗ್ಗನೆನ್ನಂ. ಪೊಡೆಗೆ
ಗುರಿಯಿಟ್ಟಿರಿದೆನದರ ನೆತ್ತರ್ ಬುಗ್ಗೆಚಿಮ್ಮುವೋಲ್.
ಒಡನೆ, ಪುಲಿ ಮರೆಯಾದುದದರ ಮೆಯ್ಯಿಂ ಮೂಡಿ
ನಿಂದನೊರ್ವನ್ ನೀಲದೇಹಿ. ಕುಣಿದುದು ನವಿಲ್
ತಲೆಯ ಮೇಲೆ. ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿದುರಗಗಳ್ ತೋಳ್ಗಳೊಲ್
ತೂಗಿದುವು, ಭುಜದೇಶದಿಂ ಪೊಣ್ಮಿ. ಕಂಡೊಡನೆ
ವೈರಂ ಮಾಣ್ದುದೆನಗೆ; ಸಂಚರಿಸಿತಾತ್ಮದೊಳ್
ಪೂಜ್ಯಭಾವಂ. ನಲಿದು ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿದೆನ್:
"ನೀನಾರ್, ಮಹಾತ್ಮಾ?" "ನಾ ನಿನ್ನ ಪರಮಾತ್ಮ!"
ಎಂದು ನಕ್ಕನ್, "ನಿನ್ನ ಕೊರಳನಪ್ಪಲ್ಕೆಂದು
ಮೈದೋರ್ದನೀ ಫಣಿಗಳೆನ್ನ ತೋಳ್!" ಹೆದರಿಕೆಗೆ
ಬದಲೆನಗೆ ಮೋಹಮುಕ್ಕಿದುದವನ ಮೇಲೆ. "ಕೊಳ್,
ಕೊಳ್ ಎನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ!" ಎನುತೆ ಅವನೆರ್ದೆಗೆ
ನುಗ್ಗಿರ್ದೆನ್. ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಸುತ್ತಿದುವು ನನ್ನ ಕೊರಳಂ
ಆ ಸರ್ಪಬಾಹುದ್ವಯಂ. ಹರ್ಷ ಪುಲಕಿತನ್,
ಆನಂದ ಚಕಿತನೆನ್, ಮೈತಿಳಿದೆನಾ ಸ್ವಪ್ನದಿಂ!

ದ್ರೋಣ—(ನಿಡುಸುಯ್ದು)
ನಿನ್ನ ಕನಸಂ ಕೇಳ್ದೆನಗೆ ನವಿರ್ ನಿಮಿರುತಿದೆ!
ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನ್ ಅರ್ಪಿತಾತ್ಮನ್, ವತ್ಸ.
ಭಗವದರ್ಪಿತಮಾಗೆ, ಸಾವುದುಂ ಬರ್ದುಕುವೊಲ್
ಶ್ರೇಯಸ್ಕರಂ.

ಏಕಲವ್ಯ—(ಧ್ಯಾನದಿಂದೆಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ)
ಕಲಿಕರದ ಕಾರ್ಮುಕದ ಹೆದೆಯೇರಿ
ಸಮರದೊಳ್ ಕಾದುವಾ ಕರ್ಮಮಯ ಕೈದುವೊಲೆ,
ಬತ್ತಳಿಕೆಯಂ ಸೇರಿ, ಬೆನ್ನೇರಿ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂ

ತನ್ನ ಸೂಳಂ ಕಾಯ್ವ ಕೈದುವ ಅಕರ್ಮಮುಂ
ಸಾರ್ಥಕಂ, ಮೇಣ್, ಕೃತಕೃತ್ಯಮಕ್ಕುಂ.
ಮೊದಲೆ ಹೆದೆಯೇರುವೊಂದು ತವಕಮಾ ಅರ್ಜುನಗೆ!
ಕಲಿಯು ಕಯ್ ತುಡುಕಿದಂದೇರ್ವೆನಾನ್ ಸಿಂಜಿನಿಗೆ.
ಕಾಯ್ವುದುಂ ಕರ್ಮಮೆಯೆ, ಭಗವನ್ನಿಷಂಗಮಂ
ಸೇರ್ದಬಳಿಕಂ! ಬತ್ತಳಿಕೆಯಂ ಸೇರಿ, ಶಿವನ
ಬೆನ್ನೇರ್ವುದಲ್ತೆ ಮುಖ್ಯಂ! ಬಾ, ಗುರುವೆ;
ಕೊಳ್ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ ಇದನ್! ಗೆಲ್ಗೆ ಧರ್ಮಂ!
ಗೆಲ್ಗೆ ದೈವೇಚ್ಛೆ! ನಿಮ್ಮ ವಚನಂ ನಿಲ್ಗೆ!
ಮೇಣ್ ಅರ್ಜುನನ ಪೆರ್ ಬಯಕೆಯುಂ ಸಲ್ಗೆ!

(ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಅಗಲಬಾಯಿಯ ಬಾಣವನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದು, ಶಾಂತಗಮನದಿಂದ ದ್ರೋಣನ ಪ್ರತೀಕದ ಬಳಿಗೆ ಸಾರ್ದು ಮೊಳ ಕಾಲೂರಿ)

ಕೊಳ್, ಗುರುದೇವ, ನಿನಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ,
ದಕ್ಷಿಣದ ಪೆರ್ ಬೆರಳಿದಂ!
ಪರಕೆಗೆಯ್, ಪೊರೆ ನಿನ್ನ ಕಂದನಂ!

(ಬಲಗೈಯ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಹಾಸುಬಂಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಎಡಗೈಯ ಬಾಣದಿಂದ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೆತ್ತರು ಚಿಮ್ಮಿ ಮಡು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆ ಮಡುವಿನ ನಡುವೆ ತುಂಡಾದ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆನ್ನೀರು ಸೋರುವ ಗಾಯವನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಮರೆಹಿಡಿದು, ವಿಷಣ್ಣನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದ್ರೋಣನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ)

ಮದ್ದಿರ್ಕ್ಕೆ ಬೇಗದಿಂ ಬಂದಪೆನ್, ಆಚಾರ್ಯ.

(ಎಂದು ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹೋದತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನು ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ದ್ರೋಣನು ಪ್ರಯಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ದ್ರೋಣಪ್ರತೀಕದ ಬಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆದುಬಂದು ಮಡು ನಿಂತ ನೆತ್ತರನ್ನೂ ಅದರ ನಡುವಿದ್ದ ಬೆರಳ ತುಂಡನ್ನೂ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಂಕಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ತೋರುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.)

ದ್ರೋಣ—ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರ, ನಿನ್ನಸೂಯಾಗ್ನಿ ತಣಿಯಲಿದೊ
ಬಿಯದ ಬಾಲಕನೀ ಬೆರಳ ಬೇಳ್ವೆ!

(ಎಂದು ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಕುಳಿತು ಬಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಾಗಿ, ಹಾಗೆಯೆ ಮರವಟ್ಟು, ಬಿಚ್ಚಿ ಕೂಗುತ್ತಾನೆ.)

ಅಯ್ಯೋ, ಏಕಲವ್ಯ!

(ಕೂಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಕೈಮೇಲೊರಗುತ್ತಾನೆ)

ಏಕಲವ್ಯ—(ಕೈಗೆ ಮದ್ದು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಬೆರಗಾಗಿ ಓಡಿಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಏನಾಯ್ತು? ಏನಾಯ್ತು, ಆಚಾರ್ಯ?

ಏಕಿಂತು ಕುಳಿತಿಹಿರಿ, ಮರವಟ್ಟನೋಲ್?

(ದ್ರೋಣನ ಬಳಿ ತುದಿಗಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೂರುತ್ತಾನೆ.)

ದ್ರೋಣ—(ಆಯಾಸಗೊಂಡವನಂತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕಷ್ಟದಿಂದ ವಿರಳಾಕ್ಷರವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಬೆ ರ ಳ್ ಗೆ ಕೊ ರ ಳ್!

ವತ್ಸಾ, ನಿನ್ನ ಬೆರಳ್ಗೆ ನನ್ನ ಕೊರಳ್!

ಏಕಲವ್ಯ—ಏನಾಯ್ತು, ಆಚಾರ್ಯ, ಏನಾಯ್ತು?

ದ್ರೋಣ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ, ಎದ್ದು ನಿಂತು, ತನ್ನೊಡನೆ ಎದ್ದುನಿಂತ ಏಕಲವ್ಯನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯೂರಿ, ಮಡುನಿಂತ ನೆತ್ತರನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ)

ವತ್ಸ, ಅದರೊಳೇನ್ ಕಾಣಿಪುದು? ಕಂಡು ಪೇಳ್.

ಏಕಲವ್ಯ—ಮತ್ತೇನ್ ಕಾಣಿಪುದು, ಆಚಾರ್ಯ?

ನೆತ್ತರ್ ಮೇಣ್ ಬೆರಳ್!

ದ್ರೋಣ—ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಕಾಣ್.

ಏಕಲವ್ಯ—(ಈಕ್ಷಿಸಿ) ಕಾಣುತಿಹುದಂಬರಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ, ಮೇಣ್

ತೇಲುತಿಹ ಬೆಳ್ಮುಗಿಲ ಮರುನೆಳಲ್.

ದ್ರೋಣ—ನಾನ್ ಕಂಡೆನನ್ಯಮಂ, ವತ್ಸ,

ಬೀಭತ್ಸ ದೃಶ್ಯಮಂ!

ನೀನ್ ಪೋಗಲೆಳ್ದು ಬಂದಾ ನೆತ್ತರೆಡೆ ಕುಳ್ತೆನ್.

ತುಂಡುವೆರಳಂ ತೆಗೆಯಲೆಂದಿನಿತು ಬಾಗಿದೆನ್;

ಕಂಡುದಾ ಕೆನ್ನೀರ ಕನ್ನಡಿಯೊಳೆನ್ನ ಪಡಿನೆಳಲ್.

ಆ ನನ್ನ ಮುಖವಿಕೃತಿಯಂ

ಪ್ರತಿಬಿಂಬದೊಳ್ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿರಲ್,

ಖಡ್ಗಮುಷ್ಟಿಯ ಭೀಮ ಹಸ್ತಮೊಂದೊಯ್ಯನೆರಗಿ

ಕಳ್ತರಿಸಿತಾ ನನ್ನ ಪಡಿನೆಳಲ ಕೊರಳಂ!
ಕೆಡೆದುರುಳ್ದುದಂ ಮಂಡೆ!
ಕಂಡೆನ್
ರುಂಡವಿಲ್ಲದಾ ಮುಂಡಮಂ!
ಕಂಡು ನಿನ್ನನ್ ಕೂಗಿಕೊಂಡೆನ್!
ಮುಂದೇನ್ ಕಾದಿಹುದೊ ನನಗೆ?
ಬಿದಿಯುರಿಗುಂ. ನಿನ್ನೀ ಬೆರಳ್‌ಗೆ
ಕೊಳ್ವುದೆಂದೇ ತೋರ್ಪುದಾ ಬಿದಿ
ನನ್ನ ಕೊರಳಂ!

ಏಕಲವ್ಯ—ನನ್ನ ಕನಸಂ ಕೇಳ್ದು ನೆನೆಯುತಿರ್ದಾ ನಿಮಗೆ
ಇದು ಬರಿಯ ಕಣ್‌ಭ್ರಾಂತಿ, ಆಚಾರ್ಯ.
ಅದರ್ಕಿನಿತೇಕೆ ಪೇರುಬ್ಬೆಗಂ?

ದ್ರೋಣ—ಭ್ರಾಂತಿ ಕಣ್ಗಾದೊಡಂ, ಕಣ್ಣಲ್ತು ಭ್ರಾಂತಿಮೂಲಂ.
ನಿನ್ನ ಕೆನ್ನೀರ್ ಅಂಜನವಿಕ್ಕಿದತ್ತಾ ಪಾಸರೆಗೆ:
ಮುಂದಪ್ಪುದಂ ಮುನ್ ಪೊಳೆದು ತೋರ್ದುದಾ ಕಲ್!
ಕಲ್ಲಾದೊಡೇನ್? ತಾನುಂ ವಿಶ್ವಚಿದ್‌ವಿನ್ಯಾಸಮಲ್ತೆ?
ಸರ್ವವಿತ್ ಆ ವಿಶ್ವಚಿತ್:
ಸೂಚಿಸಿತ್ತೆನಗೆ ತನ್ನೊಳಿರ್ಪನಿವಾರ್ಯಮಂ!
ಅಂತೆ ಕರ್ಮದ ಪಾಂಗು: ಮರಿಗೆ ಮರಿ: ಮರಿಗೆ ಮರಿ:
ಬೆರಳ್‌ಗೆ ಕೊರಳ್! (ಕೊಂಬು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ)

ಏಕಲವ್ಯ—(ದೂರ ನೋಡುತ್ತ) ಬೈಗಾಯ್ತು, ಆಚಾರ್ಯ.
ಅಲೆ ಅಲೆ ಅಲೆವ ಮಲೆಗಾಡುಗಳ ಮೇಲೆ
ಬಾನ್‌ಕರೆಯೊಳಿಳಿಯುತಿರ್ಪನ್ ಅದೊ ದಿನೇಶ್ವರನ್.
ಅಃ ಕೆನ್ನೀರಿನೋಕುಳಿಯೆ ಚೆಲ್ಲಿದೋಲಿರ್ಕುಮಾ
ಬೈಗುಂಕಾಂತಿ! ತುಂಬುತಿದೆ ನಿಶ್ಶಬ್ದತಾ ಶಾಂತಿ
ಅಸ್ತಮಯ ಸಮಯದ ಸಮಸ್ತ ಗಿರಿಮಸ್ತಕದ
ವಿಪಿನ ಪ್ರದೇಶಮಂ!—ನೀಂ ನಡೆಯಿಂಮಲ್ಲಿ
ಕಾದಿರ್ಪ ದಂಡಿಗೆಗೆ. ಅಬ್ಬೆ ಬರ್ಪಾ ಪೊಳ್ತು
ಈ ನೆತ್ತರವಳ ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಬೀಳದೊಲ್ ತೊಳೆದು ಬರ್ಪೆನ್.

(ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಬೆರಳಿನ ಕಡೆಗೆ ದ್ರೋಣನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ)
ತಂದೀವೆನದನುಂ, ಸವ್ಯಸಾಚಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯುಂ!

ದ್ರೋಣ—ಬೇಡ, ವತ್ಸ, ಬೇಡ.
ಅನಿತ್ತು ಕಿಳ್ದೆಸೆಗೆ ಬಿಳ್ದಿಲ್ಲವಿನ್ನುಮಾತನ್!

(ಏದುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ)

ನಿನ್ನಬ್ಬೆ ನೋಡದಿರ್ಕೆ ಬೆರಳ ತುಂಡಂ, ವತ್ಸ:
ನನಗೊದಗದಿರ್ಕೆ ಶೋಕಸಂತಪ್ತ ಮಾತೃಶಾಪಂ!

ಏಕಲವ್ಯ—ಅದನೆತ್ತಿ ಪಳು ಪೆಣೆದ ಕಿಬ್ಬಿಗೆಸೆವೆನ್,
ಪುಳಂಗೌತಣಂ!
ನಡೆ ನೀನಾರ್ಯ, ಬೆನ್ನೊಳೆಯೆ ಬಂದಪೆನ್.
ಕಜ್ಜಮಂ ಪೂರೈಸಿ ಬೇಗದಿಂ ಬಂದಪೆನ್.

(ದ್ರೋಣನು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಏಕಲವ್ಯನು ದೃಶ್ಯದ ಅಂಚಿನವರೆಗೂ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಬೆರಳ ನೋವಿಗೆ ಅವನ ಮುಖ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುದುರುತ್ತದೆ.)

ಮನಮಳ್ಕಲಿಲ್ಲಾದೊಡಂ ಮೆಯ್ಯಳ್ಕುತಿರ್ಪುದೀ
ಪಸಿಗಾಯದುರಿಗೆ. ಮೆಯ್ ನೊಂದೊಡಂ
ಆತ್ಮವಾವುದೊ ತೃಪ್ತಿಯಂ ಸವಿದು ಸುಖಿಸುತಿದೆ:
ಗುರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ದಕ್ಷಿಣೆಯನಿತ್ತು
ತಣಿಯಿಸಿದೆನೆಂಬುದೊ?
ಧರ್ಮ ಸಂಕಟಕೆ ಸಿಲ್ಕಿರ್ದನಂ
ತಪ್ಪಿಸಿದೆನೆಂಬೊಂದು ತ್ಯಾಗಸಾಹಸ ಗೆಯ್ದ
ವೀರ ಸುಖಮೊ?
ದಿವ್ಯಲೀಲಾರ್ಥಮೆನ್ನನಾನ್
ಯಜ್ಞಗೆಯ್ಯಲ್ಕೆ ಮುನಂದಂದೆನೆಂಬಾ
ಸಮರ್ಪಣಕೆ ಸಂಭವಿಸಿದೊಂದು ಭಗವದಾನಂದಮೊ?
ಆತ್ಮವಾವುದೊ ತೃಪ್ತಿಯಂ ಸವಿದು ಸುಖಿಸುತಿದೆ?

(ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವನ್ನು ಅನಿಮೇಷನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ)

ಅಃ ಈ ಅಸ್ತಮೇನ್ ಸುಂದರಂ!
ದಿಗ್ವನಿತೆ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟವೊಲ್

ವಿಕ್ರಟದ ರೇಖೆಯುಂ ಮೆಟ್ಟಿನಿಂದು
ರಂಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದೀ ಬೈಗು ನೇಸರ್ !

(ವೈಮರೆತು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಏಕಲವ್ಯನ ತಾಯಿ ಬೆಂಗಡೆಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಗನು ಗಮನಿಸದೆ ನಿಂತುದನ್ನು ನೋಡಿ !)

ಅಬ್ಬೆ—ಇದೇನ್, ಬಚ್ಚ, ನೀನೊರ್ವನಿರ್ಪಯ್ !
ಬಿಲ್ಲೋಜನೆಲ್ಲಿದನ್ ?

(ಏಕಲವ್ಯ ತಕ್ಕನೆ ಎಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ ತಿರುಗಿನೋಡಿ ಬೆಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಪಕ್ಕನೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೆತ್ತರು ಮಡು ನಿಂತ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಬೆದರ್ದಿಟ್ಟಿಯಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.)

ಏಕಲವ್ಯ—(ತನ್ನಲ್ಲಿಯೆ)
ಅಯ್ಯೊ, ಬಂದೆ ಬಿಟ್ಟಳೆ, ಅಬ್ಬೆ ! ಏನ್ ಗತಿ ?
ಏನಾನುಮೊಂದನ್ ಹರುವನೊಡ್ಡಿ
ಅವಳ್ ನೆತ್ತರ್ನಿಂದುದನ್ ಕಾಣ್ಬಮುನ್ನಮೆ
ಉಪಾಯದಿಂ ಪಿಂತಿರುಗಿಸಲ್ ವೇಳ್ಕುಂ. (ತಾಯಿಗೆ)
ಅಬ್ಬೆ, ನೀನೇತಕಿಲ್ಲಿಗೈತಂದೆ,
ಈ ಬೈಗು ಮರ್ಬಿನೊಳ್ ?

(ತಾಯಿಗೆ ನೆತ್ತರ್ಮಡು ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಡ್ಡಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ)

ಅಬ್ಬೆ—ಬೈಗುವೊಳ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೆ
ಕರೆತರ್ಪೆನೆಂದೆ ನೀನ್ ಬಿಲ್ಲೋಜನನ್ ?
ಪಣ್ಣುಣಿಸನಣಿಮಾಡಿ ಕಾದು ಸೋತೆನ್.
ಕಪ್ಪಾಗುವಾ ಮುನ್ನ ಕರೆದುಯ್ಯಲೈತಂದೆನ್.

ಏಕಲವ್ಯ—ಪೊಳ್ತಳಿವ ಮೊದಲೆ ತಾನಿಳಿವುದೊಳಿತೆಂದು
ಮಲೆಯ ಬುಡದಾ ಬೀಡಿಗಾಗಳೆಯೆ
ಬೀಳ್ಕೊಂಡನೋಜನ್.

ಅಬ್ಬೆ—ಮರೆತೆಯೇನ್ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್
ಒಡವೋಗಿ ಕಳುಹಿ ಬರ್ಪುದನ್ ?

ಏಕಲವ್ಯ—(ಅವಸರವಾಗಿ) ಈಗಳೆಯೆ ಪೋದಪೆನ್.
ಬೆನ್ನೊಳೆಯೆ ಬರ್ಪೆನೆಂದಾಡಿದೆನ್.

(ತಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಬೆದರುಗಣ್ಣಾಗುತ್ತಾನೆ.)

ಅಬ್ಬೆ—ಇದೇನ್, ಬಚ್ಚ? ತೊದಲು ನುಡಿ! ಬೆದರುಗಣ್!

(ಅವನುಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ರಕ್ತದ ಕಲೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಏಕಲವ್ಯ—(ಉದಾಸೀನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾ)
ಏನಿಲ್ಲ, ಅಬ್ಬೆ, ನೀನ್ ಬೀಡಿಂಗೆ ನಡೆ. ನಾನ್
ಓಜನನ್ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಬೇಗಮೈತಂದಪೆನ್.

ಅಬ್ಬೆ—(ಕೈದೋರಿ) ಇದೇನ್, ಬಚ್ಚ, ಈ ನೆತ್ತರ್ ಮುಚ್ಚೆ?

ಏಕಲವ್ಯ—ಓಜನ್ ಪರಿಕಿಸಿದನೆನ್ನ ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆಯನ್:
ಸನಿಹದೊಳ್ ಎಚ್ಚೆನ್ ಒರ್ ಪಂದಿಯನ್.
ಅದರ ನೆತ್ತರ್, ಅಬ್ಬೆ, ಮತ್ತೇನುಮಲ್ತು!

ಅಬ್ಬೆ—(ಆ ಕಡೆ ತೋರಿ) ಅದೇನಯ್ ಆ ಕೆನ್ನೀರ್!

ಏಕಲವ್ಯ—(ನಗುವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾ)
ನಿನ್ನ ಮಗನೊಸಗೆಯೋಕುಳಿ!

(ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೆಳಸಿದವಳನ್ನು ತಡೆದು)

ಬಿನದಕಾಡಿದೆನಬ್ಬೆ, ನಿನಗೇಂ ಮರುಳೆ?
ಪೂಜೆಗೆಂದೆರೆದ ತೀರ್ಥೋದಕಂ
ಪಾಸರೆಯ ನಿಮ್ನದೊಳ್ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂದು
ಮಾರ್ಪೊಳೆಯುತಿರ್ಪುದಾ ಬೈಗುಗೆಂಪಂ.
ಅಃ ದಿಟಮಬ್ಬೆ, ಕೆನ್ನೀರವೊಲೆ ಮಿರುಗುತಿದೆ!
ಮುಂದುಗಣ್ಗಳಿರ್ಕೆ ಎಂತಪ್ಪರುಂ ಭ್ರಾಂತರಪ್ಪರ್!

(ಅಬ್ಬೆ ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಒತ್ತರಿಸಿ, ಮುಂಬರಿದು, ನೆತ್ತರ್ ನಿಂತ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಚ್ಚಿ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಏಕಲವ್ಯ ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಚಲಿಸದೆ ಪೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.)

ದೇವತೆಗೆ ಬಲಿಯಿತ್ತ ಮಿಗದ ನೆತ್ತರ್, ಅಬ್ಬೆ!
ನೀರೆಂದು ಬಿನದಕ್ಕೆ ಪುಸಿವೇಳ್ದೆನೈಸೆ?
ಬಾ, ಪೋಗುವಂ; ಪೊಳ್ತಿಳಿದುದು ಕಾಣ್.

ಅಬ್ಬೆ—(ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ)
ಇದೇನ್, ಬಚ್ಚ, ಕಡಿವೆರಳ್!
ಆರದಿದು? (ಅಳುದನಿಯಿಂದ) ನಿನ್ನದೇನ್? ಅಯ್ಯೋ!

ಏಕಲವ್ಯ—(ಓಡಿ ಬಂದು ತಾಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ಅಬ್ಬೆ, ಅಬ್ಬೆ, ಉಬ್ಬೆಗಂಗೊಳ್ಳದಿರ್ !
ಹೆಬ್ಬೆರಳ್, ದಿಟಂ ! ಬೆದರದಿರ್ !
ನನ್ನದೆಯೆ ! ಮತ್ತಾರದಲ್ತು !

ಅಬ್ಬೆ—(ಶೋಕಾಧಿಕ್ಯದ ಕೋಪದಿಂದ ಶಾಪರೌದ್ರಳಾಗಿ)

ಆರ್ಗೊ ಬಲಿ ನನ್ನ ಕಂದನ ಬೆರಳ್
ಬಲಿಯಕ್ಕೆ ಆ ಪಾಪಿಯ ಕೊರಳ್ !

ಏಕಲವ್ಯ—(ಕೂಗುತ್ತಾನೆ) ಬೇಡವೇಡ ! ನಿಲ್ ! ನಿಲ್ ! ನಿಲ್ !

ಅಬ್ಬೆ—ಪೇಳುತಿಹುದಯ್ಯೋ ಹೆತ್ತೆನ್ನ ಕರುಳ್ !

ಏಕಲವ್ಯ—(ತನ್ನೊಳಗೆ)

ಆಗಬಾರದುದಾಯ್ತೊ ?
ಅಯ್ಯೊ, ನನ್ನ ತ್ಯಾಗಂ ವ್ಯರ್ಥಮಾಯ್ತೊ ?

(ತಾಯಿಗೆ)

ಬಲಿಯಿಂತ್ತುದಲ್ತು, ಅಬ್ಬೆ.
ಪರೀಕ್ಷಾ ಸಮಯದೊಳ್ ಸರಳ್
ಆಕಸ್ಮಿಕಂ ತಗುಳೆ
ತುಂಡಾದುದೀ ಬೆರಳ್ !

ಅಬ್ಬೆ—ನುಡಿಸಿತೆನ್ನಂ, ಬಚ್ಚ,

ವಾತ್ಸಲ್ಯಮುರಿಸಿದಾ ಮಾತೃಕೋಪಂ.

ಏಕಲವ್ಯ—ದುಡುಕಿದವ್, ಅಬ್ಬೆ,

ನನ್ನನುಂ ಕೊಳ್ಳದೆಯೆ ಬಿಡದು ನಿನ್ನೀ ಶಾಪಂ ! (ಸುಯ್ಯುತ್ತಾನೆ)
—ಕತ್ತಲೆಯ ಕರ್ಪಿಳಿಯುತಿರ್ಪುದು.
ತಳುಪಿದೊಡೆ ಬಟ್ಟೆಗಾಣದು ನಿನಗೆ.
ಸೀಸಿತ್ತ ಶಾಪಕೆ ಗುರುಕ್ಷಮೆಯಂ ಬೇಡಿ, ...
ಬೇಡಿ, ಕಾಲ್ವಿಡಿದು ಬರ್ಪೆನ್.
ತೆರಳ್ ಬೀಡಿಂಗೆ, ಅಬ್ಬೆ.
ನೋಯದಿರ್—ಮುನಿಯದಿರ್ ; ಕಾಲ್‌ಮುಟ್ಟಿ ಬೇಡುವೆನ್ !

(ಎಂದು ಕಾಲು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅಬ್ಬೆ ಮೌನವಾಗಿ ತುಸುಹೊತ್ತು ನಿಟ್ಟುಸಿ, ಸುಯ್ದು ಕಂಬನಿಯುರುಳಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಏಕಲವ್ಯನು ಎದ್ದುನಿಂತು, ದೃಷ್ಟಿಬಾಹುಗಳಿಂದಲೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬಂತೆ, ಅವಳು ಹೋಗುವುದನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ದ್ರೋಣಪ್ರತೀಕದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದು ದೃಶ್ಯ ಅತೀವ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಿನುಗುತ್ತವೆ. ಪಡುವಣ ಬಾನೆಡೆ 'ಬೆಳ್ಳಿ' ತಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಜನವಾಗಿ ಜಲಪಾತ ವಿನಾ ನಿಶ್ಶಬ್ದವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಂಡರೂ ಕಾಣಿಸದೆಂಬಂತೆ ಏಕಲವ್ಯನ ಆಕೃತಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಬೆರಳ ತುಂಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಿಬ್ಬಿಗೆಸೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜಲಪಾತದ ನೀರನ್ನು ತುಳುಕಿಸಿ ನೆತ್ತರನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ದ್ರೋಣಪ್ರತೀಕಕ್ಕೆ ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಲೆ ದಟ್ಟಯಿಸಿ ಕವಿದು ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅಳಿಸುತ್ತದೆ. ನೀರ್ ಬೀಳುವ ಮೊರೆ, ಕಿವಿಗೆ; ಕಣ್‌ಮಿಟುಕುವ ಚುಕ್ಕಿ, ಕಣ್ಗೆ; ಏಕಲವ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗಿರಿ ವಿಪಿನ ಭೂವ್ಯೋಮಾಕಾಶಗಳನ್ನು ತುಂಬುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಗಾನವೊಂದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.)

ಅಂತರತಮ ನೀ ಗುರು,
ಹೇ ಆತ್ಮತಮೋಹಾರಿ!

ಜಟಿಲಕುಟಿಲತಮ ಅಂತರಂಗ ಬಹು
ಭಾವ ವಿಪಿನ ಸಂಚಾರಿ,
ಅಂತರತಮ ನೀ ಗುರು,
ಹೇ ಆತ್ಮತಮೋಹಾರಿ!

ಜನುಮ ಜನುಮ ಶತ ಕೋಟಿ ಸಂಸ್ಕಾರ
ಪರಮ ಚರಮ ಸಂಸ್ಕಾರಿ
ಅಂತರತಮ ನೀ ಗುರು,
ಹೇ ಆತ್ಮತಮೋಹಾರಿ!

ಪಾಪಪುಣ್ಯ ನಾನಾ ಲಲಿತರುದ್ರ ಲೀಲಾ
ರೂಪ ಅರೂಪ ವಿಹಾರಿ,
ಅಂತರತಮ ನೀ ಗುರು,
ಹೇ ಆತ್ಮತಮೋಹಾರಿ!

ಟಿಪ್ಪಣಿಕೆ

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಕಲವ್ಯನ ಕಥೆ:

ದ್ರೋಣನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಏಕಲವ್ಯನೂ ಒಬ್ಬ. ಅವನು ವ್ಯಾಧನ ಮಗ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ದ್ರೋಣನು ಅವನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏಕಲವ್ಯ ಅಷ್ಟರಿಂದ ನಿರಾಶನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ದ್ರೋಣನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಕಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಗುರುಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಶಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಅವನು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದನು.

ಒಮ್ಮೆ ಕೌರವರೂ ಪಾಂಡವರೂ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದರು. ಒಬ್ಬ ಆಳು ಒಂದು ನಾಯಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹೋದನು. ಆ ನಾಯಿ ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ಬೊಗಳಿತು. ಅವನು ಆ ನಾಯಿಯ ಬಾಯೊಳಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ನಾಯಿ ಪಾಂಡವರ ಹತ್ತಿರ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಅದರ ಬಾಯೊಳಗೆ ಇದ್ದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂಥ ಕೈಚಳಕವುಳ್ಳವನು ಯಾರಿರಬಹುದೆಂದು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದು ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಕಂಡರು. ಅವರು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಅವನು ನಿಷಾದರಾಜನಾದ ಹಿರಣ್ಯಧನುಷನ ಮಗನೆಂದೂ, ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ ಅರಿತರು. ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ ಬೇರೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅರ್ಜುನನು ವ್ಯಾಕುಲಭರಿತನಾದನು. ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ದ್ರೋಣರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ " ಗುರುವೆ, ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಶಿಷ್ಯನೂ ಮೀರಿಸಲಾರನು ಎಂದು ವಚನಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಿ. ಆದರೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಒಬ್ಬ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ವ್ಯಾಧ." ಎಂದನು. ದ್ರೋಣ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಗುರುವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೆ ಏಕಲವ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಅವರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೆ ತಾನು ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. "ನೀನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದರೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯೆಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಗುರು ಕೇಳಿದನು. "ನನ್ನದು

ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸಮಸ್ತವೂ ತಮ್ಮದೆ. ತಾವು ಏನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವಿರೋ ಅದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಏಕಲವ್ಯನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು. "ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಬಲಗೈಯ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಕೊಡು" ಎಂದನು ದ್ರೋಣ. ಏಕಲವ್ಯ ಹಿಂದುಮುಂದು ಆಲೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ, ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಬೆರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು; ದ್ರೋಣನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತೂ ಉಳಿಯಿತು.

ಬೆರಳ್‌ ಗೆ ಕೊರಳ್ ನಾಟಕ :

ಮಹಾಭಾರತದ ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲೊಂದು ಹನಿಯಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಕೋಲಾಹಲದ ನಡುವೆ ಸುಳಿದು ಮರೆಯಾಗುವ ಏಕಲವ್ಯನ ಉಪಾಖ್ಯಾನ ಇಲ್ಲಿ ದಾರ್ಶನಿಕ ನಾಟಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಗಿತವಾಗಿ ಅಪ್ರಕಟ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಹತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಕಟವಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಿಣತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ತತ್ತ್ವ, ಕರ್ಮತತ್ತ್ವ, ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಣ ರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞತತ್ತ್ವಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದಿಂದ ಧ್ವನಿತವಾಗಿವೆ. ಆ ತತ್ತ್ವಗಳು ಏಕಲವ್ಯ ದ್ರೋಣರ ಮುಖಾಂತರ ಮೈದೋರಿದ್ದರೂ ಅವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾದುವು. ಅವರು ಆ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ. ಆ ಮೂರು ತತ್ತ್ವಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ರೂಪರೇಖೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದೆ.

ಗುರುತತ್ತ್ವ:

ಗುರುಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದವರು. ಗುರು ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿ ಹರಿಯುವ ಪಾತ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಪಾತ್ರ. ನರರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶಿಷ್ಯನು ಸದಾ ಅವನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.[1] ಗುರುವಿನ ಅರ್ಹತೆ ಎಂತಹುದೆ ಆಗಿರಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಆತನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಜಗದ್ಗುರುವನ್ನೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ನರಗುರು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ. ಆ ನರಗುರುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಇತಿಮಿತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಅವನ ಗಮನ ಹರಿಯಬೇಕಾ

[1] ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ ಲಭತೇ ಜ್ಞಾನಂ ತತ್ಪರಃ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಃ
ಜ್ಞಾನಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪರಾಂ ಶಾಂತಿಮಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ (ಗೀತಾ. ೪-೩೯)

ದುದು ಅಗತ್ಯವಲ್ಲ. ಅವನ ಗುರಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಕೈಗೂಡುವುದಿಲ್ಲ.[2] ಅವನ ನಿಷ್ಠೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪುಷ್ಟಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಶಿಷ್ಯನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಅವನ ಅವಿದ್ಯೆ ಕ್ಷೀಣತರವಾಗಿ ನರದೇಹಿಯಾದ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಪರಾತ್ಪರ ವಸ್ತುವನ್ನೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ಗುರುವಿನ ಪಾರ್ಥಿವ ದೇಹ ಅವನ ಕಣ್ ಮುಂದೆಯೆ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಗುರುಕೃಪೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಶಕ್ತಿಮಹಿಮೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕರ್ಮವೂ ಶಕ್ತಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಭೋಗ ಗುರುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ನೈವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆ ಸಮಾಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.[3] ಹೀಗೆ ಶಿಷ್ಯನ ಹೃದಯ ಗುರುವಿನ ಕಡೆ ಬಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮುಂಬರಿದಾಗ ಗುರುವಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಪೆ ಶಿಷ್ಯನ ಕಡೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ.

ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಗುರುಶಕ್ತಿ ಕೇವಲ ನರರೂಪದಲ್ಲಿಯೆ ಗೋಚರಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಅದು ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ದುಮುಕುವ ಅಬ್ಬಿಯಾಗಿ, ಅಭ್ರಚುಂಬಿಯಾದ ವೃಕ್ಷವಾಗಿ, ಗಗನದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುವ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿ, ಬೇಸಗೆಯ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ತುಂಡುಮೋಡವಾಗಿ, ಜಡತನವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಮೌನಶಿಲೆಯಾಗಿ, ಸೂರ್ಯೋದಯಾಸ್ತಗಳಾಗಿ—ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾನವನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಹುದು; ಅವನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಅವಿದ್ಯಾಯವನಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದು. ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ

---

[2] ಅಜ್ಞಶ್ಚಾಶ್ರದ್ದಧಾನಶ್ಚ ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ
ನಾಯಂ ಲೋಕೋಽಸ್ತಿ ನ ಪರೋ ನ ಸುಖಂ ಸಂಶಯಾತ್ಮನಃ

(ಗೀತಾ. ೪-೪೦)

[3] ಆತ್ಮಾ ತ್ವಂ ಗಿರಿಜಾ ಮತಿಃ ಸಹಚರಾಃ ಪ್ರಾಣಾಃ ಶರೀರಂ ಗೃಹಂ
ಪೂಜಾ ತೇ ವಿಷಯೋಪಭೋಗರಚನಾ ನಿದ್ರಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಃ ।
ಸಂಚಾರಃ ಪದಯೋಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಿಧಿಃ ಸ್ತೋತ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಾ ಗಿರೋ
ಯದ್ಯತ್ಕರ್ಮ ಕರೋಮಿ ತತ್ತದಖಿಲಂ ಶಂಭೋ ತವಾರಾಧನಮ್ ॥

—ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಶಿವಮಾನಸಪೂಜಾ

ತಕ್ಕ ಸಿದ್ಧಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.[1] ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ಹೇಳುವಂತೆ ಗುರುಕೃಪೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯಿದ್ದಂತೆ, ಮಾನವರ ಹೃದಯಗಳು ಗಾಳಿಪಟ ಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಯಾವಾಗ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಗಾಳಿಪಟಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರೆ ಅದರ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

"ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುವಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮೆ
ಜಗದ್ಗುರು, ಏಕಲವ್ಯ. ಬೇರೆ ಗುರುವುಂಟೆ?
ನರಗುರು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರನ್."

ಕರ್ಮ ತತ್ತ್ವ:

ಕರ್ಮ, ವಿಧಿ, ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆ—ಈ ಮೂರೂ ಅಭಿನ್ನ; ಒಂದೇ ತತ್ತ್ವದ ಮೂರು ಮುಖಗಳು. ಕರ್ಮಫಲಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯ ಮುಂದೆ ಮನುಷ್ಯೇಚ್ಛೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಲಾರದು. ಗೆದ್ದರೂ ಅದರ ಅನುಮತಿ ಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರೀತಿಯಿಂದಲ್ಲ. ಅದರ ಗತಿಯ ಮರ್ಮ ಮಾನವನ ಅಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಿಲುಕದು.

"ಜೀವಿಗಳ ಕರ್ಮ ಜಟಿಲತೆ,[2] ಏಕಲವ್ಯ, ಈ
ಕುಟಿಲ ಕಾರ್ಯಂಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ ನಿಯೋಜಿಪುದು,
ದೇವನಿಚ್ಛೆಯ ದಿವ್ಯಲೀಲಾಪ್ರಯೋಜನಕೆ."

ಎನ್ನುವ ದ್ರೋಣನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗತತ್ತ್ವವೂ ಅಡಕವಾಗಿವೆ.

ಯಜ್ಞ ತತ್ತ್ವ:

ಯಜ್ಞ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಮೂಲವೆಂದು ವೇದ ಸಾರುತ್ತಿದೆ. ದೇವತೆಗಳು ನಡೆಸಿದ ಪುರುಷಯಜ್ಞದಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೆಂದು ಋಗ್ವೇದದ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಹೇಳುತ್ತದೆ.[3] ಯಜ್ಞವೇ ಸೃಷ್ಟಿನಿಯತಿರೂಪದ ಋತಕ್ಕೂ

---

[1] ಯೋ ಯೋ ಯಾಂ ಯಾಂ ತನುಂ ಭಕ್ತಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾರ್ಚಿತುಮಿಚ್ಛತಿ
ತಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಚಲಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತಾಮೇವ ವಿದಧಾಮ್ಯಹಮ್ (ಗೀತಾ. ೭-೨೧)

[2] ಇದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಾಣಬಹುದು.

[3] ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ. ಮಾನವ ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ತಪಸ್ಸಿನ ತನಕ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಯಜ್ಞವೆ ಮೂಲ; ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೆ ಲಯಹೊಂದಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿ ಆ ಯಜ್ಞದಿಂದಲೆ ಲಭಿಸಬೇಕು.[1] ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಕೆರೆಗೆ ಚೆಲ್ಲುವಂತೆ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಬಂದುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಯಜ್ಞರೂಪದಿಂದ ನಿವೇದಿಸದಿದ್ದರೆ ಮಾನವ ವಂಚಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.[2] ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯ ಪರಮಪ್ರಯೋಜನ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾಮವಾದ ಸ್ವಾರ್ಪಣವೆ ಯಜ್ಞವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

> "ಭಗವದರ್ಪಿತಮಾಗೆ, ಸಾವುದುಂ ಬರ್ದುಕುವೊಲ್
> ಶ್ರೇಯಸ್ಕರಂ."

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ತತ್ತ್ವಗಳು ಮೈದೋರಿರುವ ಬಗೆ :

ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಗುರು, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞ ತತ್ತ್ವಗಳು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮೈದೋರಿವೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಏಕಲವ್ಯ ವ್ಯಾಧಪುತ್ರ. ದ್ರೋಣಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆತನಿಂದ ಬಿಲ್ ಬಿಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಬರುವುದಾಗಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ.

> "...................ಅವರ್ ಪಾರ್ವರ್,
> ಬಿಯದರ್ಗೆ ಒವಜುಗೆಯ್ಯಲ್ಕೆ ಒಪ್ಪರ್,
> ನಿನ್ನನ್ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು ನೂಂಕುವರ್."

ಅನ್ನಾದ್ಭವಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಪರ್ಜನ್ಯಾದನ್ನಸಂಭವಃ
ಯಜ್ಞಾದ್ಭವತಿ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಯಜ್ಞಃ ಕರ್ಮಸಮುದ್ಭವಃ
ಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮೋದ್ಭವಂ ವಿದ್ಧಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರ ಸಮುದ್ಭವಮ್
ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿತ್ಯಂ ಯಜ್ಞೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್. ೩=೧೪-೧೫.

[1] ಸಹಯಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರೋವಾಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ
ಅನೇನ ಪ್ರಸವಿಷ್ಯಧ್ವಮೇಷವೋಽಸ್ತ್ವಿಷ್ಟಕಾಮಧುಕ್ ೩-೧೦

[2] ಇಷ್ಟಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಹಿ ವೋ ದೇವಾ ದಾಸ್ಯಂತೇ ಯಜ್ಞಭಾವಿತಾಃ
ತೈರ್ದತ್ತಾನಪ್ರದಾಯೈಭ್ಯೋ ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಸ್ತೇನ ಏವ ಸಃ ೩-೧೨,

ಎಂದು ತಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಗ ತಂದೆಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಎಂತಾದರೂ ಗುರುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕಲಿತು ಬರುವೆನೆಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ ಕನಿಕರಿಸಿ ಹರಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅರಸರೂರಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಡನಿಗೆ ಕಣ್ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಓರಗೆಯವನಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಸ್ನೇಹ ಅವನಿಗೆ ಪುಣ್ಯದಂತೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಅವನ ಮೂಲಕ ಗುರು ದ್ರೋಣನ ಪರಿಚಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಶೂದ್ರನೆಂದು ದ್ರೋಣ ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

"ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ನಮ್ಮ ಚಟ್ಟರೊಳಿವನುಮೊರ್ವನ್ ;
ನಿನ್ನ ನೇರ್ಗಿರಿಯನೆಂದೀತನನ್ ಕಾಣ್."

ಎಂದು ಗುರು ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳುವನು. ಆದರೆ ತಾನು 'ಅಸಾಮಾನ್ಯ'ನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಆ ಸಾಮಾನ್ಯನ ಸಂಪರ್ಕ ಸಹ್ಯ ವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕಲವ್ಯನು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತ ಮೇಲೆ ಪಾಂಡವರ ಸೇವೆಗೇ ನಿಲ್ಲುವನೆಂದು ಗುರು ಹೇಳಿದರೂ ಅರ್ಜುನನ ಅಸೂಯೆ ತಣಿಗೊಳ್ಳ ಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದ್ರೋಣನು ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ತಂದೆಯ ದುರ್ಮರಣ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಏಕಲವ್ಯನು ಗುರುವಿನ ಹರಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮನೆಗೆ ಮರಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೇನು? ದ್ರೋಣನ ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರ ಹಿಂದೆ ನಿಂತರೂ ದ್ರೋಣ ಗುರು ಏಕಲವ್ಯನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಅವನ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ಗಳು ವರ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳೆ ಅವನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಗವಾಕ್ಷವಾಗು ತ್ತವೆ. ತಾನು ನಿಂತೆಡೆ ಕುಳಿತೆಡೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಆ ಗುರುಪ್ರತೀಕವನ್ನೆ ಕೊರೆದು ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯೆಲ್ಲ ವಶ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ಅರಣ್ಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅರ್ಜುನ ಏಕಲವ್ಯನ ಶಬ್ದವೇಧೀವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡು ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆ ಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಖೇದಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಅದ್ವಿತೀಯ, ನಾಗರಿಕ, ಸದ್ವಂಶಜ ಎಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದ 'ಬಿಂಕಗುಳಿ' ಅರ್ಜುನನ ಅಟ್ಟಹಾಸದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಏಕ ಲವ್ಯ ವಿನೀತನಾಗಿ ಅಹಂಕಾರ ವರ್ಜ್ಯನಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಡನ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡುವುದು ಅವಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿದ ಆ ಅರ್ಜುನನ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಗುರುವನ್ನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಎಳೆತರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗುರು, ಆತ್ಮಗುರು, ಲೋಕಗುರು ಬರುವನೆಂಬ ಹಿಗ್ಗು ಏಕಲವ್ಯನಿಗೆ. ಆ ಘಟನೆ, ಏಕಲವ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ದ್ರೋಣ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೆ ಅಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಪೂರ್ಣಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಜಗದ್ಗುರುವಿನ ಆವಿರ್ಭಾವ ವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಗುರು ಬರುವ ದಿನ ಜಗತ್ತು ಎಚ್ಚರುವ ಮುನ್ನವೆ ಏಕಲವ್ಯ ಎದ್ದು ವ್ರತನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಗುರುಪೂಜೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಶಾಂತ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ 'ಕತ್ತಲೆಯ ಬಸಿರ ಅಂತರಾಳ'ದಿಂದ ಅಬ್ಬಿಯ ಓಂಕಾರಶ್ರುತಿಯೊಡನೆ ಮಿಲನಗೊಂಡು ನಿರ್ಜನವನಪ್ರದೇಶವಲ್ಲಿ ಮಧುರತೆಯನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಭಾವ ವನ್ನೂ ಉಕ್ಕಿಸುತ್ತಿರುವ ಗುರುಸ್ತೋತ್ರ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ.

> "ಇಂದು ಗುರುವೈತಪ್ಪನೆನ್ನೀ ವನಸ್ಥಲಕೆ:
> ಪವಿತ್ರತರಮಪ್ಪುದೀ ಕಾಡುಮಲೆ ದಲ್ ದಿಟಂ,
> — ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಪದ ಧೂಳಿಯಿಂ!"

ಎಂಬ ಭಾವವೊಂದೆ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಸರ್ಗವ್ಯಾಪಾರ ದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಭಾವ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ:

> "ಕಂದರದೊಳಲೆಯುತಿಹ ಮಂಜು ನೋಡಂ, ನೋಡ,
> ಗುರುವುಟ್ಟ ಧವಳೋತ್ತರೀಯದಂಚಲಮೆನಲ್
> ಸಂಚಲಿಸುತಿಪ್ಪುದು ಕೆರಳ್ಚು ತಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಂ.
> ಆಃ ಆಲಿಸಾ ಅಜೆಯುತಿಹ ಪರಪುಟ್ಟ ಸಂಚರಂ
> ಬೆಳ್ಳಂಗೆಡೆಯುವೀ ಅಬ್ಬಿಯೋಂಕಾರಮಂ ಮಿಾರ್ದು
> ಸಾರುತಿಹುದಿಂಗಿತದಿ ಗುರುದೇವನಾಗಮನಮಂ!"

ಅವನು ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿರುವವಾಗ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ದುಮುಕುತ್ತಿರುವ ಅಬ್ಬಿ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಕನಸನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಮುಂಬರ ಲಿರುವ ದುರ್ಘಟನೆಯನ್ನು ಅವನ ಅಂತರಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸು ತ್ತದೆ:

"ಓ ಲಾಸ್ಯಮಯಿ ನಿರ್ಝರಿಣಿ ನಿನಗಿದೊ ನಮಸ್ಕಾರ!
. . . .
ನನ್ನ ಕಿವಿಗಿಂದಾವ ಮಂತ್ರವನಿಂತು ಘೋಷಿಸುವೆ?
ಕಾಲಗಹ್ವರ ಗುಹ್ಯಗರ್ಭದೊಳ್
ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿರುವಾವ ವಿಧಿಯಂ ವೊರೆದು ಕರೆದು
ಜಾಗ್ರತಂಗೊಳಿಸುತಿಹೆ? ಪುಟ್ಟಿದಂದಿಂ ತೊಟ್ಟು
ನಿನ್ನ ಜೋಗುಳವೆನ್ನ ತೊಟ್ಟಿಲಂ ತೂಗಿರ್ಪುದಾದೊಡಂ
ನಿನ್ನ ನೀಗ್ಗೊರಳಿಂದು ಬೇರೆಯೆಂಬಂದದಿಂ
ಹೃದಯಮುಸ್ಥಿರಮಾಗೆ ಸಾರುತಿಹುದಾದೇಶವಮಂ."

ಈ ಶಕುನದ ಮುನ್‌ಸೂಚನೆಗೆ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾದವನು ಕೂಡಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತು, ಗುರು ಬರುವ ದಿನ ಚಿಂತೆ ಸಲ್ಲದು, "ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಮಾದೊಡಂ ದಿವ್ಯಂ ದಿಟಂ! ಇಂತಪ್ಪ ಶುಭದಿನಕೆ ಅದೆಂತಪ್ಪ ನಾಂದಿಯೊ!" ಎಂದು ಮರುಕೊಳಿಸಿದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ, ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಆವೇಶದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮುಪ್ಪಿನ ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕರೆಯ ಕೂಗು ಕೇಳಿ ದಾಗಲೆ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರ. ಆ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣೆಲೆ, ಬಾಳ್ನೆಲೆ, ಅವನೇ ಅವಳ ಉಸಿರು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಮಗನಿಗೆ ಊಟವಿಲ್ಲ ವೆಂಬ ಸಂಕಟದಿಂದ ತಾನೇ ಹಣ್ಣು ಜೇನುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಬೇಂಟೆದೇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣದ ಕೇಳದ ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕರೆಯ ಸವಿಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ ತಲ್ಲೀನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ತನ್ನ ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಗುರುವಿನ ವಿಚಾರ ವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವರ ಹಾಸ್ಯಮಯ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ನಡುವೆ ಏಕಲವ್ಯನ ಮುದ್ದಿನ ಜಿಂಕೆ ಹಣ್‌ಜೇನ್‌ಗಳನ್ನು ಕಬಳಿಸುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಛೀಗುಟ್ಟಿದ ಆ 'ಕಳ್ಳಮರಿ'ಯನ್ನು ಏಕಲವ್ಯ ಮುದ್ದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯಾಗಮನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಕಾವಲ್ ಕಹಳೆಯ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾರ್ವರುಣಿಸನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿ, ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿ ದ್ರೋಣಪ್ರತೀಕಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘದಂಡ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಕರ್ಮಫಲರೂಪಿಯಾದ ವಿಧಿಯ ಕಠೋರ ನಿಯತಿಯ ವಜ್ರಪಂಜರ ದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ "ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ದಾಯಾದಿ ಮಚ್ಚರದ ಬೇಗೆಯೊಳ್

ಬೇಡು" ಸೋತಿರುವ ದ್ರೋಣನು ತನ್ನ ವಚನರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಶಿಷ್ಯನೆಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹೃದಯ ಉಭಯಸಂಕಟಗಳ ಇಕ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ 'ಬಿಂಕಗುಳಿ' ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಚನ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಆ ವಾಗ್ದಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಮುಗ್ಧನೂ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನೂ ಆದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಒದಗಲಿರುವ ಕೇಡು; ವಚನಭಂಗ ಇಲ್ಲವೆ ಪಾಪಕರವಾದ ಹೇಯಕಾರ್ಯ—ಈ ನಡುವೆ ಮನಸ್ಸು ಇಬ್ಬಗಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೇಡಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

"ನನ್ನಹಂಕಾರದಾ[1] ಛಲವೆ ಮರಿಯಿಕ್ಕಿದುದು
ಪಾರ್ಥನ ಅಹಂಕಾರದೀ ಕ್ರೂರ ಈರ್ಷ್ಯೆಯಂ."

ಒಬ್ಬನ ಅಹಂಕಾರವೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕರ್ಮಪರಂಪರೆ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಮುಂದಾಗುವುದೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಅರಿವಾಗಬೇಕು? ಅವನು ಎಲ್ಲರಂತೆ ವಿಧಿಯ ಕೈಯ ಕೂಸು. ಸಾಧನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಅವನು ಗುರುಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಯ ಕೃಪೆ ಒದಗಿಲ್ಲ. ಬಾಳು ಸಾಗಿದಂತೆಲ್ಲ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ:

"ಬಿಂಕಕ್ಕೆ ಡೊಳ್ಳೀವುದದು ವಿದ್ಯೆಯೆ? ಅವಿದ್ಯೆ!
ತವಿಪುದಾವುದೊ ಅಹಂಕಾರಮಂ ಅದು ವಿದ್ಯೆ:
ಮಿಕ್ಕುದೆಲ್ಲಂ ಅವಿದ್ಯೆ!
ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬಾ ಪೆಸರ ಮರೆಯೊಳಾನ್
ಅವಿದ್ಯೆಯಂ ಪೋಷಿಸುವ ಗುರುವಾದೆನಲ್ತೆ![2]

ತಾನು ದಾರಿತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಏಕಲವ್ಯನ ಪರಮ ಮಿತ್ರನೂ ತನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ

---

[1] ದ್ರೋಣನಿಗೆ ದ್ರುಪದನಿಂದ ಆದ ಅವಮಾನವನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಾಗಿ ಅವನು ಅರ್ಜುನನಿಂದ ದ್ರುಪದನಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಅವಮಾನವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

[2] ಬಹುಶಃ ದ್ರೋಣ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಈ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮವನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲವೆ?

ಪುತ್ರನೂ ಆದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ

"ಬಟ್ಟೆಯಿರದೆಡೆ ಬಟ್ಟೆಯರಸುತಿರ್ಪಯ್, ವತ್ಸ !
ಪುಟ್ಟುಗುಣಮದು ನಿನಗೆ . . . ."

ಎನ್ನುವ ಈ ಮಾತು ಅದೆಷ್ಟು ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ? ಅವನ ಬಾಳಿನ ಕರುಣಾಜನಕವಾದ ಕತೆಯನ್ನು ಅರಿತವರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥ ವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹಂಗಿಗ ನಾದುದನ್ನೂ, ಆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಕೀರ್ತಿಶನಿ' 'ಪೆಸರ ಬಿಂಕ'ಗಳನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಅವನ ಹೃದಯ ಸಂಕಟದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತದೆ. ಅಪರಾಧ ತನ್ನದಾದರೂ ಅದು ತನ್ನ ಕೈಮೀರಿದೆ:

"ಕೊಳ್‌ಮಿಣಿಯ ಪಿಡಿದಿರ್ಪುದಾ ಬಿದಿಯ ಕಯ್ :
ನೂಂಕುತಿಹುದನಿಬರಂ ತನ್ನ ಲೀಲಾರ್ಥಂ.
ಅಂತಲ್ಲದಿರೆ, ನಮ್ಮ ನೆತ್ತಣಿಂದಲೊ ಕರೆದು
ಒಯ್ದು ತಂದೀ ನೃಪಾಲರೊಳಿಗಕೆ ತಳ್ಳುತಿರ್ದುದೆ
ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾರೂಪದೆಮ್ಮ ಕರ್ಮಪಾಶಂ ?"

ರಂಗಕ್ಕೆ ದುಮುಕಿ ಆಗಿದೆ. ಸೋಲೊ ಗೆಲವೊ ಸೆಣಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅರ್ಜುನ ನಿಗೆ ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ವಚನಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರದಂತೆ, ಏಕಲವ್ಯನಿಗೆ 'ಆವುದುಂ ಪೆರ್ ಕೇಡು' ಒದಗದಂತೆ 'ಆ ದೈವಮುಂ ನೆಮ್ಮಿ ಕೆಲಸಮಾಳ್ಪೆನ್' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅರ್ಜುನನ ಮತ್ಸರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ನಂದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಏಕಲವ್ಯನ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಆಹುತಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಚಿತ್ರ ಕೊನೆಯ 'ಯಜ್ಞ' ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ. ಏಕಲವ್ಯ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಗುರುವೆಂದೊಲಿದು, ಲೋಕ ಗುರುವೆಂದು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಕಾಣಿಕೆ ಇದು! ಗುರುಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

ಏಕಲವ್ಯನ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಗೊಳ್ಳದೆಯೆ ಅವನ ಮಹಿಮಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ಷಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡುವ ನೆವದಿಂದ ಗಗನಪಕ್ಷಿಯೊಂದನ್ನು ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಕೆಡುವು ವಂತೆ ದ್ರೋಣ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಗಿಲಾಚೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷಿಯ

ಕೊರಳುಲಿ ಸಂಯಮಿಯೂ ಸರ್ವಭೂತಹಿತರತನೂ ಆದ ಏಕಲವ್ಯನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಾಪದ ಲೇಪವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಪಾಪವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

" ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲದಾ ಸಾಧುವಂ ಕೊಲಲ್ಕಲ್ತು,
ಆಚಾರ್ಯ, ಆ ವಿದ್ಯೆಯಂ ನೀನಿತ್ತುದೆನಗೆ.
ಮುನಿಗುಂ ಮಂತ್ರಾಧಿದೇವತೆ ; ಮೇಣ್,
ದಿವ್ಯ ವಿದ್ಯಾಬಲದಿ ಪಾಪಕಾರ್ಯವನೆಸಗೆ
ಧರ್ಮಂ ಚ್ಯುತಚ್ಯುತನೆನಗೆ ತಾನುಗ್ರಮಕ್ಕುಂ ; ಮೇಣ್,
ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿ ತಾನೊಡನೆ ತಿರೋಹಿತಮಕ್ಕುಂ ; ಮೇಣ್.
ಆತ್ಮಹಾನಿಯುಂ ಸರ್ವನಾಶಮಕ್ಕುಂ.—"

ಮಂತ್ರಘೋಷೋಪಮವಾದ ಶಿಷ್ಯನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಗುರು ಮರು ಹುಟ್ಟು ಪಡೆದಂತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೂಡಲೆ ಸಗದ್ಗದನಾಗಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಕೊಂಡು

' ಪುಣ್ಯವಂತನ್ ನೀನ್, ಏಕಲವ್ಯ !
ಬರ್ದುಕಿದಯ್,
ನೀನ್ ಬದುಕಿ ನನ್ನನುಂ ಬರ್ದುಕಿಸಿದಯ್ !—
ನಿನಗಲ್ತಿದು ಪರೀಕ್ಷೆ, ನನಗುಂ ಕಣಾ ! "

ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿಡುಸುಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಶಿಷ್ಯನ ಹೃದಯ ವನ್ನು ಕಲಕುತ್ತದೆ. ಗುರು ಘೋರಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು

" ಅದಕೆ ಪರಿಹಾರಮೆನ್ನಧೀನಮಿರ್ಪೊಡೆ
ಸಮರ್ಪಿಸುವೆನೆನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ನಿನ್ನಡಿಗೆ
ಗುರುದೇವ . . .

ಎಂದು ನಿಶ್ಚಲಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಸುರುತ್ತಾನೆ.

' . . . ಇತ್ತ ಗುರುವಿಂಗೀವುದೇನ್
ತ್ಯಾಗಮೆ ? ಪರಮಸಂಪದಮದುವೆ ಪುರುಷಾರ್ಥ
ಸಾಧನಂ ! ನಿನ್ನಿಂದೆ ಕಲ್ತೆನಧ್ಯಾತ್ಮಮಂ.

ಪಡೆವುದೆಲ್ಲಂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಲ್ತೆ, ಆರ್ಯ ? ಮೇಣ್,
ಪೂರ್ಣಮಂ ಕೊಡದೆ ಪಡೆದಪೆವೆಂತು ಪೂರ್ಣಮಂ ?''

ವೇದೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವಾದ ಈ ಅಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ತ್ವ, ಸೃಷ್ಟಿಯ, ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವನ ಬಾಳಿನ ಈ ಹಿರಿಯ ತತ್ತ್ವ, ಈ ಸರಳಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೈಗೂಡಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ತನಗಾದ ಕನಸಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ನೆನೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಭವಿಷ್ಯದ ಸೂಚನೆಯು ಅರಿವಾಗಿದೆ.[1] ಹಿರಿಯ ಚೇತನಗಳು ಕಾಣುವ ಕನಸೂ ನನಸೇ! ಗುರು 'ಬಿಲ್‌ಬಿಜ್ಜೆ ಗುಸಿರಪ್ಪ ಆ ಪೆರ್‌ಬೆರಳ್' ಅನ್ನು ಕೊಡೆಂದಾಗ ಶಿಷ್ಯ

'' . . . ಸರ್ವಮಂ ನಿನಗಾಂ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್
ಮನದಂದೆನೀ ಬೆರಳ್ ಅದೇನ್ ಪಿರಿದಲ್ತು,
ಪೆರ್ ಬೆರಳ್ ತಾನಾದೊಡಂ !—''

ಎಂದು ಸಂತೃಪ್ತನಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಗುರು ಅತಿದುಃಖದಿಂದ ದೈನ್ಯ ದಿಂದ ಕೇಳಿದ ಬಲಗೈ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯ ಕೋಡದೆ ಕೊಂಕದೆ ಕುಸಿಯದೆ ಸುಮ್ಮಾನದಿಂದ

ಕೊಳ್ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ ಇದನ್ ! ಗೆಲ್ಗೆ ಧರ್ಮಂ !
ಗೆಲ್ಗೆ ದೈವೇಚ್ಛೆ ! ನಿಮ್ಮ ವಚನಂ ನಿಲ್ಗೆ !''

ಎಂದು ದ್ರೋಣಪ್ರತೀಕದ ಮುಂದಣ ಹಾಸುಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಎಡ ಗೈಯ ಬಾಣದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಆ ಬೆರಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ನರ ರೂಪ ನಿಮಿತ್ತನಾದ ಲೋಕಗುರುವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ; ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ; ಆತ್ಮ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಸವಿದು ಸುಖಿಸುತ್ತಾನೆ.

---

[1] ಆ ಸುಂದರ ಸ್ವಪ್ನಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಲವ್ಯ ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ತನಗೊದಗುವ, ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಮುಂಗಂಡಂತಿದೆ.

'' ನಿಂದನೊರ್ವನ್ ನೀಲದೇಹಿ. ಕುಣಿದುದು ನವಿಲ್
ತಲೆಯ ಮೇಲೆ. ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿದುರಗಗಳ್ ತೋಳ್ಗಳೊಳ್
ತೂಗಿದುವು ಭುಜದೇಶದಿಂ ಪೊಣ್ಮಿ.''

ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡವನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆಂಬುದು ಈ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಕ್ತ ಸೋರುವ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಮದ್ದಿಕ್ಕಲೆಂದು ಏಕಲವ್ಯ ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ದ್ರೋಣ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದ ರಕ್ತವನ್ನು ಬಾಗಿನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ವಿಕೃತವಾದ ತನ್ನ ಮುಖ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕೂಡಲೆ "ಖಡ್ಗ ಮುಷ್ಟಿಯ ಭೀಮಹಸ್ತವೊಂದೊಯ್ಯನೆರಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿತಾ ತನ್ನ ಪಡಿನೆಳಲ ಕೊರಳಂ! ಕೆಡೆದುರುಳ್ದುದು ಮುಂಡೆ." ಆಗತಾನೆ ಬಂದ ಏಕಲವ್ಯನೊಡನೆ,

"... ನಿನ್ನೀ ಬೆರಳ್‌ಗೆ
ಕೊಳ್ವುದೊಂದೇ ತೋರ್ಪುದಾ ಬಿದಿ
ನನ್ನ ಕೊರಳಂ!
. . . .
ಅಂತೆ ಕರ್ಮದ ಪಾಂಗು[1]: ಮರಿಗೆ ಮರಿ; ಮರಿಗೆ ಮರಿ:
ಬೆರಳ್ ಗೆ ಕೊರಳ್!

ಬಲಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಭವಿಷ್ಯದ್ಘಟನೆ ಆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಯಿ ತೆಂದು ಆಶಂಕಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದ್ರೋಣ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಹರಸಿ ಆತನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಆ ಕಡೆ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಕಡೆ ತಾಯಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಒದಗಿದ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಳಿರಿಯುವ ಸಂಕಟದಿಂದ ಕುಪಿತಳಾಗಿ

ಆರೊಗ್ಗ ಬಲಿ ನನ್ನ ಕಂದನ ಬೆರಳ್
ಬಲಿಯಕ್ಕೆ ಆ ಪಾಪಿಯ ಕೊರಳ್!"

ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಾಳೆ.[2]

---

[1] ಮುಂದೆ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಕೊರಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವುದೂ, ಧೃಷ್ಟ ದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಕತ್ತುಹಿಸುಕಿ ಕೊಲ್ಲುವುದೂ, ಕೊನೆಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಕೃಷ್ಣ ನಿಂದ ಶಾಪ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಶಿರೋರತ್ನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಗಳು ಕಾಡುಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಬೀಳ ಲಾರದೆ ಅಲೆದುದೂ ಈ ಕರ್ಮಪರಂಪರೆ.

[2] ಮಾತೃಶಾಪದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ತಪೋನಂದನ' ದ 'ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದುರ್ವಾಸ ಶಾಪ ವೃತ್ತಾಂತದ ವಿಷಯ ವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಆ ಮಾತೃಶಾಪದ ಭೀಷಣ ಪರಿಣಾಮಂಕ್ಕೆ ಬೆದರಿದ ಏಕಲವ್ಯ,

"ಆಗಬಾರದುದಾಯ್ತೆ ?
ಅಯ್ಯೊ, ನನ್ನ ತ್ಯಾಗಂ ವ್ಯರ್ಥಮಾಯ್ತೆ ?"
"ದುಡುಕಿದವ್, ಅಬ್ಬೆ.
ನನ್ನನುಂ ಕೊಳ್ಳದೆಯೆ ಬಿಡದು ನಿನ್ನೀ ಶಾಪಂ !"

ಎಂದುಂ ಸಂಯಂದ್ದ ಕ್ಷೇಮಕಾತರನಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ:

"ಅಂತರತಮ ನೀ ಗುರು,
ಹೇ ಆತ್ಮ ತಮೋಹಾರಿ !...."

	ಉತ್ತಮ	ಸಾದಾ
೨೯. ಜಲಗಾರ (ನಾಟಕ)	—	೧.೫೦
೩೦. ಹಾಳೂರು (ಕವಿತೆ)	—	೧.೦೦
೩೧. ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿ (ನಾಟಕ)		೨.೦೦
೩೨. ಕಲಾಸುಂದರಿ (ಕವನಗಳು)	೫.೦೦	೨.೫೦
೩೩. ರಸೋ ವೈ ಸಃ (ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ)	೮.೦೦	೫.೦೦
೩೪. ಪಾಂಚಜನ್ಯ	—	೩.೦೦
೩೫. ನಿರಂಕುಶಮತಿಗಳಾಗಿ	—	೨.೦೦
೩೬. ಕೃತ್ತಿಕೆ (ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳು)	—	೩.೦೦
೩೭. ನನ್ನ ದೇವರು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು	—	೪.೦೦
೩೮. ಚಂದ್ರಹಾಸ (ನಾಟಕ)	೫.೦೦	೩.೦೦
೩೯. ಅನಿಕೇತನ (ಅನುಭಾವ ಕವನಗಳು)	—	೩.೦೦
೪೦. ಜೇನಾಗುವಾ (ಪ್ರೇಮ ಕವನಗಳು)	೬.೦೦	೩.೦೦
೪೧. ಕಿಂಕಿಣಿ (ವಚನ ಕವನಗಳು)	೮.೦೦	೪.೦೦
೪೨. ಷಷ್ಟಿನಮನ (ಭಾಷಣ, ಲೇಖನ, ಮುನ್ನುಡಿ)	೧೫.೦೦	೧೦.೦೦
೪೩. ಷೋಡಶಿ (ಪ್ರೇಮ ಕವನಗಳು)	—	೨.೫೦
೪೪. ಅನುತ್ತರಾ (ಪ್ರೇಮ ಕವನಗಳು)	೪.೦೦	೨.೦೦
೪೫. ಬಲಿದಾನ (ನಾಟಕ)	—	೧.೫೦
೪೬. ಮೋಡಣ್ಣನ ತಮ್ಮ (ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ)	—	೦.೬೦
೪೭. ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ (ಪುಡಿ ಕವನಗಳು)	—	೧.೦೦
೪೮. ನನ್ನ ಮನೆ (ಶಿಶುಗೀತೆಗಳು)	—	೧.೦೦
೪೯. ಮರಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ (ಶಿಶುಗೀತೆಗಳು)	—	೦.೭೫
೫೦. ಮೇಘಪುರ (ಶಿಶುಗೀತೆಗಳು)	—	೦.೭೫
೫೧. ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು (ಮಹಾಕಾದಂಬರಿ)	೨೫.೦೦	೨೦.೦೦
೫೨. ಕುಟೀಚಕ (ಕವನಗಳು)	೪.೦೦	೨.೦೦
೫೩. ಪ್ರೇತ–ಕ್ಯೂ (ಕವನಗಳು)	೫.೦೦	೨.೫೦
೫೪. ಕದರಡಕೆ (ಕವನಗಳು)	೫.೦೦	೨.೫೦
೫೫. ಅಮಲನ ಕಥೆ	—	೦.೭೫
೫೬. ಮನುಜಮತ-ವಿಶ್ವಪಥ (ಭಾಷಣ-ಲೇಖನ)	೮.೦೦	೪.೦೦
೫೭. ಇತ್ಯಾದಿ (ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ-ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ)	—	೩.೦೦
೫೮. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ (ಲೈಬ್ರರಿ ಪ್ರತಿ)	೮.೦೦	—
೫೯. ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಗೀತಾಂಜಲಿ	೮.೦೦	೪.೦೦
೬೦. ಕಬ್ಬಿಗನ ಕೈಬುಟ್ಟಿ	—	೩.೦೦

ಉದಯರವಿ ಪ್ರಕಾಶನ : ಕುವೆಂಪು ಕೃತಿಗಳು

		ಉತ್ತಮ	ಸಾದಾ
೧.	ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ (ಮಹಾಕಾವ್ಯ)	ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಲ್ಲಿ	
೨.	ವಿಭೂತಿಪೂಜೆ (ವಿಮರ್ಶೆ)	—	೪.೫೦
೩.	ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ (ನಾಟಕ)	೫.೦೦	೩.೦೦
೪.	ಬೆರಳ್‌ಗೆ ಕೊರಳ್ (ನಾಟಕ)	—	೨.೭೫
೫.	ಕಾವ್ಯವಿಹಾರ (ವಿಮರ್ಶೆ)	೬.೦೦	೩.೦೦
೬.	ಚಂದ್ರಮಂಚಕೆ ಬಾ, ಚಕೋರಿ (ಪ್ರೇಮ ಗೀತೆಗಳು)	೫.೦೦	೩.೦೦
೭.	ಪ್ರೇಮಕಾಶ್ಮೀರ (ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳು)	೪.೦೦	೨.೫೦
೮.	ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕತೆಗಳು	೬.೦೦	೩.೦೦
೯.	ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ (ಮಹಾಕಾದಂಬರಿ)	೨೦.೦೦	೧೮.೦೦
೧೦.	ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯ (ಕ್ರಾಂತಿ ಕವನಗಳು)	೪.೫೦	೨.೫೦
೧೧.	ಪಕ್ಷಿಕಾಶಿ (ಪ್ರಕೃತಿ ಕವನಗಳು)	೬.೦೦	೩.೦೦
೧೨.	ಅಗ್ನಿಹಂಸ (ದರ್ಶನ ಕವನಗಳು)	೬.೦೦	೩.೦೦
೧೩.	ಬಿರುಗಾಳಿ (ನಾಟಕ)	೬.೦೦	೩.೦೦
೧೪.	ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ (ಕಾವ್ಯ)	೬.೦೦	೩.೦೦
೧೫.	ಇಕ್ಷುಗಂಗೋತ್ರಿ (ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದಯ ಕವನಗಳು)	—	೪.೦೦
೧೬.	ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರ (ವಿಮರ್ಶೆಯ ಭಾಷಣಗಳು)	—	೩.೦೦
೧೭.	ನವಿಲು (ಪ್ರಕೃತಿ ಕವನಗಳು)	—	೩.೦೦
೧೮.	ಕಥನ ಕವನಗಳು	—	೩.೦೦
೧೯.	ಕೊಳಲು (ಕವನಗಳು)	—	೩.೦೦
೨೦.	ಯಮನ ಸೋಲು (ನಾಟಕ)	—	೧.೫೦
೨೧.	ನನ್ನ ಗೋಪಾಲ (ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ)	—	೧.೦೦
೨೨.	ತಪೋನಂದನ (ವಿಮರ್ಶೆ)	—	೩.೦೦
೨೩.	ದ್ರೌಪದಿಯ ಶ್ರೀಮುಡಿ (ವಿಮರ್ಶೆ)	೫.೦೦	೩.೦೦
೨೪.	ಮಲೆನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಗಳು	—	೪.೦೦
೨೫.	ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಭಾಗ್ಯ (ನಾಟಕ)	—	೧.೫೦
೨೬.	ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದರಿಜೋಗಿ	೦.೯೦	೦.೫೦
೨೭.	ಶ್ಮಶಾನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ (ನಾಟಕ)	—	೨.೫೦
೨೮.	ಮಹಾರಾತ್ರಿ (ನಾಟಕ)	—	೧.೫೦

(ಹಿಂಬದಿ ನೋಡಿ)